

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SUSANNA TAMARO

YÜREĞİMİN SESİNİ DİNLE

ROMAN

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://fantey.org>

İTALYANCA ASLINDAN GEVİREN
EREN CENDEY

Yüreğimin Göürdüğü
Yere Git'in devamı

SUSANNA TAMARO

YÜREĞİMİN SESİNİ DİNLE

ROMAN

İTALYANCA ASLINDAN ÇEVİREN

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranley.org>

Yüklenimin Gözürdüğü
Yere girer in devamı

Can Yayınları: 1587

Çağdaş Dünya Edebiyatı: 647

Ascolta la mia voce, Susanna Tamaro

© Susanna Tamaro, 2006

© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2006

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Kasım 2006

E-kitap 1. Sürüm Şubat 2014, İstanbul

2006 tarihli 1. Basım esas alınarak hazırlanmıştır.

Yayına Hazırlayan: Pınar Savaş

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi

Kapak Düzeni: Semih Özcan

Dizgi: Gelengül Çakır

Düzelti: Fulya Tükel
ISBN 9789750721458XX
CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ
LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray,
İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59
89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

Susanna Tamaro

YÜREĞİMİN

SESİNİ DİNLE

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren

EREN CENDEY

SUSANNA TAMARO'NUN CAN YAYINLARI'NDAKİ ÖTEKİ KİTAPLARI

AKLI BİR KARIŞ HAVADA / *roman*

ANİMA MUNDİ/ *öykü*

DAHA ÇOK ATEŞ DAHA ÇOK RÜZGÂR/
mektup

EVE DOĞRU / *söyleşiler*

RÜZGÂR NE DİYOR / *öykü*

TEK SES İÇİN / *öykü*

YANITLA BENİ / *roman*

YÜREĞİNİN GÖTÜRDÜĞÜ YERE GİT /
roman

Susanna Tamaro, 1957 yılında kentsoylu bir ailenin kızı olarak Trieste'de doğdu. Güç bir çocukluk geçirdi. 1976'da, 18 yaşındayken Friuli'de tanık olduğu deprem ve 25 yaşındayken geçirdiği ölümcül hastalık Tamaro'nun üzerinde derin izler bıraktı. Yazmaya 27 yaşında başladı. Başarısız birkaç denemenin ardından, ses getiren ilk kitabı *Tek Ses İçin* oldu. 1994'te yayınlanan *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git*, yazarı büyük üne kavuşturdu. Kitap İtalya'da aylarca liste başı oldu. Tamaro, kedileri ve

köpeğiyle birlikte Orvieto
yakınla-rında oturmaktadır.

Eren Cendey, İtalyan Lisesi ve
İ.Ü. Edebiyat Faköltesi Felsefe
Bölümü mezunudur.

Calvino'dan *Kozmokokmik*
Öyküler, Karga Sona Kaldı;
Cesare Pavese'den *Güzel Yaz*,
Ağustosta Tatil, *Tepedeki Ev*;
Valerio Massimo Manfredi'den
Büyük İskender, Niccolo
Ammaniti' den *Korkmuyorum*;
Susanna Tamaro'dan *Yüreğinin*
Götürdüğü Yere Git; *Anima*
Mundi, *Sevgili Mathilda*, *Eve*
Doğru, *Yanıtla Beni*,
Kitaplardan Korkan Çocuk,

*Daha Çok Ateş Daha Çok
Rüzgâr, Akıllı Bir Karış Havada,
Tombul Yürek, Büyülü Çember,
Tobia ve Melek, Rüzgâr Ne
Diyor; Roberto Calasso'dan Ka;
Isabel Allende'den Aşktan ve
Gölgeden, Eva Luna Anlatıyor;
Ermanno Cavazzoni'den
Budalalar Takvimi, Marlo
Morgan'dan Bir Çift Yürek* adlı
kitapları ve Geronimo Stilton
dizisini Türkçe'ye çevirmiştir.

Daisy Nathan'a, bir yüzyıl uzunluğundaki sorularına

*Bana dönün ve ben de size
döneceğim*
Malaki 3,7

Başlangıç

1.

İlk işaret belki de ağacın kesilişiydi.

Bana hiçbir şey söylememiştin, bunlar çocukları ilgilendiren konular değildi; böylece, bir kış sabahı, ben derin bir yabancılaşma içersinde, en küçük ortak çarpanın erdemlerini dinlerken, testere onun gövdesinin gümüşü

beyazlığına saldırıyordu; ben teneffüste koridorlar boyunca ayaklarımı sürüklerken, onun canının kıymıkları kar taneleri gibi karıncaların başına yağıyordu.

Bu korkunç durumla, okul dönüşümde yüz yüze geldim. Çimenlerin ortasında, ceviz ağacının yerinde kapkara bir boşluk vardı; üçe bölünmüş ve dalları kesilmiş gövde yerde yatıyor; mazotun pis dumanına bulanmış, yüzü kıpkırmızı bir adam kazı makinesinin kocaman dişleriyle kökleri sökmeye uğraşıyordu; alet

işçinin küfürleri arasında
hırlıyor, homurdanıyor, geriliyor,
şaha kalkıyordu; o lanet olası
kökler topraktan ayrılmak
istemiyordu; tahmin edilenden
daha derinde ve daha
inatçıydılar.

Yıllar yılları, mevsimler
mevsimleri kovalarken, kökler
toprağı karış karış ele geçirerek
sessizce yayılmış, meşenin,
sedirin, elmanın kökleriyle iç içe
girmiş, aynı zamanda su ve gaz
borularına da çözülmesi
olanaksız bir biçimde
sarmalanmıştı; ağaçlar bu
nedenle kesilmeliydi, karanlık

içerisinde insanın çalışmalarını
hiçe sayarak sinsice ilerledikleri
için insan da tekniğini onların
inatçılığına karşı kullanmak
zorunda kalıyordu.

Ansızın, tepede asılı soğuk
kış güneşinin altında, sanki bir
evin çatısı açılmış ya da
borazanın ilk çalışıyla evrenin
kubbesi kaldırılmış gibi,
köklerin görkemli şemsiyesi
gözlerime, ince köklere takılı
kalmış çamur parçalarıyla bir
takımyıldız gibi görünmüştü;
ana kökün en derin kısmı
toprağın altında kalmıştı.

O zaman –ve sadece o zaman–

adam yumruğunu bir zafer edasıyla havaya kaldırmış ve sen, üzerinde iş önlüğüyle el çırpıydın.

O zaman –ve sadece o zaman– ne ağzımı açmış, ne bir adım atmış olan ben omuriliğimin her şeyle iletişime geçtiğini hissettim: Omurlarım, iliğim değil de ortaya fırlamış eski bir tel gibiydi, kıvılcımlar yapmacık bir neşeyle oradan oraya koşuşturuyordu; soğuk ve vahşi bir enerjiye kapılmışlardı; gözle görünmeyen çok sivri buz dikenleri gibi dört bir yana yayılıyor, damarlarımı ele

geçiriyor, yüreğimi şişliyor,
beynimde patlıyor, kafatasımla
beyin sıvısı arasında dans
ediyorlardı; beyaz kıymıklar,
ölülerin kemikleri tüyler
ürpertici bir dans gösterisi
yapıyorlardı; bu ateş değil, ı ışık
değ il enerjiydi; beklenmedik ve
şiddetli bir eylemin enerjisiydi;
morarmış, yakıcı bir enerji.

Ve şimş eğin göz kamaştırıcı
ış ığından sonra derin gecenin
karanlığı; aş ırılığ ın sakin
olmayan sükûneti vardı:
fazlasıyla görmek, fazlasıyla acı
çekmek, fazlasıyla bilmek.
Uygunun değ il, kısa ölümün

sükûnetiydi bu; acı aşırıya kaçtığıında ayakta kalabilmek için biraz ölmek gerekiyordu.

Benim ağacım – birlikte büyüdüğüm, yıllar içersinde benimle dostluğunu sürdüreceğini, altında çocuklarımı büyüteceğime inandığım ağacım yerle bir edilmişti. Onun yere yığılıışı pek çok şeyi beraberinde sürükleyip götürmüştü: uykumu, neşemi, görünürdeki kaygısızlığımı. Devrilirken duyulan çatırtısı bir patlamaydı: Bir önce ve bir sonra vardı; farklı bir ışıık, gidip gelen karanlıktı. Günün

karanlığı, gecenin karanlığı, yaz ortasının karanlığı. Ve karanlıktan doğan bir kesinlik: İçinde ilerlemek zorunda olduğum bataklık kederimdi.

Zerreden büyük bir gizem yoktur. Gizli olanın patlaması gözle görünmeyenin korunması içinde gerçekleşir. Bir taş, taş olmadan önce her zaman bir taş olmuştur ama bir ağaç, ağaç olmadan önce tohumdur; insan, insan olmadan önce bir moruladır.¹

En büyük tasarılar sınırdaki

bir ortamda uyuklar; içi dıştan ayıran gelişime izin verir.

Bu nedenle en başından beri küçük olana özen göstermek gerektiğini anlamışımıdır.

Koca cevizin ölümü üzerine günlerce ağladım. Önceleri beni avutmaya çalışıyordun; bir ağacın kesilmesi böylesine perişanlık yaratır mıydı? Ağaçları sen de severdin, beni kızdırmak için böyle bir şey yapmazdın; bu kararı vermiştin çünkü ağaç sorunlar yaratıyordu, hem eve hem

sedire çok yakındı; ağaçlar geniş yere ihtiyaç duyarlar, diye yineleyip duruyordun; sonra günün birinde kökü banyo küvetinin deliğinden dev bir ahtapotun dokungacı gibi çıkabilirdi; böyle korkunç bir şey olmasını istemezdim değil mi? Beni güldürmeye, en azından gülümsetmeye çalışıyordun ama başaramıyordun.

Büyük boşalmanın ardından günlerimi kımıltısız geçiriyordum; yere uzanıyor, gözlerimi betondan gökyüzüne dikey, tek bir yanıt bile vermeyi beceremiyordum.

Pek yakınlarda, resimli kitaplarımın birinde yüzü olmayan ve korunaksız yaratıklar olan denizhiyarlarının öyküsünü okumuştum; bunlar yüzleri olmayan ama gene de hayata inatla tutunan hayvanlardı. Bir saldırıya uğradıklarında iç organlarının tümünü –yüreği, bağırsağı, akciğeri, karaciğeri, üreme organlarını– dışarıya fırlatıyorlar ve böylece gladyatörlerin hasımlarını bir ağ atarak durdurmaları gibi, kendi canlarını kurtarma fırsatı buluyorlardı; sonra yosun

ormanına sığınıp dinleniyor ve hücrelerinin birbirlerine tutunmalarını ve sonra birbirlerinden farklılaşarak az önce yitirdikleri organlarına dönüşmelerini bekliyorlardı.

İşte ben de saldırıya uğramış bir denizhiyarıyla aynı koşullarda bulunuyordum; içim boşalmış, söyleyecek tek sözüm kalmamıştı. Senin birbirini kovalayan sorularını yanıtlamıyordum, son derece farklı iki evrende yaşıyorduk: Sen ağırlıklı olarak sağduyunun egemen olduğu kendi dünyanda yaşarken ben tehditler,

karanlıklar, arada düşen yıldırımlarla dolu kendi dünyamdaydım. İki dünyanın arasındaki ilişki tek yönlüydü; ben seninkini görebiliyordum ama sen benimkini anlayacak düzeyde değildin.

Belki de bu nedenle, üçüncü gün, sağduyun eridiğinde, sabrın tükendiğinde ve belki de danıştığın çocuk hekiminin önerisiyle odanın kapısını açtın ve şöyle dedin: “Yeter artık, senin bu yaptığına şımarıklık denir. Ağaç ağaçtır ve yerine daima bir yenisi dikilebilir!” Ve sonra olasılıkla benim okulda

olduğum saatlerde yaptığın gibi ev işlerine sarıldın.

Yüze vurmak benim kişiliğime uygun bir davranış değildi. Gezegenler arasındaki mesafenin tek sorumlusu değişik yerçekimi yasalarıydı; önümde uzanan ufuk farklıydı; bana daima *Küçük Prens*'i okuyan sen de bunu biliyordun: Her asteroitin kendine özel bir yurttaşı vardı. Senin baobap ağacını göz önünde bulundurmamana şaşıyordum: Ceviz aynen baobap ağacı gibiydi. Sonradan bana almak istediğin gül, asla onun yerini

tutamadı.

Gül, insanın gözlerine, koku alma duyusuna hitap eder ama sonunda kesilir, bir vazoya girer ve en sonunda çöpe atılır gider. Oysa sevdiğimiz bir ağaç köklerini yüreğimizin çevresine salar, öldüğü zaman bu kökler kuruyup dökülürken anı olarak minik ama kalıcı izler bırakır.

Kendi varoluşunun başarısızlığını bir insana –ya da olaya– yükleyen kişi yivin içinde kayan uzun bir zincire bağlı köpeği andırır. Kısacası onların

altında artık çim bitmez olur, toprak dövölmüş gibidir ve tozludur; yiyecek ve dışkı artıklarıyla doludur. Amacı olamayan bu koşudan bitkin düşen köpek öldüğünde ve zincir hareketsiz olarak yerde yattığında bu sıkıntılı varoluştan geriye kalan bir tek hüznönlü bir boşluktur.

Olaylar ve karşılaşmalar atılan safralar ya da çıkış yolu bilinmeyen dar sokaklar değildir; daha çok birer aynadırlar –küçük, büyük, içbükey, dışbükey, dalgalı, deforme eden, çatlak, kararmış

aynalar–, bunlar yansımalarıyla kendimiz hakkında henüz bilgi sahibi olmadığımız bir yanımızı bize tanıtırlar.

Bu denizhıyarı hayatımdan beşinci ya da altıncı gece uyanmış olmalıyım. Dolunayın soğuk ışığı odama yayılmıştı. Elbise askılığımanın uğursuz gölgesi zemine vuruyordu. Neden karanlıkta bir gölge olmalıydı? Yakalanması imkânsız her şeyin varlığını çağrıştırmaktan başka neye yarardı?

Çocukluğumun

akşamlarında genellikle
yatağımın yanına otururdun ve
bana bir masal anlatırdın; bütün
o prensesler, büyüler, korkunç
hayvanlar ve şaşırtıcı olaylardan
geriye zihnimde sadece iki
görüntü kalmıştı: kurtların sarı
gözleri ve Golem'in² uğursuz ve
sessiz adımları; birincisi
ormanlarda ve ıssız sokaklarda
pusu kurabilirdi, oysa Golem
her yerde karşımıza çıkabilirdi;
kapıları açıp kapatmayı biliyor,
merdivenleri çıkabiliyordu;
çocukları yemiyor, onları
canavara dönüştürmüyordu ama

gene de beni bütün öteki yaratıklardan daha çok korkutuyordu; onun adını andığım her an soluduğum hava değil, buz oluyordu.

Bu nedenle tehditkâr gölgeler altında ezildiğimi hissedince ayağa kalkmaya ve dışarı çıkmaya karar vermiştim.

Sonbaharın ilk gecelerinden biriydi, hava soğuk değil, nemliydi; havada yaz ısıltılarını hatırlatan çiçek kokuları asılıydı; belki de kimi dallarda asılı, kimi yere dökülmüş ve çürümüş elmalardan veya henüz olgunlaşmış sarı eriklerden

geliyordu koku. Sıcaklık
şimdiye dek sıfırın altına
inmediğinden pek az yaprak
dökülmüştü, şurada burada
yabani sıklamenlerin açmış
olduğu, senin temizlik yaparken
gözüne çarpmamış olan
ayrıkotlarının bulunduğu
yeşillik üzerinde yürüyordum.

Artık içimde hiçbir şey
kalmadığını sandığımdan, daha
önce cevizin bulunduğu yere
gittim, dizlerimin üzerine
çöktüm; toprak ıslaktı ve kesim
sırasında kırılmış minik dallarla
örtülüydü.

Bir zamanlar cevizin olduğu

yerde havada farklı bir titreşim vardı; bir an için ağacın hâlâ orada olduğunu hissettim: Sanki kökler özsuyu gövdeye pompalıyor, dalların koyu renkli parmakları onu yeniden aşağıya, toprağa gönderiyordu; yere köklenmiş ve gökyüzüne uzanmış o enerji ırmağı kısa süre önce meyvelerini dökmüştü. Onların düşüşünün yarattığı düzensiz senfoni her sonbaharda benim çocukluğuma eşlik etmişti; okuldan dönüşte ceplerimi cevizle doldurmak için ağaca doğru koşardım.

Sen mutfağın penceresinden

“Bırak onları, leke yapıyorlar,”
diye seslenirdin ama ben sana
kulak asmazdım; hoyratlık
etmeden, parçalamadan
kırardım onları; sonra da
yiyeceğim yerde avucuma koyar
seyrederdim: Cevizin içi son
derece gizemli, ders
kitaplarımda gördüğüm bir
imgeyle birebir aynıydı. Bizim,
bütün memelilerin ve bütün
kuşların beyinleri aynı
biçimdeydi: en kırılgan kısmı
korumak üzere oluşmuş
kafatası, beyni saran dura mater
ve pia mater adlı zarlar ve beyin
yarıkürelerinin içinde yer alan

son derece ilginç olan
hipokampus.

Doğada bulunan iki şey hangi
nedenle birbirlerine bu kadar
şaşırtıcı biçimde benziyorlardı?
Bu evrenin bir yasası mıydı,
yoksa sadece bir çılgınlık,
kontrolden kaçmış bir
dikkatsizlik miydi?

Çevremdeki zemin cevizlerle
kaplıydı; sağanak yağmurlar
haziran ayında yeşil olan
kabuğu şimdi karaya çalan bir
renge dönüştürmüştü; kabuğun
ortaya çıkmasını görmek için
başparmağımla şöyle bir
ovuşturmam yetiyordu. Sertti

ama sincapların pembe
ayaklarından, fildişi rengi
dişlerinden; kuzgunların,
kargaların, saksağanların
gagalarından kurtulacak kadar
değildi; sertti ama benim
sorularımdan kaçacak kadar
değil.

Çünkü –önceleri var olan,
sonraları artık olmayan– ceviz
ağacı benim aynamdı;
hayatımın ilk aynasıydı.
Yaralanmış toprağa diz çökmüş,
bu cehenneme yüzümü vermiş,
ayın soğuk ışığına gömülmüş,
elimde bir tohum ve görünürde
bomboş olan yüreğimle

otururken ansızın payıma düşen günler içinde ne saraylar ne şanslar yaratabileceğimi ne de bir aile kurabileceğimi anladım. Sedir ağacının bir kozalağı gürültüyle yanı başımda zemine çakılırken, açık seçik önümde açılmakta olan yolun sorulardan oluşan, ulaşılması zor ve daima yalnızlık yüklü bir yol olduğunu anladım.

1 Embriyonik gelişiminin çok erken bir evresinde embriyona verilen bir ad.

Hücre sayısı 16'ya ulaştığında zigot, morula adını alır (Çev.).

2 Yahudi mitolojisinde ne zaman ne yapacağı belli olmayan, olağanüstü gücü nedeniyle potansiyel tehlike oluşturan, aynı zamanda nazik, sevecen, yardımsever yaratık. (Ç.N.)

2.

Anılarımda eve döndüğümde onu seher ışığında havaya asılmış olarak görürüm. Hâlâ sonbahardır çünkü ilk ışıkların sicağıyla toprak tutmeye başlar ve sis yükselir. Sanki uçan bir kuşmuşum gibi, onu hep yüksekten ve uzaktan görürüm; yavaş yavaş yaklaşıyorum ve pencereleri gözlerim – kaçı açık,

kaçı kapalı diye bakarım–, bahçenin durumunu, çamaşır ipini, kapının pasını incelerim; inmek için acelem yoktur, sanki o evin benim evim, o öykünün benim öyküm olduğuna emin olmak istermişim gibi davranırım.

Göçmen kuşlar da aynı biçimde davranıyor olmalılar; hiçbir dalgınlığa kapılmadan binlerce kilometre yol giderler, sonra bir önceki yıl yumurtalarının açıldığı yere geldiklerinde çevreyi kontrol etmeye başlarlar: Beyaz çiçekli atkestanesi ağacı burada mı? Ya

şu yeşil araba? Ya çimenlere
sofra örtüsündeki ekmek
kırıntılarını serpen sevimli
kadın? Her şeyi inceden inceye
incelerler çünkü Afrika
çöllerinde geçirdikleri aylar
boyunca o kadın ve o araba
zihinlerinde yer etmiştir. İyi
ama dünya sevimli kadınlar ve
yeşil arabalarla doludur; peki o
halde belirleyici unsur
hangisidir?

Bir görüntü değil bir koku,
yuvanın çevresini saran havada
yayılan kokuların bir araya
gelmesidir: Bir an için leylak ile
ıhlamurun kokusu birbirlerine

karışmışsa işte yuva orasıdır,
dönülecek doğru yerdir.

Oysa Amerika'dan
dönüşümde beni karşılayan
koku, tutuşamayan ıslak
yaprakların kokusu oldu;
sabahın geç saatleriydi,
komşumuz yaprakları öbek
yapmış yakmaya uğraşıyordu
ama bunu başaramadığı için
hava beyaz dumanın ağır
kokusuyla dolmuştu.

Bu dumanın arasından sen
görünmüştün; anımsadığımdan
daha zayıftın sanki.

Okyanusu aşarak senden kurtulacağıma inandığım için aylar boyunca yolculuk etmiş, pek çok şey görmüş, pek çok kişiyle tanışmıştım ama bütün bu uzaklık tam tersi bir etki yaratmıştı.

Sana duyduğum nefrette hiçbir değişiklik olmamıştı. Kocaman kuyruğunu fark etmeden ateşe değdirmiş bir tilki gibi alevleri peşime takmış yürüyordum sanki; nereye gidersem gideyim içimde bir öfke, yangından kaçma acısı ve arzusu vardı; yangın her yerde izliyordu beni, giderek büyüyor,

giderek zarar verici bir hal alıyordu. Anahtarımı demir kapının kilidine soktuğumda arkamda artık kuyruğum değil, koca bir ekin demeti vardı; samanlar kupkuruydu ve çatırdıyordu; sevimsiz bir ışık yayarak neşeyle yanıyordu.

Sen elinde süpürge yola çıkmıştın.

“Geldin!” diye bağırdın, elindeki süpürge düştü, süpürgenin tahta sapı tok bir sesle yerdeki taşa çarptı.

Seni, “Bana da öyle geliyor!” diye yanıtladım ve başka tek söz etmeden, Buck’un neşeli

havlamları eşliğinde odama çıktım.

Sonraki haftalarda yırtıcı davranışlarımız gündelik halini aldı – ben senden nefret ediyordum, sen bu nefreti savuşturmaya çalışıyordun. Kendini daha güçlü hissettiğin günlerde bunu hafifletmeye bakıyordun ama senin antrenmansız bir boksörü andıran hareketlerin bende daha korkunç bir kızgınlık yaratıyordu. “Ne istiyorsun?” diye bağıırıyordum; “Yok ol!” Sana “İhtiyar!” diye sesleniyor, kapıları tekmeliyor, sanki bir

mantra söyler gibi *geber geber geber geber geber geber... diye yineliyordum.*

Bu nefretin bende nasıl oluştuğunu anlamak çok zordu. Bütün karmaşık duygular gibi onu tek bir nedene indirgemek mümkün değildi, kişiliğin doğuştan eğilimlerine uygun olmayan bir dizi olay örgüsü söz konusuydu.

Çocukluğun erken yaşlarında dingin akan dere, ergenliğin ilk ışıklarıyla yağmurların coşturduğu bir ırmağa

dönüşmüştü; su artık yeşil değil sarıydı; her karşılaştığı engeli müthiş bir gümbürtüyle aşıyordu, girintilerinde her türlü çerçöpü, plastik torbaları, patlak topları, çıplak ve bacağı kopuk bebekleri, kırık dalları, karnı davul gibi şişmiş kedi ölülerini biriktiriyordu – birbirlerine gevşek bir şakırtıyla vuruyorlardı, takatsiz, hınç dolu ama birbirlerinden kurtulmaktan acizdiler; böylece çocukluktan itibaren yüzeyin altında pek çok şey birikmişti, o zamanlar bunları ne sen ne de ben görebilirdik: Söylenmiş ya

da söylenmemiş bir söz,
fazladan bir bakış, eksik kalmış
bir kucaklaşma –ortak bir
ilişkide bulunan her türlü
sıradan anlaşmazlık– yıllar
içinde içimizde barut tozu
deposuna dönüşmüştü.

İçimizde dedim ama aslında
içimde demeliydim çünkü sen
herhangi bir patlama oluşmasını
önlemek için bütün gücünle
uğraşıyordun.

Böylesinin daha iyi olacağını
düşünürsen, susuyordun; daha
yararlı olacağına karar
verdiysen konuşuyordun, ama
sessizliğin de sözlerin de daima

yersizdi. Senin bir tepki vermemen beni kızdırdığı zaman “Neden susuyorsun?” diye bağıırıyordum. Söylediğinin sadece kışkırtma amacı taşıdığını düşündüğüm zaman da “Neden açıyorsun ağzını?” diye kükrüyordum.

Sonra, arada sırada kriz geçiriyordum. Elektrik beynimin içini işgal ediyordu, saldırgan termitler kafatasımın altında koşuşturuyorlardı, ışığı söndüren onlardı, çene kemikleriyle kabloları

kemiriyorlardı ve her şey karanlığa gömülüyordu.

Ve karanlıktan yeniden ele geçirilen dinginliğe ulaşıyordum. Ansızın içimde bir nehir değil, bir göl, küçük bir dağ gölü olduğunu hissediyordum; seher ışıkları dağların doruklarını pembeye boyuyor, gölün dibinde yağlı alabalıklar yosunlarla uyumlu bir şekilde yüzüyorlardı.

Evet, günün gecenin içinden doğması gibi gerçekten her şey yeniden başlayabilirdi. Pencereler açılıyor, eve temiz hava doluyordu; havayla birlikte

ışığın girmesiyle sanki artık karanlık hiçbir nokta kalmamış gibi oluyordu: Birlikte kek pişiriyorduk, alışveriş yapmaya çıkıyor ya da yeni kitap seçmek için kütüphaneye gidiyorduk.

“Neden almıyorsun haplarını?” diyordun bana ve ben gerçekten de iki-üç hafta boyunca sana boyun eğiyordum.

Dinginlik haftaları.

O günlerde soluk alabilmek, ateşlenmiş fitilin arkamda olduğunu hissetmeden çevreye bakabilmek, patlama korkusu olmadan uyuyabilmek ve uyanabilmek çok güzeldi.

Ama bütün güzel şeyler gibi kısa süreliydi.

Ansızın, sabahlardan bir sabah gözlerimi açıyordum ve huzurun bezginliğiyle yükleniyordum; bu düz ve sorumlu hayat bana ait değildi, eylemlerin el ele tutuşup dönen çocuklar gibi kaygısızca birbirlerini izlediği sağduyu benim dünyama ait değildi.

Kendimi canlı hissetmem için acıya gereksinmem vardı, acı damarlarımda hemoglobinle birlikte akmalıydı, gerçek varoluşun tek yolu buydu. Bunun asit, zehir, zehirli duman

olduğunu biliyordum, bütün içimi ve temas kurduğum her şeyi mahvedeceğini seziyordum ama gene de bundan vazgeçemezdim. İyilik, mantıklılık böyle bir enerjiye sahip değildi, bunlar gerçek bir yönden yoksun, solgun ve tekdüze duygulardı.

İyi olmak neye yarıyordu? Bir kukla hayatı yaşamaya, patates çuvalı gibi var olmaya, daha yüce iradelerin uyuşuk kurbanları olmaya.

Peki, iyilik neydi? Masum eylemlerin oluşturduğu bir bulut, herhangi bir ödüle

ulaşmak için aşılacak tortu,
öğleden sonra talk showlarının
sinir edici gevezelikleri. Ben
böyle berbat bir malı ne
yapabilirdim ki? Hiçbir şey,
kesinlikle hiçbir şey.

Sabahtan akşama kadar
sanki bir yanardağın
ağzıymışım gibi dolaşıyordum,
yüregim ateşle doğrudan
bağlantı halindeydi; bükölümler,
girintiler, çıkmaz sokaklar
yoktu: Kor halindeki akışkan
magma içimde hareket ediyor,
belirsiz bir ritimle alçalıyor ve
yükseliyor, kimi zaman çok dolu
bir tas gibi dışarıya taşıyordu.

On, on bir, on iki
yaşılarımdayken hâlâ divanda
yanına oturup kitap
okuyabiliyordum ama on üç
yaşıma geldiğimde bıkma
belirtileri göstermeye
başlamıştım; on dört
yaşımdayken öğrenmek
istediğim tek öykü bana ait
olandı.

Gene okumaya ayrılmış
öğleden sonraların birinde –
nisan ayıydı ama soğuk bir
yağmur balkonumuzu
dövüyordu– ansızın içimden
başka bir insan çıktı. Senin en
sevdiğin metinlerden biri olan

Binbir Gece Masalları'nı okuyorduk ki ben uflayarak ayağa fırlayıverdim.

“Bu saçmalıklara daha fazla dayanamayacağım!”

Duyduklarına inanamayarak, kitabı indirdin.

“Ne biçim konuşuyorsun sen?”

“Canımın istediği gibi konuşuyorum!” dedim ve kapıyı çarparak çıktım odadan.

Bütün çocukluğum boyunca yaşıtlarım televizyon programlarına boğulmuşlarken

sen benim hayatımı masallar,
şiiirler, olağanüstü öykülerle
doldurmuştun. Okumayı
seviyordun ve aynı tutkuyu bana
da bulaştırmak istiyordun; belki
de güzel şeylerle beslenmenin
dehşete bir panzehir
oluşturacağına inanıyordun.

Hayatımızın hatırladığım ilk
ânından beri seninle benim
aramda daima bir kitap
olmuştu: İlişkileri yürütmek
konusunda bildiğin tek yol
buydu, senin dünyan, içinde
büyüdüğün dünya, hatta Tevrat
okumayı bırakıp romanlara
geçen Yahudi kentsoylularının

dünyası buydu. Kitaplarla hayat daha iyi anlaşılabilir, derdin sık sık; okuma sayesinde duyguları derinlemesine kavrayabilirsin.

İsyan ettiğim bu muydu? Senin olayları anladığınızı iddia edişin mi? Yoksa hayallerimin dünyasını tanıdık bir biçimde her gün çiğneyip duran ölümsüz kişilere rağmen daha bilge bir insan olacağıma giderek daha huzursuzlaşmam mı?

Duyguların derinliğini kavrayacağıma sadece yapaylığı algılamam mı?

Sanki akıp giden yıllar içersinde ilişkimizin yapısı pek

ehil olmayan eller tarafından kurulmuştı ama sonra katlar yükseldikçe kusurlar ortaya çıkmıştı; olduğu yerde sallanması için ufacık bir esinti yetiyordu. Borulara pek çok kahraman tırmanmıştı: Oliver Twist ve Michel Strogoff, Alaaddin ve Küçük Prens, Deniz Kızı ve Küçük Çirkin Ördek, Golem ve Hansel ile Gretel'in cadısı, Beyaz Dişi, Martin Eden, Uraschima ve Dibbuk'un çılgın dansı ile kirişleri gıcırdatan iri yapılı Ganeş. Bunların hepsi seninle benim aramda duruyorlardı; kimi oturuyor,

kimi ayakta dikiliyordu; yüzleri bize dönüktü, bedenlerinin gölgeleri bizim öykümüze düşüyordu; oysa ben ışık istiyordum, içtenliğin ve aydınlığın ışığını.

Ancak o ışık gerçekte görmek istediğim biricik yüzleri, yani anne ve babamın yüzünü görmemi sağlayabilecekti.

Evet, huzursuzluk dönemi annemin yeniden ortaya çıktığı dönemdi. O zamana kadar varlığı iyi kötü arka planda yer almıştı, biz ikimiz vardık ve bu

ilişki bize yetiyordu –ya da öyle olduğunu sanıyorduk–, dargınlıklar, yersiz sorular yoktu; günler sisin ortasındaki bir tren gibi akıp gidiyordu; her şey pamuklara sarılıydı, gerçek bir kalınlıktan yoksundu, raylara mecbur olmamız gidip bir yere toslamayacağımızın garantisiydi.

Derken bir mayıs sabahında uyanır uyanmaz bu evde onun hiçbir fotoğrafının olmadığını bilincine vardım: Ne salonda ne de mutfakta vardı; senin odanda ondan bir iz olmadığı gibi benim odama bir resim koymayı da akıl

etmemiştin. Onun görüntüsüne ilişkin biricik bulanık anı benim belleğimde kalandı ama ben o zamanlar küçüktüm ve görünümümü yıllar içersinde uzun süre güneşte kalmış bir resim gibi solmuş, başka çizgilerle, başka öykü parçalarıyla karışmıştı.

Annem kimdi?

Onun hakkında bildiğim iki şey vardı: Otomobilini çarptığında ölmüştü ve Padova Üniversitesi'ne devam etmiş ama mezun olamamıştı.

O sabah mutfağa daldım, ateşin üzerinde süt vardı ve sen

altını söndürmek üzereydin.

“Onun resmi yok!” diye haykırdım.

“Kimin resmi?”

İçimde buzun üzerinde yürürken duyulana benzer bir ses işittim, boğazım bir an titredi ve sonunda söyleyebildim:

“Annemin.”

İki gün sonra benim komodininin üstünde bal peteği dikişli elbise giymiş bir kızın siyah-beyaz fotoğrafı belirdi; bir salıncakta oturuyordu ve bu, bahçede hâlâ duran kırmızı dayanaklı salıncaktı. Fotoğrafı

aldığım gibi bahçeye, senin yanına koştum.

“Ben senin kızının resmini istemiyorum!” dedim. “Ben annemi istiyorum.”

Yırtmadan önce arkasını okuyabildim: *Ilaria 1958*

Bunun üzerine odamda renkleri belli belirsiz bir polaroid resim belirdi; sigara dumanı dolu bir mekânda, elini çenesine dayamış, sanki birini dinler gibi duran genç bir kadındı bu.

3.

Şimdi biliyorum ki olaylar farklı ayrıntılara sahip olabilirler ve sınırlılığımız içersinde gördüklerimiz, neredeyse her zaman bütünün sadece bir parçasıdır. Belki anıların beni tedirgin etmesini istememiştin, belki senin acın henüz çok güçlüydü –aradan sadece on yıl geçmişti– ve evde

onun bir resminin olmasına katlanamayacaktın. Belki de onun bakışlarını ve yüzünü yüreğinin derinliklerine gömmeyi yeğliyordun; orada bir tapınak kurmuştun ve kaybının dayanılmazlığını o karanlık ve sessiz mekânda yaşıyordun.

Ne var ki o dönemde, ergenliğin iyilik ile kötülüğün çatıştığı öfkesi içinde gerçeğin sadece bir yönünü görebiliyordum: silme. Kızını yitirmiştin ve onu anımsamak istemiyordun, ruhun daha sapıkça bir davranışı olabilir miydi? Ve üstelik o kız, benim

annemdi; alacakaranlıkta
yaşanan bir hayattan sonra
erkenden ölmüştü.

Bana onun hakkında
neredeyse hiçbir şey
anlatmamıştın. Elbette ben de
sorular sorabilirdim, önce biraz
çekingenlik gösterir, sonra daha
rahatlayarak bana anlatabilirdin
ve o anları yaşayarak
yüreğindeki buzlar erirdi; ben
anılarıma bir ad verirdim, sen
safralarından kurtulurdun; en
sonunda birbirimizi kucaklar,
uzun süre böyle kalırdık;
yüzlerimiz gözyaşlarıyla
ıslanmışken güneş arkamızda

batar ve çevremizdeki şeyler loş
bir ışığa gömülürdü.

Bunu yapabilirdim ama
yapmadım. Zaman çarpışma
zamanıydı ve çarpışma
yaşanmalıydı: duvar duvara,
çeliğe, mermere, elmasa karşı.
Hangimizin başı daha sertti,
kimin yüreği daha vahşiydi, en
sonunda kim ayakta
kalabilecekti? Suçlayıcı
takıntım olduğu için senin
türdeşlerinin yavrularını çalan
ve onları kendi yavrusu gibi
büyüten hayvanlara benzediğine
inanmıştım. Genç kalmak
istiyordun, belki de kızını

kıskanıyordun ve bu nedenle
onun kızını, biricik neşe
kaynağını elinden almıştın.
Sonuçta, bir biçimde senin arzun
annemin hayatıyla iç içe
girmişti; hayatıyla ve ölümüyle
–artık buna inanıyordum– çünkü
bunda da senin gizli bir
sorumluluğun söz konusuydu.

Kimi zaman
çocukluğumuzun bir noktasında
birisinin bizi kenara çekmesinin,
uzun bir değnekle, sanki duvara
asılı bir coğrafi harita varmış
gibi hayatımızın gelecek

günlerini bize göstermesinin ne kadar güzel olacağını düşünürüm. Bir tabureye oturur, çenemizi havaya diker, bize bu en gizemli topraklara girmek için en güvenli yolun hangisinin olduğunu anlatacak olan beyefendiyi (onun beyaz sakallı, haki giysili, coğrafya ya da doğa uzmanı olduğunu düşünürdüm) dinlerdik.

Neden kimse bize dikkat edilmesi gerekli noktaları haber vermiyor? Buz şurada daha incedir, orada daha kalındır, ilerle, kap, geri gel, dur, girme. Neden yapılmamış hareketlerin,

söylenmemiş sözlerin ağırlığını
beraberimizde taşımak
zorundayızdır? Vermediğim o
öpücüğün? Kucaklamadığım o
yalnızlığın? Neden doğduğumuz
andan itibaren bu olağanüstü
bulanıklık içinde yaşıyoruz? Her
şey ebedi gibi görünür, irademiz
“ben” denen o küçük ve
karmaşık nokta üzerinde
egemenliğini kurmuştur, biz de
büyük bir hükümdar gibi ona
saygı gösteririz. Aslında söz
konusu olanın bir operet prensi,
maymun iştahlı, nazlı,
yönetmek ve yönetilmekten
aciz, kendi sınırlarının –bu

sınırlar da bir sahnenin
değişken ve dar perdelerinden
başka bir şey değildir– dışında
bir dünya göremeyen biri
olduğunu anlamak için gözleri
bir an için açmak yeterlidir.

Dönüşümden bu yana kaç ay
geçmişti?

Üç, belki de dört. O aylarda,
didişmekle geçen aylarda hiçbir
şeyin farkına varmamıştım;
yürüyüşündeki başkalaşma,
gözlerinde bir an için beliren o
kaybolup gitme işaretlerini
yakalayamamıştım.

Rüzgârın çok sert estiği,
yerler buz tutmadan ekmek ve
süt almaya çıktığım bir sabah
eve döndüğümde ilk ipucuyla
karşılaşmıştım; sen beni şaşkın
bir gülümseme ile karşılamış,
ellerini şöyle bir cırparak,

“Sana bir haber: Mutfakta
ufolar var!” demiştin.

“Ne diyorsun sen?”

Güleyim mi, kızayım mı
bilememiştim.

“Bana inanmıyor musun?
Gel de gör, şaka yapmıyorum.”

Mutfağı tepeden tırnağa
inceledik; sen çekmeceleri,
fırını, buzdolabını açarken

huzursuzluğun giderek artıyordu.

“Oysa bir an önce buradaydılar,” deyip duruyordun. “Sana burada olduklarını söylüyorum; şimdi seninle alay ettiğimi zannedeceksin!”

Kararsızlık içinde bakıyordum sana.

“Bu bir oyun mu?”

Alınmış görünüyordun.

“Yedi-sekiz taneydiler. Gazı açar açmaz fırının ocakları arasında belirdiler; söndürdüğümde lavaboya atladılar.”

“Ne yapıyorlardı peki?”

“Dans ediyorlardı. Ben müzik duymuyordum ama dans ettiklerine eminim.”

“Belki de borulardan kayıp gitmişlerdir.”

“Borulardan mı? Evet, belki de musluktan girip çıkıyorlardır.”

O günden sonra evde bizim dışımızda uzaylılar da yaşamaya başladı. Sana boş yere uzaylıların uçan dairelerden indiklerini, onları sadece NASA bilim adamlarının ya da içkiyi fazla kaçıranların gördüğünü, bir evin mutfağında dans

etmelerinin olanaksız olduğunu anlatıyordum. Zaten bahçeye inmiş olsalardı, bütün komşular onları görürdü ve ağaçlarımız tutuşurdu.

Beni sakın sakın dinliyordun ama bakışlarından kendi inancından vazgeçmediğini anlıyordum.

Günün birinde sana “Bence onlar ufodan çok dibbuk’a (cin) benziyordu,” dedim. Canın ne çekiyorsa öyle düşün dercesine omuz silktin bana.

Senin tanımına göre onlar taze bezelyeler gibi yeşildiler, sertlikleri de aynen bezelye

gibiydi; kolları ve bacaklarıysa bir tür kertenkeleyi andırıyordu ama ayakta duruyorlardı.

Kuyrukları kısa ve tüysüzdü, ağız ve burunlarının yerinde konuştukları, yemek yedikleri, soluk aldıkları bir borazan vardı. En beklenmedik anlarda ortaya çıkıp kayboluyorlardı, ya şömineden çıkıyorlar ya banyo küvetinde yüzüyorlar, yapışkan elleriyle çamaşır makinesinin penceresinden bize el sallıyorlardı. Kimi zaman uçtuklarını ya da minik keseli hayvanlar gibi perdelere tırmandıklarını görüyordun.

Artık dans etmekle
yetinmiyorlar, gülüyorlardı da.
Saçların dağınık, evin içinde
yürürken öfkeyle “Bana
gülüyorlar!” diyordun.

Hiç durmadan yürüyordun,
hızlı hızlı ve aralıksız gidip
geliyordun evin içinde; geceleri
de sürdürüyordun bunu (bu
şimdiye dek hiç yapmadığın bir
şeydi), merdivenleri iniyor,
çıkıyor, çekmeceleri açıp
kapatıyordun; evin içinde
balerin bir fare var izlenimine
kapılıyordum, genetik bir
aykırılık sonucunda ortalıkta
sürekli *tik tik tik tik tik* dolaşan

bir fare...

Adımların bütün gecelerimin içinden geçiyordu.

Birkaç kez kalktım ve seni omuzlarından –ince ve kırılıgandılar– sarsarak,

“Ne arıyorsun?” diye sordum.

Neredeyse kibirli bir tavırla baktın yüzüme:

“Anlamıyor musun? Kendimi savunmaya çalışıyorum.”

Bir sabah, daha seher vaktinde giyinik olarak ve emin adımlarla köye doğru yürüdün; bakkal saat sekizde seni dükkânın kapısında buldu.

O daha kepengini açmadan

“Ufolara karşı bir şey istiyorum,” dedin.

Seni bir güve tozu ya da musluk borularını açıcı sıvı önererek teskin etmeye çalışmıştı. Sen ise küçük yumruğunu tezgâha vurarak bağırmıştın:

“Bu utanç verici bir şey!”
Sonra da kapıyı vurarak çıkmıştın dışarı.

O günden sonra köye alışveriş yapmaya indiğimde bana yapmacık bir umursamazlıkla “Anneannen nasıl?” diyenlerin sayısı artmaya başlamıştı.

4.

Çöküş, terk edilmiş bir evde yavaş ama kaçınılmaz bir biçimde ilerler; toz birikir, ısınmayan duvarlar kışın soğuşunu, yazın sıcağını emmeye başlarlar, hava değişimi olmadığı için sıcaklık ve nem evi bir saunaya çevirir, badana toz haline gelip dökülmeye başlar; bir süre sonra sıvalar da

duvardan kopmaya başlar ve
eriyen karların çatıdan
dökülmesi gibi yeri boylarlar. Bu
arada şiddetli rüzgârlar ya da
canı sıkılan serseriler yüzünden
camlar kırılır. Meteorolojik
değişimler kendilerini evin
içinde daha kuvvetle
hissettirmeye başlarlar, yağmur
ve rüzgâr engel tanımadan eve
dolar; aynı şekilde sıcak hava
dalgası, yaprak yığınları, pis
kâğıtlar, plastikler, dallar ve her
türlü böcek, kuş, fare ve yarasa
içeri girer; güvercin sürüleri
yuva kurarlar, eşekarıları
tavandaki bir kirişe yerleşirler,

kimi böcekler de avizeyi daha rahat bulurlar; zeminde boş kalan yerler hayvanların dışkısıyla bozulurken kemirgenlerin dişleri sağlam kalan yerleri un ufak eder.

Sonunda, bir zamanlar şirin bir ev olan yer şimdi sadece hayaletlerin dolaştığı bir yapıya dönüşür; kimsenin aklına bu evin kapısını açmak gelmez: Bu çok tehlikeli bir iştir; sızıntılar döşemeleri çürütmüştür; en ufak bir ağırlık alt kata düşme tehlikesi yaratır. Zemin çöker ve bir zamanlar evin hayatını oluşturan her şeyi beraberinde

sürükler: Mobilyalar birbiri
ardına düşerler, saksılar,
tabaklar, bardaklar, vazolar,
resim albümleri, paltolar,
ayakkabılar, terlikler, şiir
kitapları, torunların resimleri,
seyahat anıları alt kata inerler.

O uzun aylar boyunca, evin
çürüme görüntüsü sürekli
zihnimdeydi, önce bir odayı
gözümün önüne getiriyordum,
sonra onun bir anda değil yavaş
yavaş yıkılmaya başladığını
görüyordum; sanki çevremdeki
gerçekliğin başka bir yapısı
vardı –hareketli kum veya
jelatin gibi–, nesneler

düşüyordu ama kırılmıyordu;
sessiz hiçlik tarafından
yutuluyordu ve bu boşlukta
sadece hayaletler geziniyordu;
yılan balıklarının kıvraklığıyla
çatlaklardan girip çıkıyorlardı.

Ufolar, yıllar, belki de onyıllar
boyunca senin beyninin bir
köşesinde uyuklamışlardı, belki
de uzaylılar konusunda
seyrettiğin bir belgeselden
takılmışlardı aklına, vantuzlu
ayakları, borazan ağız ve
burunlarıyla kafanın içine
girmişler ve hiçbir hayat

belirtisi görmeden orada
kalmışlardı. Sen yemek pişirir,
konuşur, araba kullanır, kitap
okur, müzik dinler, şiirleri ezbere
tekrar ederken o minik koloni
bir tür yarı uyku halinde
duruyordu, menteşelerin
düşmesini ve ötekilerden daha
güçlü bir rüzgârın onları
özgürleştirmesini bekliyordu.

Evet, ufo-dibbuklar
borazanın çalışı oldular. O ilk
belirtilerle birlikte telaşlanmalı,
savaşa hazırlanmalıydım, oysa
daha zırhımı bile
kuşanmamıştım; evdeki savaşın
başka bir cepheye kayacağını

tahmin edemezdim, tuzakları kuran artık ben olmayacaktım, iki cephede birden etkili olan görünmez bir düşman söz konusuydu.

Hem seni hem kendimi korumalıydım. Senin belleğin, içinde yaşanmayan bir evin çatısı gibi günden güne çöküyordu.

Hem çöküyor hem de hayaletlerle doluyordu.

Sonunda öyle bir noktaya vardık ki, seninle benim aramda bir kalabalık oluştu; bu uğursuz varlıklarla birlikte yaşıyorduk, ayaklarımızı bastığımız zemin bir

yufka kadar ince ve saydamdı.

Ufoların ortaya çıkmasından birkaç ay sonra doktoru çağırdım ve seni telaşlandırmamak için, onun benim için geleceğini söyledim.

O gün inanılmaz biçimde normal davrandın, masaya güzel bir örtü sererek bahçeye sofru kurdun, eski bir dostun olan doktora soğuk çay ile bisküvi ikram ettin. Onun aldırmazlık içinde sorduğu sorulara sen neşeyle yanıt verdin; sonra yakındaki tatillerden, onun

gelmek üzere olan torunundan,
güllere dadanan böceklerle nasıl
mücadele edileceğinden
konuştunuz; birisi sana onları
içinde sigara izmaritlerinin
bulunduğu suyla sulamanın işe
yarayacağını söylemişti.

Doktorun yorumu “Doğru,”
şeklinde oldu, “sigara bizi
öldürdüğüne göre, böcekleri de
öldürecektir.”

Sana bakıyor, hayretler içinde
kalıyordum. Mutfakta bulunan
davetsiz konuklara ne olmuştu?

Çayırın sonunda
karatavuğun biri ısrarla oranın
kendi alanı olduğunu ilan

ediyordu, küçücük sinekler ıslak bir çiçek tarhının üzerine birikmişlerdi, batmakta olan güneş onların kanatlarına çarpıyor ve altın yaldızlı bir görüntü yaratıyordu; soframızın üzerinden gürültüyle geçen bir misafirböceğine baktın ve ayağa kalktın.

“Sizi biraz yalnız bırakayım, ortancalar susamışlardır.”

Musluğun yanına kadar yürüyüşünü sessizce izledik; Buck senin peşinden geliyor, otların arasından kıvrılan siyah hortuma bakıp havlıyordu. Oynuyor muydu? Seni

korumaya mı çalışıyordu? Kim bilir?

Yalnız kaldığımızda doktoru bu dinginliğin ve normalliğin sadece görünürde olduğu konusunda ikna etmek için fazla uğraşmam gerekmedi. Belleği ve kişiliği saran hastalıklarda – diye açıkladı bana– başlangıçta bir tür kontrol söz konusu olurdu; hasta bilinçli olmadan yabancılar karşısında her zamanki davranışları sergilemeye çalışırdı; sanki olağanüstü bir utanç türü insanı korumak üzere ortaya çıkardı.

Ben Amerika'dayken bir kriz

geçirmiştin – bunu bilmiyor muydum? Olasılıkla iskemi söz konusuydu, beyne daha az kan gidiyordu ve hipokampus zorlanmaya başlıyordu; önce günler, sonra aylar, yıllar, sesler ve yüzler bir tsunamiye uğramış gibi çekip gidiyorlardı: her gelen dalga bir ayrıntıyı alıp açık denize, okyanusa, bir daha geri dönemeyeceği bir yere savuruyordu. Dayanma gücü bulan tek tük bilgiler de bu darbenin şiddetinden şekil değiştiriyorlardı.

Sen hâlâ çiçek tarhını suluyordun, havada asılı su

zerreciklerinin yarattığı ışık oyunu içinde hareket eden siluetini görüyorduk.

“Tedavisi mümkün mü?” diye sordum.

Doktor kollarını iki yana açtı.

“Pek az ya da hiç. Biraz sakinleştirici verebilirim.”

“Peki ne kadar sürer?”

“Kalbi dayandığı sürece. Acımasız gibi görünüyor ama böyle. Akıl gidiyor ama kalp dayanıyor; kalp artık boş bir midye kabuğu haline gelen bedende bile yıllarca çarpmayı sürdürebilir.”

Doktoru bahçe kapısına

geçirdiğimde, sen uzaktan el salladın, sanki okul gezisine gitmeye hazırlanan bir kız çocuğu gibiydin.

O gün bir sürprizle karşılaşmadan sona erdi. Bahçeyi suladıktan sonra eve girdin ve akşam yemeğini hazırladın. Pencereden ilk yaz havası giriyordu içeriye, mis gibi kokan, sıcak ve umut taşıyan bir havaydı. Kitaplardan konuştuk; sen *Buddenbrook Ailesi*'ni yeniden okumak istiyordun. “Sıkıcı değil mi?” diye sordum. “Hiç değil,” dedin ve bana biracı Permaneder'i,

karısını ve bütün bu yıllar içinde zihninde kalmış olan roman kahramanlarını anlatmaya başladın.

Uyumaya gitmeden önce birbirimize iyi uykular öpücüğü verdik; Amerika'ya gitmemden önceden beri yapmıyorduk bunu.

Yatakta belki de bir şaka yaptığını, benimle dalga geçerek eğlendiğini, şimdi oyunun sona erdiğini düşündüm ve bu düşünceyle uyuyakaldım.

Ertesi sabah öfkeyle yatağıma eğilmiş yüzüne açtım gözlerimi.

“Terliklerimi çaldın!”

Birkaç hafta içinde tamamen yabancı bir insanla yaşamaya başladığımı hissettim, uzaylılar yok olmuşlardı ama onların yerini takip edildiğın korkusu almıştı.

Herkes ve her şey sana karşı elbirliği yapmıştı.

Fesat fısıltılardan, acı alaylardan, daimi hırsızlıklardan oluşan bir entrikayla yüz yüze ydin; terliklerin ve sabahlığın yok oluyor, çantan ve palton uçuyor,

evin anahtarları ve gözlüğün
hiçliğe karışıyordu; birileri
yemek yapacağın tencereleri ya
da henüz pişirdiğin yemeği
yürütüyordu, alışverişten
getirdiklerimiz buzdolabından,
el sabunu banyodan yok
oluyordu. Artık ufolar
olmadığına göre bütün bu
kayıpların sorumlusu bendim;
seni sinir etmek için alıyordum
bunları ve kayıpları aratmakla
senin hayatını cehenneme
çeviriyordum.

Nalburdan bir sürü kilit ve
zincir almıştın; bunlarla her şeyi
bağlıyor ve kilit altına

alıyordun. Çeşitli anahtarları kaybetmemek için onları boynuna taktığın uzun, kırmızı bir kurdeleye bağlamıştın. Durup dinlenmek bilmeyen ayak seslerine eşlik eden bu tıngırtı bir fon müziğı olarak o aylardan geriye kulaklarımda kaldı.

Beni akla hayale sığmayacak şeylerle suçluyordun ve kendimi nasıl savunabileceğimi bilemiyordum, ağzımı açıp edebildiğim tek tük sözler yanıcı madde etkisi yapıyordu, birkaç damlası senin patlamana yeterli oluyordu; müthiş

öfkeleniyordun, çene kemiğın
kasılıyor, gözlerin kısıılıyor, ince
ellerin havayı tırmalamaya
başlıyordu; saatler boyunca ağza
alınmayacak lanetler
okuyordun. Çekmeceleri açıp
kapatıyor, hırsız gibi bir şeyleri
daha gizli yerlere taşıyordun.
Dolapları, buzdolabını, fırını
açıp kapatıyordun.
Merdivenlerden iniyor,
çıkıyordun. Pencereleeri açıp
kapatıyor, sana pusu kuran
birini yakalamak için ansızın
pencereden dışarı bakıyor, giriş
kapısı açıveriyordun. Birilerini
gördüğünden emindin; çalıların

arkasında kötü gözlerle sana bakan varlıklar gizleniyordu, bunlarla ara vermeden mücadele etmek, tam zamanında yakalayıp vurmak gerekiyordu.

Seninle az da olsa işbirliği yapmak için değişik savunma taktikleri geliştiriyordum; büyümlü olduğunu itiraf ettiğim bir düdük almıştım; bu, kötü yaratıkları uzak tutmaya yarıyordu. Gözlerini fal taşı gibi açıp elimden kapmıştın. “Sahiden mi? İşe yarıyor mu?” diye sorup dururken, belli belirsiz bir minnet duygusu

sezinliyordum.

Gerçekten de bir süre için işe yaramıştı.

Şimdi evin içinde, senin ayak seslerine, zincirlerin şingırtısına bir de bu düdük sesi eklenmişti; yüksek frekanslı seslerden rahatsız olan Buck'un havlamaları da bu sese eşlik ediyordu. Bu cehennem senfonisinin ortasında kalan ben artık bir hayalet gibi dolaşır olmuştum. Uyuyakaldığın kısa sürelerde seni seyrediyordum: Yumruklarını sıkıyor, dudaklarını geriyor ve savunma pozisyonunda yatıyordun; yüz

kasların huzur bulmadan seğiriyor, gözlerin incecik kapaklarının altında hareket edip duruyordu.

Yüz hatlarını incelerken beni büyütmüş olan insana geri dönmeye çalışıyordum. Nereye gitmişti? Şimdi karşımda olan bu yaşlı kadın kimdi? Nereden çıkmıştı? Uysal ve nazik bir kadın nasıl olup da tam tersine dönüşmüştü? Bayağılık, öfke, kuşkuculuk, şiddet – nereden fışkırmıştı bütün bu pislik? Bunları her zaman içinde beslemiş miydi, yoksa bütün bu yıllar boyunca bunları

denetlemeyi başarmış da şimdi aklın sağlığını yitirmesiyle frenleri patlamış ve her zaman olmak istediği kişiliği mi sergilemeye başlamıştı? Yoksa bu bir dibbuk, dışarıdan içine girmiş bir varlık mıydı? Bu dibbuk'un benim içime de girmesi mümkün müydü?

Belki de bazı bilimkurgu filmlerinin robotları gibi, başlangıçtan beri içimizde – beyin zarının en dış ve en iç bölümleri arasında saklanmış olarak– kendi kendimizi yok etmek üzere gizlenmiş bir program vardı. Pekâlâ,

zamanlama ayarını kim kuruyordu? Ne kadar süreceğini kim belirliyordu?

Göklerde ufoların dışında Biri'nin bulunup bulunmadığı hakkında pek düşünmemiştim ama o uzun öğleden sonraları boyunca ilk kez bu konuya kafa yorunca kendi kendime bir yanıt bulmuştum: Gökyüzü boştu, öyle değilse bile, orada bulunan varlık aşağıdaki dünyada olup bitenle hiç ilgili değildi; her kimse o varlık, küçük oyununu yaratırken pek çok kez dalgınlığa kapılmıştı. Bir insanın kendi içinde böyle

müthiş bir bozulma formu
barındırması başka türlü nasıl
açıklanabilirdi? Onur ve akıl
dolu bir hayat birkaç ay içinde
nasıl böyle sıfırlanabilirdi?
Bellek sanki üzerinden sünger
geçmiş gibi böylece yok olabilir
miydi? İyi yürekli bir Baba'dan
söz eden müthiş bir yalan
söylüyor olmalıydı! Hangi baba
evlatları için böyle bir kadere
razı olurdu?

Genellikle geceleri –senin
daimi ayak, düdük ve kilit
seslerinden kurtulabilmek için–

bahçenin en uzak noktasına sığınyordum.

Dışarıdan bakıldığında ev gerçekten de hayaletli gemiye benziyordu: Anahtarların şingirtısı eşliğinde senin aydınlık pencerelerin arkasında bir görünüp bir kaybolmanı görüyordum; anayoldan geçen kamyonların uğultusu, çevredeki köylerden yayılan köpek havlamalarının yankısı birbirine karışıyordu.

Rüzgârlı gecelerde tepemdeki kara çamlar bir geminin seren direği gibi gıcırdıyorlardı.

Orada iki büklüm oturuyor
ve nihayet aēlayabiliyordum.
Acıdan çok öfkeden aēlıyordum,
gzyaēlarından tekmelere
geçiyor, aēa gövdelerine vurup
duruyordum; kan bileklerimden
akana kadar aēaların
gövdelerini yumrukluyordum.
ldr beni, diye baēırıyordum
rüzgâra, sesimi yüksek
tutuyordum ki, sözlerim
uzaklara, ta yukarılara kadar
ulaēsın. *Onu ldr, al götür, yok
et, toza dnētr! Onu
istemiyorsan en azından beni al!
Evet, Sen yukarıdaki, eēer
varsan al canımı!* Sonra

kendimi yere atıyor, ayaklarımın dibinde korkuyla kuyruğunu sallayan Buck'a sarılıyordum.

Bir sabah, o gecelerden birinden uyandığım da, dileğimin yerine getirildiğini hissederek korkuya kapıldım: Her zamankinden daha uzun uyumuştum ve eve döndüğümde alışılmadık bir sessizlik vardı; ne ayak, ne düdük, ne zincir sesi vardı, ne de bir küfür duyuluyordu.

Birkaç dakikalık şaşkın bekleyişten sonra odanın

kapısını yavaşça açtım, cansız bedenimle karşılaşmaktan korkuyordum; aynı korkuyla bütün odaları gezdim ama sana ait bir iz yoktu.

Bunun üzerine peşimde Buck ile bahçeye indim ama sen ne ortancaların arasında, ne odunlukta, ne de garajdaydın. Otomobili almış olamazdın çünkü uzun zaman önce anahtarları yok etmiştim, dışarıya çıktıysan bunu yürüyerek yapmış olmalıydın ama yanından ayırmadığın çantan ve palton yerli yerinde duruyorlardı.

Kaybolduğunu bildirmek için jandarmaya gitmeye karar verdiğimde telefon çaldı: Arayan manavdı; üzerinde iç çamaşırların, yalınayak bir kavşakta karşıdan karşıya geçerken seni görmüş ve dükkânına götürmüştü.

“Tüneldeyiz,” diye yineleyip duruyordun. “Baba, anne tüneldeyiz, başardık!”

Bir süredir takıntın bombardımanlar ve kapıyı çalan Almanlar olmuştu. Beni karşında gördüğünde tanımazdan gelerek düşmanca davrandın. “Ne istiyorsunuz

benden?” Ancak yanına yaklaşıp kulağına hava kuvvetleri savunma görevlisi olduğumu söyleyince elini bana verdin ve yorgun bir kız çocuğu gibi peşimden eve yürüdün.

O sabahtan başlayarak kaçışların ve mantıksız hareketlerin tehlikeli olmaya başladı. Ellerini fırının ocakları üzerinde yıkıyor, marmelat yemek istediğinde kavanozu açmak yerine onu kırıyordun ve hiçbir şey olmamış gibi camları da yutuyordun. Seni güvenlik nedeniyle bir odaya kapattığımda alarmın çaldığını

ve sığınağa koşmamız gerektiğini haykırıyordun; Buck kapıda belirdiğinde belki de onu eski bir Alman çobanköpeğine benzetip “Gestapo geliyor!” diye bağıırıyor ve gözyaşları içinde saklanmak için koşuşturuyordun.

Düşmanca davranışlarda bulunan bir kişiyken şimdi senin için bir yabancıya dönüşmüştüm; benim kim olduğumu bilmiyordun. O aylar boyunca ayakta kalabilmek ve seni ayakta tutabilmek için pek sevdiğin Alaaddin’in cini gibi pek çok değişik insana

dönüştüm.

Oyun rüzgârlı bir aralık
sabahında sona erdi.

Alışveriştten döndüğümde,
bahçede yatıyordun; üzerinde
geceliğin vardı, ayakların
toprağa bulanmıştı ve Buck
yanına oturmuş uluyordu.
Hayaletlerinden biri seni
kovaladığı için evden çıkmış
olmalıydın, koşarken yerdeki
köklerden birine takılmış, başını
bir ağaca çarpmıştın. Sırtüstü
yattığın yerde bir kolunu arkaya
atmıştın, sanki otların içinde

yüzer gibiydin ve
gülümsüyordun. Alnından aşağı
kan akmıştı ve gözlerin,
kapaklarının altında nihayet
dormuşlardı.

5.

O sabah değil, üç gün sonra bir hastane koğuşunda can verdin.

Ölüm meleği alevli kılıcıyla seherden önce indiğinde ben evdeki yatağımda huzursuzluk içinde dönüp duruyordum. Buck bunu hissetmiş olmalı, sabah uyandığımda beni her zamanki gibi bahçede beklemiyordu; sık

sık ortadan kaybolduğu için meraklanmadım ama öğleden sonra tasmaındaki numarayı okuyan biri beni aradı: Hastaneye yakın bir yolda ezilmişti, belki seninle vedalaşmak, belki de öbür dünyaya yapılacak yolculuktan yararlanmak istemişti. Bana bedeninin yakılmak üzere götürüldüğünü söylediler.

Senin bedeninin gömülürken sadece dört-beş kişi vardı: komşularımız ve hâlâ ayakta durabilen iki eski dostun. Rahip

bir otomobil satıcısı gibi konuşuyordu; ürünün iyiliğini abartmak isteyen biri gibi alışılmış sözler söylerken bıkkınlığı halinden belli oluyordu.

Yılın sonuna birkaç gün kalmıştı, mezarlığın çıkışında hepimiz müthiş bir rüzgârla karşılaştık.

Otobüste bir grup çocuk şamata yapıyordu, çok içmiş olmalıydılar, içlerinden biri başına Noel Baba şapkası kondurmuştu, bir tanesi de yaşayan bir ölü maskesi takmıştı.

Eve döndükten sonra uyumaktan başka bir şey yapmadım. Üç-dört gün boyunca rüyasız ve çok ağır bir uyku uyudum. Ev soğuktu, esen şiddetli rüzgâr kepenkleri hızla çarpıyor, bu gürültü bir kurşun sesi gibi beni uyandırıyor.

Yeniden hareket etmeye başladığımda gündelik hayat içinde eksikliğini hissettiğim sen değildin, Buck idi: Onunla konuşmayı sürdürüyordum, onu arıyordum, tabağımdan artanları ona ayırıyordum;

köpek barınağına gitmek ve
başka bir köpek seçmek
arzusunu şiddetle duyuyordum
ama sonra biten bir hayatın
ardından yapılması gereken
binlerce işlem arasında
kaybolup gittim.

Hâlâ senin yokluğunla ilgili
bir keder duyamıyordum.
Odalar boştu, sona ermiş bir
tiyatro oyununun sonundaki
sahne gibi sessizliğe
gömülmüştü, artık ne ayak ne
öksürük sesi vardı.

Yas tutması gereken yanım
zamanından önce bitkin
düşmüştü, senin o çok hızlı

öküşünün şiddeti ve aresizliğı yaratmıştı bunu; ölümünü bir tür rahatlamayla karşılamıştım: Nihayet acı çekmekten kurtulmuşsun.

Zaman, günün birinde benim için ne kadar önemli bir kişi olduğunu bilerek seni belleğimin derinliklerinden çekip çıkartacaktı.

Bütün bürokratik işlemleri bitirdikten sonra ne yapacağımı bilemedim; senin hastalığın her türlü enerjimi emip bitirmişti; acı duymuyordum, tek hissettiğim kaybolmuşluk duygusuydu.

Kimsin sen, diye soruyordum kendime, büyüyünce ne yapacaksın?

Bu konuda hiçbir fikrim yoktu.

Bora bütün bir ocak ayı boyunca olağanüstü bir yoğunlukla esti, birkaç kez kar yağdı, karacalar filiz bulma ümidiyle bahçemize kadar indiler.

Ateşin karşısındaki koltuğa gömülmüş, yanımda kitaplarımız (hepsinin üstünü toz kaplamıştı) oturuyordum ve hâlâ bana üç küçük domuz masalını anlatan sesini

işitiyordum: “Üfleyeceğim,
üfleyeceğim ve her şeyi
yıkacağım diye uluyordu kurt
kapının altından.”

Sonra beni rahatlatmak için
“Bizim evimize girmesine
imkân yoktur,” diyordun, “bu ev
sağlamdır, tuğladan yapılmıştır,
hem de kum üstüne değil Carso
kayalıklarının üstüne inşa
edilmiştir.”

Temeller ve kökler aynı
şeydir, diye ekliyordun, ayakta
sağlam durmaya ve rüzgârın
şiddetiyle yıkılmamaya yarar,
diyordun. Bir eve dayanıklılık
vermek için çok derinlere kadar

kazmak gereklidir, aynen ağaç köklerinin yıllar boyunca toprağın karanlıklarında yaptığı gibi. Amerika'daysa, diyordun, evleri çadır gibi toprağın üstüne koyuverirler ve bu nedenle bir kurdun nefesi bile kocaman kentleri yerinden sökmeye yeterlidir.

Evin sessizliği içerisinde artık senin sözlerin bana emniyet vermiyordu; rüzgârın pencere pervazlarından sızarak *bitti, bittiiiii* diye tekrarladığını hissediyordum; aynen küçükken hızla dönen çamaşır makinesinin *hepsi boşuna, her*

şey mahvolacak dediğini
sanmam gibi...

Gece yarısı giriş kapısının
boranın darbelerine
dayanamayarak inlemesi
gerçekten de, birisinin *Gestapo*
diyerek kapıyı tekmelemesi
hissini veriyordu.

Gündüzleri rüzgârdan
sakınacağım yerde onunla
yüzleşmeye çıkıyordum, Don
Quijote'nin yel değirmenlerine
doğru yürümesi gibi ben de
rüzgâra doğru koşuyordum.
Öldür beni, arıt beni, çal beni,
götür uzaklara, buradan
uzaklara, bu hayattan kopart

beni, diye yineleyip
duruyordum içimden.

Az uyuyor, çok az yiyor,
kimseyi görmüyordum;
tasarılarım yoktu, kendimi
ringin ortasındaki bir boksör
gibi hissediyordum. Yıllardan
beri kendimi ısıtmıştım, jab ve
uppercut çalışmış, son
karşılaşmaya hazırlanmak için
ip atlamıştım ve rakibim
önceden haber vermeden
ansızın maçı terk etmişti. Ben
hâlâ zıplamayı sürdürüyordum
ama karşımdaki tek düşmanım
kendi gölgemdi.

Mücadele fırsatı olmadığı

için hayatım rüzgâra kapılmış
boş bir torba gibiydi, kendi
iradesiyle değil, rüzgârın
istediği yöne savruluyordu.

Geleceğim hakkında hiç
düşünmemiştim.

Çocukken belli belirsiz
hayallerim vardı: Bunlar (elinde
işaret levhası, başında kırmızı
şapkası olan) istasyon şefi ya da
bir geminin kaptanı, bir sirkte
cambaz veya köpek terbiyecisi
olmak gibi hayallerdi ama hayal
olmaktan öteye gitmiyorlardı;
gerçekle hiçbir pratik bağları
yoktu; ergenliğimden sonra sana
bağımlı olmaktan başka hiçbir

görevim olmamıştı. Şimdi sen dâhice bir çalımla alanı terk ettiğinden beri, ben evin içinde Pavlov'un köpeği gibi yürüyor, zincirimi çekiştiriyor, dişlerimi gıcırdatıyordum ama beklediğim zil hiç çalmıyordu.

Şimdi dünyada tek başıma kaldığımdan beri, günlerimin ne gibi bir anlamı vardı? Sen varken ne anlamı vardı ki? Genel olarak bütün insanoğullarının günlerinin ne anlamı vardır? İnsanlar hangi nedenle hep aynı davranışları tekrarlar? Alışkanlıktan mı, sıkıntıdan mı, değişik bir şey

hayal etmekten ya da kendi kendilerine soru sormaktan aciz olduklarından mı? Belki de korkudan böyle davranıyorlardı çünkü daha önce çiğnenmiş olan bir patikayı izlemek daha kolaydı.

Süpermarket arabasını itelerken neon ışıkları altındaki beyaz yüzlere bakıyor ve kendi kendimi sorguluyordum: Hangi hayatın anlamı vardır? Hayatın anlamı nedir? Yemek yemek mi? Ayakta kalabilmek mi? Üremek mi? Bunları hayvanlar da yapıyordu. Peki, o zaman biz neden iki ayağımız üstünde

yürüyorduk ve ellerimizi kullanabiliyorduk? Neden şiir yazıyor, tablo yapıyor, senfoni besteliyorduk? Sadece midemiz dolu olduğu, soyumuzu garanti etmeye yetecek kadar çiftleştığımız için mi?

Hiçbir insan dünyaya kendi isteğiyle gelmez. Hiç bize danışılmadan kendimizi sahneye atılmış olarak buluruz; kimimiz başrolü kapmıştık, kimimiz basit figüranlardık, bazıları oyun bitmeden sahneden çekilir ve temsili – günün programına uygun olarak gülerek, ağlayarak ya da

sıkılarak– koltuklardan
seyrederdi.

Bu aşikâr zorbalığa karşın bir
kez doğduktan sonra kimse
gitmek istemez. Neden? Bu
bana bir çelişki gibi
görünüyordu: Dünyaya gelmeyi
ben arzulamıyorum ama bir kez
buraya vardıktan sonra da
gitmek istemiyorum. Peki o
halde bireyin sorumluluğunun
anlamı nedir? Seçen ben miyim,
yoksa seçiliyor muyum?

Gerçek eylem –insanı
yücelten ve onu hayvandan ayırt
eden– insanın ne zaman çekip
gideceğine karar vermesi midir?

Dünyaya gelmeyi ben seçmiyorum ama elveda diyeceğim ânı kendim seçebilirim: Binmek benim arzum değildi ama inmek öyle olabilir.

İyi ama nerede binmek ya da inmek? Bir aşağı ve yukarı var mı? Yoksa mutlak bir boşluk mu söz konusu?

Senin ölümünden sonra evle ilgili olarak aklıma takılan imge bir istiridye kabuğuydu. Daha altı yaşıma basmamıştım ki, sen Gradolu yaşlı bir balıkçıdan bir

istiridye kabuğu almıştın;
kulağıma dayadığında
söylediğin sözler hâlâ aklımda:
“Duyuyor musun? Denizin sesi
geliyor.”

Bir süre durup dinlemiştim,
sonra birdenbire seni korkutan
ve aynı zamanda rahatsız eden o
mutlak ve durdurulamaz
aęlamalarımđan birini
tutturmuştum.

“Neden? Ne oldu?” diye
yineliyordun.

Seni yanıtlayamıyordum,
onun içinde denizin değil,
ölülerin iniltileri olduğunu, bu
alışılmadık uğultunun onlardan

çıktığını, dile getirilemeyişin bütün şiddetiyle kulaklarımıza aktığını, oradan yüreğimize indiğini ve yüreğimizi patlatana dek ezdiğini söyleyemezdim sana.

Bu kabuk bir zamanlar bir karındanbacaklıyı misafir etmişti (hani yayladaki evin onlarca yıl boyunca bizim ailemizin koruyucu kabuğu olması gibi), sonra bir yengeç ya da denizyıldızı onu yemiş ve kalsiyum karbonattan oluşan kabuğu boş bırakmıştı: İçine sızan su onu sedefe benzeyene dek parlatmıştı, şimdi de iç

büklümlerinde o aralıksız ses yankılanıp duruyordu.

Bizim evde yaşayanlar da aynı kaderi paylaşmışlardı: Hepsi ölmüştü ve rüzgâr onlardan kalan bütün anıların üzerinden geçerek hepsini cilalamıştı. Sarmal büklümler arasında tek başıma dolaşıyor ve bir labirentte kaybolduğumu hissediyordum. Kimi zaman yalnızca bu evin içinde kalarak, sadece arayarak, kazarak ve dinleyerek, sabit olan bir noktaya ulaşabileceğimi sanıyordum.

Rüzgâr da bir sestir, ölülerin

iniltilerini, onların ayak seslerini, birbirlerine söyleyemediklerini taşıyordu.

Duvarları giderek daha düz, daha saydam olan bu evde tek başıma oturdukça, fotoğraftaki sigara dumanına sarmalanmış kadını düşünmeye başladım. Onun sesinin tonunu ya da elinin sıcaklığını anımsamaya çalışıyordum, ortadan kaybolmasından önce bizi birbirimize bağlamış olabilecek bir şeyi merak ediyordum.

Onun hakkındaki her şeyi

bilmek isterdim ama artık soru sorabilecek kimsem kalmamıştı.

Nasıldı, kimdi, ne gibi zevkleri vardı ve –beni hepsinden çok ilgilendiren– beni neden dünyaya getirmişti?

Boş odalar arasında dolaşarak ona seslenmeye başladım.

Bu adı telaffuz etmeye utanıyordum, sana ihanet ediyormuşum gibi geliyordu: Yirmi iki uzun yıl boyunca hep “anneanne” demiştim ve şimdi ansızın sadece “anne” demek istiyordum.

Soyağacı

1.

Ana-babamız kimdir, bizi yaratan o yüzlerin arkasında ne vardır? Milyarlarca insan arasında sadece iki insan, yüz milyarlarca sperm arasında sadece bir tanesi. Annemizin ve babamızın çocuğu olmadan önce milyarlarca bileşenin ve – yapılmış ya da yapılmamış– seçimin sonucuyuz; üstelik bu

konuda bize ışık tutacak kimse yoktur. Hangi nedenle o sperm de daha sağdaki değildir?

Sadece o mu ihtiyaç duyulan insanın özelliklerini belirleyebilir? Hangi bebek Leonardo olur, hangisi musluk tamircisi veya korkunç bir canı? İyi de kimin ihtiyacı söz konusudur? Ne için ihtiyaç? Bütün bu hayatlar kimin işine yaramaktadır?

Her şey bir lokanta mönüsünde olduğu gibi önceden belirlenmişse, Leonardo, başka biri değil, sadece Leonardo olabilecekse, aynı şey musluk

tamircisi ve korkunç katil için de geçerliyse, bütün varoluşumuzun ne anlamı olabilir? Gerçekten bir montaj kutusunun içindeki parçalarla mı yapıldık? Her kutunun üstünde bir proje numarası mı yazılıdır?

Belki, yukarıda gökyüzünde birisi –hamarat bir ev kadını gibi– şuna karar veriyordur: “Bugün dört yüz musluk tamircisi, seksen kadar katil ve kırk iki bilim adamı.”

Belki de bir sürü insanın söylediği gibi gökler boştur ve olaylar bir hareketle süregelir:

Madde uzak bir dönemde birleşmeye başlamıştır ve artık durması olanaksızdır, sürekli daha karmaşık formlar çıkartır ortaya. Bizi yukarıda birinin var olduğuna inandırmaya çalışan büyük kandırmaca bu karmaşıklığın ta kendisidir.

Neden o sperm ve neden o adam? Neden o kız da, yanındaki bankta oturan değil? Nasıl oluyor da belki de birkaç saat öncesine kadar birbirini tanımayan iki kişi, birkaç dakikayı aşmayan bir olay yüzünden bizim anne ve babamız oluyor? Onları hiç

tanımamış olsak da, kader bizim dünyanın öteki tarafında birine evlatlık verilmemizi uygun görse de, birinin ve ötekinin yarısı olmak bizim kaderimiz midir?

Her durumda biz onlarız.

Onlar, onların ana-babaları, ana-babaların ana-babaları ve soyağacının en üstündeki yapraklara kadar uzanan bu silsilenin özellikleri –dedenin böcek merakı, büyük büyükannenin şarkı söyleme tutkusu, üç kuşak önceki dedenin iş hayatı başarısı, öteki dedenin alkolikliği, farklı

kuzenlerin her şeyi mahvetme arzusu, iki amcanın intihar eğilimi, bir büyük halanın ruh çağırma takıntısı– işte bütün bunlar saatli bir bomba gibi bizim içimizde saklı duruyor: Saatin zaman ayarını kuran biz değiliz, o bizim haberimiz olmadan en baştan ayarlanmıştır. Tek bilgelik, bunu bilmek, içimizde her an denetlenemeyen bir şeyin patlayabileceğinin bilincinde olmaktır.

Böylece –milyarlarca benzerinin arasından– bir kadın ve bir erkek, hayatlarının bir

noktasında karşılaşıyorlar ve birkaç dakikadan onlarca yıla uzanan bir zaman aralığında, kendilerini bir başka hayat formunda yineliyorlar.

En gelişmiş araştırmalara göre, bu çiftleşmenin kökeninde göçmen kuşlarda olduğu üzere koku alma duygusu yatmaktadır.

İnsanoğlu burnuyla karşısındaki insanın gametlerinin kendininkilerle birleşmesi gerektiğini anlar. Bunun bir nedeni ya da belkisi yoktur, sadece hayatın yasası ırkın niteliğinin her şeyden üstün olması gerektiğine karar

vermiştir ya da öyle görünmektedir.

Demek ki birleşmeyi akla getiren burundur çünkü bu olağanüstü organ (atalarımızın sağlıklı mirası) hedefini asla şaşırılmaz, zaman olarak emir kipi kullanır: Şunu yap, bunu yap, ancak öyle yaparsan senin soyun bir yıldız gibi uzun süre parlayacaktır.

Burun mu, kader mi?

Türün en iyisi mi, tükenmek bilmeyen ve açıklanamayan aşk ihtiyacıyla insanların kırılganlığı mı?

Babamın gençlik haline ilişkin sahip olduğum tek görüntü –sonradan babam olduğunu keşfettiğim kişi– bir grup fotoğrafına ait. Ayakta annemin yanında duruyor, sanki bir şeyi kutlarmış gibi ellerinde birer kadeh tutuyorlar –bu bir toplantı mı, kutlama mı, anlaşılmıyor–, annem, aşağıdan yukarıya doğru efendisini süzen bir köpeğin sadakatiyle ona bakıyor, sigarasının dumanı, odaya yayılmış dumana karışıyor. Fotoğrafın arkasına kurşun kalemle bir tarih atılmış: *Mart 1969.*

Bu resim, birkaç halının altında duran büyük, mukavva valizin içinden çıkan pek çok aile fotoğrafının arasına karışmıştı. Kimi farklı renklerde kurdelelerle bağlanmış, kimi plastik torbalar içinde karışık olarak atılmış mektupların yanı sıra Salsomaggiore'den, Cortina'dan, Piramidi'den, Porretta Terme'den atılmış kartpostallar, tren biletleri, müze girişleri, düğün ve doğum partilerine davetiyeler, taziye mesajları buldum; bunların altından, bavulun en dibinden dört ya da

beş defter ve kapaklarından
anlaşıldığı üzere değişik
zamanlara ait ajandalar çıktı.

Sadece senin
açıklayabileceğin nedenlerle
sakladığın iki kutu iğne (bir
kutu çengelli iğne, bir kutu
renkli başlı topluiğne), kırık bir
makas, içinde her boy ve
renkten düğmelerin bulunduğu
eski bir karamela kutusu, bir
silgi, bir tüp kurumuş
yapıştırıcı, bir kutu İsveç kibriti,
amatör Latince Meraklıları
Derneği'nin broşürü, savaş
sonrası trenlerin tarifesi, birkaç
yemek tarifi ve zamanın ya da

farelerin kapağını yok ettiği bir
İncil de gene bu valizin
içindeydi.

Toza bakılırsa bu valiz
yıllardan beri açılmıyordu, sen
çok uzun zamandan beri
yukarıya çıkmamıştın, benim de
aklıma bile gelmemişti. Geriye
dönmek ve geçmişi keşfetmek
bir hastalık ya da bir boşluk gibi,
ancak beklenmedik ve tüyler
ürpertici değişiklikler olduğu
zaman gündeme geliyor: O
zaman merdivene ve cesarete
başvuruluyor çünkü tozların
arasına tırmanmak ve valizi
açmak için her ikisine de ihtiyaç

duyuluyor: Valizin içinde –hepsi bir araya toplanmış olarak– söylenmemiş sözler, yapılmamış eylemler, tanınmamış insanlar bulunduğu için en ufak bir çarpışma hayaletlerin zincirlerinden boşanmasına yol açıyor.

Karşıma ilk çıkan babamın değil (zaten onu tanımama olanak yoktu) annemin hayaleti oldu. Bir günce, bir mektup paketi ve birkaç dağınık fotoğrafın arasından fırlayıverdi.

Her şeyi özenle elime aldım ve salona indim; yukarıda,

onların mekânında kalmak istemedim; incinebileceğimi hissettim. Yalnızlığımı hissetmemek için televizyonu açtım ve koltuğa oturdum.

Günce, Floransa tarzı kartondan yapılmıştı ve üzerinde minik zambaklar vardı. İlk sayfasına birisi kırmızı bir kalemle ve kocaman harflerle İSYAN yazmış ve altını üç kez çizdikten sonra sayısız ünlem işaretiyle sonlandırmıştı.

14 Eylül '69

Aziz Haçın Yüceltilmesi

Yortusu

Bir haçta yüceltilecek ne vardır ki sanki? Hah! Bugün yüceltilmesi gereken tek şey benim ilk özgürlük günüm olması! Trieste'nin zehirli havasından, ailenin tutsaklığından kurtuldum.

Seçimimi kabul ettirmem kolay olmadı. "Aynı fakülteler Trieste'de de var, neden bir başka kente taşınma masrafı yaratıyorsun?"

Gene de sandığımdan daha çabuk ikna oldu Mumya; büyüü sözcük “özerklik” oldu: “Kendi özerkliğimi sınamak istiyorum,” dedim. Yüzü aydınlandı. Eğer amacın buysa, dedi, kabul ediyorum. Yanıtı her ne olursa olsun, yine de çekip gideceğimi söyleyebilirdim. Artık reşit oldum ve canımın çektiğini yaparım.

Temmuzda buraya geldim ve panodaki ilanlara yanıt vererek hemen bir ev buldum. Gerçek bir kovuğa benzeyen evi Comelico’dan gelen ve tıp okuyan Tiziana ile

paylaşıyorum.

Aslında evde pek
oturmuyorum, kendimi
yıllardan sonra çitin dışına
çıkabilmiş bir köpek gibi
hissediyorum, havayı
koklayarak, gözlerimi hayretle
faltaşı gibi açarak her şeyi
denemek ve anlamak için
sürekli dolaşıyorum.

21 Eylül

Alışveriş yaptım, bir hafta
yeter bana!

27 Eylül

*Aldığım şeylerin yarısı
buzdolabından yok oldu. T.'yi
sorguya çektim ama her şeyi
reddediyor. Kavgaya etmekten
kaçındım.*

2 Ekim

*A.'dan telefon. Telefon
çaldığında daha uyuyordum.
Bana boranın çok şiddetli*

estiğini, bahçedeki bir ağacın gövdesinin kırıldığını söyledi. “Bu beni ne ilgilendirir ki?” dedim ve kapattım telefonu. Çok iyi biliyorum, bu beni kontrol etmek için bir yöntem.

13 Ekim

İlk ders. Sınıf çok kalabalık, geç geldim ve ayakta kaldım. Profesörün yaşlı ve eski bir faşist olduğu söyleniyor. Konuşurken sınıfta gergin bir hava var, bir taraftan ötekine

kâğıt toplar uçuyor. En sonunda programı açıkladığında bir grup ayağa kalktı ve ıslıklamaya başladı; sonradan çoğunluk onlara katıldı. Hoca arkasından gülenlerden kaçmak için sessizlik içinde ve kocaman adımlarla dışarı çıktı.

15 Ekim

T. hiç alışveriş yapmıyor ve asalak yaşamak için benim yapmamı bekliyor. Cimrinin teki ve bir gün bunu suratına

söyleyeceğim.

30 Ekim

Gene seher vakti aradı;
öğrencilerin hayatının
çiftçilerin hayatına benzediğini
sanıyor herhalde. “San Giusto
Yortusu köprü oluyor,” dedi,
“neden gelmiyorsun?”
Yüce gönüllülük gösterdim ve
ona şu yanıtı verdim: “Çünkü
ders çalışmam gerekiyor!” Sonra
arkamı döndüm ve uyumaya
devam ettim.

4 Kasım

*Bugün uyandığımda
yaşamakta olduğumuz günleri
düşündüm. İnanılmaz. Her şey
çılgınca bir hızla değişiyor, artık
ikiyüzlülüğe, töreciliğe,
adaletsizliğe yer yok; sanki
hepimiz aynı anda gözlerimizi
açmış ve bunun böyle
süremeyeceğini anlamış gibiyiz.
Kandırmacaların sonu geldi!
Köleliğin sonu geldi! Patron
artık işçisini sömüremez! Erkek
kadını sömüremez! Din,*

*insanlar üzerinde baskı
kuramaz.*

*Gelecek günlere damgasını
vuracak söz özgürlüktür. İşçiler,
kadınlar, çocuklar için özgürlük;
çocuklar da eğitimin katı ve
donuk kafesine konamazlar.
Kanatlarını kırpmamak gerekir,
ancak doğal ve özgür
davranmakla farklı bir dünya
doğacaktır ve bizler –evet bizler–
bu devrimci değişimin
kahramanları olacağız!*

18 Kasım

Dil felsefesi dersi başladı. Dersi anlatan hocanın birkaç tel saçı ağarmış ama bu onu daha da çekici kılıyor. Sakallı tek hoca. Herkes onu dikkatle dinliyor. Sınıftan çıkarken yeni sınıf arkadaşım C.'ye “Bu Profesör Ancona hiç de fena değilmiş,” dedim. Kurnaz bir tavırla gülümsedi: “Bunun farkına varanın bir tek kendin olduğunu mu sanıyorsun?”

2 Aralık

Beni özbiling birliğinin toplantısına sürükledi. Başlangıçta biraz utandım, bütün kızlar bedenlerinden söz ediyorlardı. Onlara göre atalardan gelen suçluluk duygusunun parçalanması sayesinde bedenlerini tanımayı öğrenmişler; hayal güçleri de aynı biçimde inanılmaz bir şiddete maruz kalmış; öyle ki çocukken sadece bebeklerle ve oyuncak tencerelerle oynamak zorunda kalmışlar.

“Köleliğin başlangıcı!” diye bağırdı içlerinden biri ve hepsi alkışladılar.

Sıra bana gelmek üzereydi ve ne söyleyeceğimi bilemiyordum ama ansızın zihnimde babamla yaşadığım bir olay canlanıverdi: Altı ya da yedi yaşındaydım ve yemekten sonra son derece dikkatli yürüyerek salona kahvesini götürmüştüm. “Ne cici bir ev kızı,” yorumunu yapmıştı gülümseyerek.

Olay şimdi aydınlandı; şu âna kadar içimde bu damgayla yaşamıştım; bu bir ağırlık, varacağım noktayı belirleyen işaret olmuş. Peki ya ben beyin cerrahı olmak ya da uzaya giden bir gemide yer almak

isteseydin ne olacaktı?
Sözcüklerim dikkat çekti ve
onay aldı. Uslu kadıncıkların ve
bütün kanat budayıcıların canı
cehenneme! Toplantıdan
çıktığımda kendimi hafiflemiş
hissediyordum.

27 Aralık

Çarpışmayı savaşa
çevirmemek için Noel'i evde
geçirdim. Her zamanki gibi dul
arkadaşlar, bunalımlı kadınlar,
yortuyu kiminle geçireceğini

bilemeyen uzak akrabalar bir araya gelmişti; böylece hem hep bir arada olmuş hem de kendimizi iyi yürekli hissetmiştik.

A. her zamanki gibi kurban rolünü oynuyordu; iki tüm gün boyunca yemek pişirmek zorunda kaldığını yineleyerek alkış ve övgü sözleri toplamayı bekliyordu ve öyle de oldu. Ne olsa senaryoda hep aynı şey yazıyordu: Komedi sonuna kadar oynanmalı, hiçbir replik değiştirilmemelidir.. “Harika bir akşamdı canım, çok teşekkürler,” diyerek öpücükler

verildi; “Yok canım, pek bir şey yapmadım,” yanıtıyla iç ba-yıcı oyun sona erdi.

Simli telleriyle yılbaşı ağacı da, İsa’nın doğumunu canlandıran sahne de son derece iç bayıcıydı; evrensel beyin yıkama tarzının azami temsili olan bu kutsal aile, iki bin yıldır kutsal hiçbir özelliği olmayan ama gene de öyleymiş gibi davranan, kadehlerindeki saf zehri yudumlarken gülümsemeyi sürdüren normal aileleri iğdiş etmekte.

Akşam yatağıma yattığımda Meryem Ana’nın geçmiş

dönemlere ait kadının simgesi olduğunu düşündüm; o, aynı zamanda en fazla sömürülmüş kadın! Çünkü cinselliğin tadını çıkartamadan bir evlat sahibi olmuş, gebe kalmak için Kutsal Ruh'un gözlerine bakması yetmiş, üstelik iki bin yıldan beri o sersem ifadeyi yüzünden silememiş.

Böylece, sabah yola çıkmadan önce ona bir iyilik yaptım ve İsa'nın doğumunu temsil eden sahnede, Hz. Yusuf'un yanına üzerine "idare et" yazılı bir pusula bırakarak Meryem Ana heykelciğini

yürüttüm ve onu benimle
birlikte hava almaya götürdüm.

Otobüse binmeden önce, onu
durağın arkasındaki duvara
bıraktım. Umarım birisi onu
alıp götürür, biraz hava aldırır,
yitirdiği zamanı ona geri
verebilir.

31 Aralık

T. karlar içindeki vadisinden
dönmediğinden bu akşam için
büyük bir parti düzenledim.
Alışveriş yaparken Profesör A.'yı

gördüm ve kalbim hop etti. Onu selamlamak isterdim ama çekingenliğim ağır bastı, olasılıkla bana şaşkınlıkla bakacaktı; bütün öğrencilerini hatırlayacak değil ya! Market arabasını iterek uzaklaşırken bana baktığını hissettim; kömür karası gözleri var ve konuşurken gözleri birer kıvılcım gibi parlıyor. Belki de bu nedenle iki kürekkemiğim arasında bir sıcaklık hissettim.

Elveda eski yıl, seninle tüttürdüğümüz barış çubuğunun dumanına sarmalanmış olarak vedalaşacağız.

Sona eren yıllar birlikte ben de ajandayı kapattım.

Dışarıda bir yerde bir otomobilin alarmı çalıyor, televizyon bir söyleşi yayınlıyor, herkes bomboş suratlarla konuşup duruyordu. Yatağımın çarşafları inanılmaz derecede soğuktu, ne kadar büzülürsem büzüleyim bir türlü ısınamıyordum, kapalı kepenklerden giren nisan ayının ışığı zemini ikiye bölüyor ve Ilaria'nın fotoğrafına kadar uzanarak yazı masasını

aydınlatıyordu.

Annem hakkında hayal ettiğim, varsaydığım, tahmin ettiğim pek çok şey arasında en basit şey gelmemişti aklıma: onun sadece yirmi yaşında bir kız olduğu.

Ertesi sabah, saat dokuzda koltuğa gömülmüştüm bile. Günceye dönmeden önce, bütün fotoğrafları fal açar gibi önüme dizmiştim: tek başına, arkadaşlarıyla, kendi çektiği resimler, erkeklerle... Ama bu sonunculardan pek az vardı ve

genellikle grup fotoğraflarıydı.

Bütün fotoğraflar arasında bir tane otomatik kabinde çekilmiş olanı vardı; mevsim kış olmalıydı çünkü annemin atkısı ve yün şapkası vardı; yanında bir erkek vardı ama eliyle yüzünü kapatmıştı; parmaklarının açık olduğu noktalardan ancak gözleri ve sakalının koyu renk kılları görünüyordu. Karnaval zamanı mıydı? Oyun mu oynuyorlardı? Bu açık elin anlamı neydi? Bir yadsıma mı? Bir engel mi? Belki de evliydi ve vaatte bulunmak istemiyordu ya da

öğrencilerle ilişki kurduğunun bilinmesini istemiyordu.

Bu fotoğrafı, grubun kadeh kaldırdığı fotoğrafla karşılaştırdım: Sakallı adamın yanı sıra annemin yanında yüzü sivilceli çelimsiz bir erkek daha vardı; daha sağda duruyordu ve birkaç kızın –Carla mı? Tiziana mı?– arasına girerek futbolcu gibi eğilmişti. Bu Slav tipli, mavi patlak gözlü delikanlı kırmızı bir atkıyı boynuna sımsıkı sarmıştı.

Ben bunun kızı olabilir miydim? Çopur adamın? Aslında sakallı olan tek kişi

annemin arkasında durandı:
Onun ellerini, gözlerini,
kendiminkilerle karşılaştırdım
ve okumaya başladım.

Sayfaları son derece dikkatli
bir biçimde okuyordum, bir yola
sapmadan önce orada bir tehlike
tabelası –küçük çığlar, yıkılma
tehlikeleri, heyelan ihtimalleri–
olduğunu görmüş ama
durmamış bir rehber gibi
ayağım frende, elim viteste,
yüreğim ağzımda ilerliyordum
çünkü bu, dünyada sonuna
kadar gitmeye degecek tek
yoldu.

6 Ocak

İhtiyar cadı Befana bana bir armağan getirdi. Hiç tanımadığım insanların olduğu bir partiye sürüklenerek gittim ve orada Profesör A. ile karşılaştım.

Onu gördüğüm an bir şey yokmuş gibi davrandım ya da öyle davranmaya çalıştım ama yanaklarım ansızın alev alev yanmaya başladılar ve bu nedenle duvara doğru döndüm; feminist toplantıda şöyle bir gördüğüm bir kızla çene

çalmaya başladım ama aklım
profesöre nasıl
yanaşabileceğimdeydi.

Buna gerek kalmadı çünkü o
benim yanıma geldi.

Beyaz şarabını yavaşça
yudumlarken gözlerini
gözlerime dikti ve “Sanırım
daha önce karşılaştık,” dedi.

Ansızın tiz bir tonda
çıkıveren sesimle yanıtladım
onu: “Evet, süpermarkette!” (Ne
aptalca) Sonra neyse ki “Sizin
öğrencinizim,” demeyi akıl
ettim.

İşte o anda koluma girdi.

“Felsefe ilgini çekiyor mu?”

“Hem de çok.”

Partinin bitiminde birlikte sokakların revaklı kaldırımlarında gezintiye çıktık ve en sonunda nehir kenarına kadar uzandık. Sis yükselmekteydi ve uyuyan kentin sessizliğinde sadece suyun şıkırtısı ile ikimizin soluğu işitiliyordu. Santo Bazilikası’nın yakınından geçerken –kolu belime sarılıydı– doğuda güneş yükselmeye ve evlerin cephelerini, çatılarını aydınlatmaya başladı.

“Bak,” dedi bunun üzerine; “felsefe ve güneş birbirlerine çok

benzerler; her ikisi de geceyi –
hem fiziksel hem zihinsel–
kovmak zorundadırlar; zihinsel
gece insanoğlunu batıl inançlar
okyanusunda boğulmuş olarak
yaşamalarına neden olandır.”

Benim evin kapısına
geldiğimizde birbirimizden
ayrıldık.

“Yeniden görüşecek miyiz?”
diye sordum.

O gizemli bir biçimde el
sallayarak yanıtladı beni.

11 Ocak

Ne yazık ki yeniden
tırnaklarımı yemeye başladım.
Rehberde adını aradım ama
Massimo Ancona diye biri yok.
Ona telefon edemem, nerede
oturduğunu da bilmiyorum.
Beklemekten başka çarem yok...

15 Ocak

En ön sırada yer kapmak için
derse bir saat önce gittim ama
tam karşısında oturmama
karşın o benim yüzüme bile
bakmadı. Belki de dikkatini

dağıtmak ya da başkalarına
yakalanmak istemiyordu. Onu
çıkışta bekledim ama kızıl saçlı
bir kız benden önce davrandığı
için sanki uzun zamandır
tanışıyorlarmış gibi birlikte
uzaklaştılar. Herhalde son sınıf
öğrencilerinden olmalı.

25 Ocak

İki işe yaramaz ders daha,
sanırım delireceğim. Onunla
karşılaşabilirim diye
süpermarketin çevresinde

dolaşıyorum. Boşuna.

28 Ocak

Karnaval üstüne karnaval partileri veriliyor ama ben hiç eğlenmiyorum. Birlikten tanıdığım kızlar cadı kılığına girdiler ama ben iskelet giysisine bürünmeyi yeğledim çünkü o yanımda olmayınca kendimi böyle hissediyorum; onun bakışları yoksa ben de ölüyüm. Partilere sadece ona rastlama umuduyla gidiyorum.

O hiçbirinde olmadığı için ben kendimi duman t  t  rmeye veriyorum. En azından zaman daha   abuk ge  iyor.

30 Ocak

Dersin ortasında onun y  z  ne “Neden artık bakmıyorsun bana?” diye ba  ırmak istiyorum. Bu gece r  yamda bunu yaptığımı g  rd  m, sabah   ene kemi  im   elik gibi katıla  mı  tı. C.’ye i  imi d  kt  m. Beni, bunun

nedeninin korku olduğunu
söyleyerek rahatlattı;
aramızdaki duygunun çok güçlü
ve önemli olduğunu, bu nedenle
ileri gitmekten çekindiğini
iddia etti. Sanırım haklı.

Daha aramızda bir şey
olmadığına göre bu kaçışın
nedeni nedir? C. ilk adımı
benim atmamı önerdi. Zaman
değişti, artık güzel bir heykel
gibi dikilip yakınma devri bitti.

2 Şubat

Öğretmenler odasındaki
dolabına bir pusula bırakmayı
başardım. Uzun uzun
düşündükten sonra şöyle
yazdım: “Zekânın ışığı batılın
karanlığını kovar, bütün geceler
birlikte seheri beklemek için
serbest.” Sonra da işi sağlama
bağlamak için altına adımlı ve
adresimi yazdım.

6 Şubat

Sınıfın kalabalığı beni
şaşkına çevirdi ama sanırım

*bakışlarıyla beni bulmaya
çalıştı. Gülümsedim ve galiba o
da bana gülümsedi.*

12 Şubat

*Hayal, hayal, hayal... Belki
de Trieste'ye dönmeli, bu defteri
kapatmalı, bir başka noktadan
başlamalı ya da kendimi
dumanda boğmalıyım...*

15 Ocak

Haplar getirdi, birlikte
harika bir yolculuk
yapacağımızı, perilerin ülkesine
uçacağımızı, başka kimselerin
göremeyeceği dünyalara
gideceğimizi söyledi. Ona şu
anda arzu duyduğum tek
yolculuğun Massimo'nun
kollarına doğru yapacağım
yolculuk olduğunu söyledim.

2 Mart

Oldu! Oldu! Oldu! İlkbaharın
büyüleyici etkisi mi bu? Kim

bilir? Kimin umurunda! Önemli olan gerçekleşmiş olması.

*Ben de ne çok dert ettim. Kapı çaldığında daha yataktaydım, üzerimde pijamayla (hem de hiç seksi olmayan ayıllı bir pijama) çıktım karşısına. “Kusura bakma... hiç de...” diye geveledim. Sıcak elleriyle yanaklarımı okşadı:
“Böyle de çok güzelsin!”*

15 Nisan

Belki de bu günleri yaşamak için doğmuşumdur. O yanımda olunca her şey değişiyor, kendimi bir dev gibi hissediyorum, zihnimde hiçbir korku, sınırlama kalmıyor, bedenimin sınırları yokmuş gibi davranıyorum. Massimo engellerden korkmuyor, hatta onları yok etmek için özellikle arayıp buluyor.

Paskalya için iki günlüğüne eve gidişim bir başka gezegene ayak basmak gibi oldu.

A. “Nihayet yüzüne renk gelmiş,” dedi.

Annemleri ilgilendiren tek

şey yüzümün rengi.

Onun yerinde bir başkası olsaydı yaşamakta olduklarımı anlatabilirdim ama hayatı boyunca derin dondurucuda yaşamış bir dil balığına ne anlatılabilir ki? Arada bir onlara bakıyorum; havası alınmış bir boşluk içinde yaşayan anne ve babamı seyrediyorum: Birbirlerine söyleyecek tek bir sözleri yok, birbirlerine karşı hiçbir şey hissetmiyorlar, gerçekten onların kıızıysam nasıl olup da beni ortaya çıkarttıklarını merak ediyorum. Onlara benziyor

*muyum? Benzemiyor muyum?
Babam belki de iktidarsızdır,
belki de beni evlat edinmişlerdir
ve bunu söylemeye cesaretleri
yoktur, bunun ne önemi var ki?
Önemli olan benimkinin özgür,
kısıtlaması olmayan, riyakârlık
taşımayan bir hayat olması.*

*Onlarla vedalaştığımda ilk
kez neredeyse acıma hissettim;
sargıları üzerlerinden
dökülmeye başlamış zavallı
mumyalar.*

1 Mayıs

Gösteriye gitmiyorum çünkü başım dönüyor. C. bir test yaptırmamı, bunun çok kolay olduğunu, eczaneden satın alındığını, ertesi gün kimsenin haberi olmadan sonucu alabileceğimi söylüyor. Zaten ona kalırsa bunu dert etmeme gerek yok çünkü gebelikten kurtulmak çok kolaymış. Birlikteki kızlar buna çözüm buldukları için tek kuruş ödememe gerek yokmuş. Ama fazla bekletmemeliymişim yoksa Londra'ya gitmem gerekirmiş. Kendimi tuhaf, şaşkın hissediyorum, ne

*diyeceğimi bilemiyorum. Böyle
bir olasılık hiç gelmemişti
aklıma.*

3 Mayıs

Pozitif.

Ansızın ayağa kalkıyorum,
fotoğraflar ve kâğıtlar yere
dökülüyor. Üzerime bir rüzgârlık
geçirip dışarı çıkıyorum; koca

adımlarla Carso tepelerinin
eteklerini arşınıyorum.

Aşağıda deniz ayna gibi
parlıyor, arkamda Nanos hâlâ
karlarla kaplı.

Pozitif.

Bu ben olamam, tarih
tutmuyor. Kardeşimin başına ne
geldi?

Ertesi gün hava ılındı, kuşlar
seherle ötmeye başladılar ve
müthiş bir şamata yaptılar.

Dışarının sıcaklığına karşın
ev karanlık ve buz gibi bir
depoya benziyor; günce masanın

üstünde, fotoğraflarla
mektuplar yerde yatıyorlar;
odanın loşluğunda sarımsı bir
ışık yayar gibiler.

Garajdan bir şezlong
alıyorum, tamamen çiçeklenmiş,
güzel kokusuyla arıları kendine
çeken erik ağacının az ötesine
yerleştiriyorum; arıların vızıltısı
bana dostluk ediyor.

Devam edebilmek, hayatı,
ışığı hissetmek, daha büyük bir
dünyanın içinde olduğumuzu
hissetmek için buna ihtiyacım
var.

12 Mayıs

Derse gitmeye, onun gözlerinin içine bakmaya cesaretim yok. Duygularım her an değişiyor, önce içimde çok tatlı bir sır taşıdığımı düşünüyordum –onunla uzun ve romantik bir gezi yapmak, sonra belki bir şarap kadehi eşliğinde ona bir bebek beklediğimizi fısıldamak, onun şaşkınlık ve sevinç tepkisini seyretmek isterdim– ama hemen sonra bu korkunç bir ağırlığa dönüşüyor, bir şeyler beni eziyor, soluk

almama izin vermiyor.

*Yükümlülükten,
yorgunluktan, sorumluluktan
korkuyorum; sınırları ve
engelleri olmayan bir hayat
istiyordum ve ansızın kendimi
anneliğin klostrofobik kafesine
kapanmış gibi hissediyorum.
Hem evdekilere ne diyeceğim?
Benden yirmi yaş büyük bir
adamdan bebek beklediğimi mi?
Üstelik bunun benim profesörüm
olduğunu mu? Bir palavra
uydurabilir, romantik bir gezi
yaptığımı, Türkiye’de bir
macera yaşadığımı
söyleyebilirim; nasılsa Massimo*

bir Türk gibi sigara içiyor. Ya da günün birinde onu koluma takıp eve gidebilir ve şöyle diyebilirim: Anne, baba, bu sevdiğim erkek ve ondan bir bebek bekliyorum; içimden de şöyle düşünebilirim: Biz sizin düştüğünüz kasvetin içine düşmeyeceğiz.

Belki o da beni kendi ailesiyle tanıştırmak için can atıyordur. Ama hayal kurmanın bir âlemi yok. Her şeyden önce bu haberi ona vermeliyim, gerisini sonra düşünürüz. Hem Carla her karşılaştığımızda bana “Ne haber?” diye soruyor.

Acele etmem gerektiğini ima ediyor...

20 Mayıs

İki haftadan beri ders yapmıyor. Etrafta biraz soruşturdum, sanırım hasta olmuş. Hesaba göre iki ayı doldurdum. İçimdeki mutluluk giderek azalıyor, korku ve öfke öne çıkıyor. Gerçekten hasta mı acaba? Yoksa bir şeyler sezinledi ve zaman kazanmak mı istiyor? Bir aydır ortalıkta görünmüyor.

*Belki de gerçekten çok hastadır
ve ben kötü kalpli olduğum için
başka türlü şeyler
düşünüyorumdur.*

24 Mayıs

*Carla birlikteki kızları
olağanüstü bir toplantıya
çağırdı; “Kararlar birlikte
alınmayacak olduktan sonra bu
nasıl bir kardeşliktir?” diyor.
Başlangıçta biraz utandığımı
hissettim; bu bir toplantıdan çok
bir duruşmaya benziyordu ama*

sonra ortam gevşedi ve ortaya bir sürü güzel şey döküldü. Bir süre için iki gruba ayrılındı, olumlu ve olumsuz düşünenler oldu ama tartışmanın ilerlemesiyle konu çözüme ulaştı.

Bombanın fitilini çeken P oldu.

“Her şeyden önce bir karar almak için bebeğin kız mı erkek mi olduğunu bilmemiz gerekiyor.. Dünyaya bir başka düşman getirmek istemeyiz.” Bazıları alkışladı, bazıları alkışlamadı.

B. çıkıştı: “Tam tersine, bu

bir erkekse asıl o zaman tutmak gerekir; dünyaya yeni erkekleri biz getirmeyeceksek kim getirecek?”

Gene alkışlayanlar oldu ve sonra koro halinde konuşmaya başladılar:

“Evet ona, oyuncak niyetine minik tencereler verimiz! Bebekle oynamasını isteriz!

Saldırganlığın gerekli olmadığını öğretiriz; mavi değil sarı ya da yeşil giysiler giydiririz! Ne prens!”

Sözleri toparlayarak “Ve sonra,” dedi, “daima öğretmenimiz olan doğayı

düşünmeliyiz. Acaba dişi aslanlar, gidip erkek aslanlara, ‘Sevgilim bu yavruyu istiyor musun, istemiyor musun?’ diye soruyorlar mı? Hayır! Yavruyu doğuruyorlar ve sonra bütün dişi aslanlar gerçek bir kız kardeşlik örneği göstererek onu birlikte büyütüyorlar. Dişiler ve yavrular dünyayı yöneten yasadır; bütün geri kalanı gevezelikten ibarettir. Erkekler sadece birkaç dakika için gereklidirler, sonra işe yaramazlar.” Odada müthiş bir onaylama gümbürtüsü koptu.

Zar zor elimi kaldırarak ben

de sesimi duyurmayı başardım
ve gerçeği söyledim.

“Arkadaşlar! Ben... ben ne
yapacağıma karar veremedim.
Bu bebeği tutup tutmamak
istediğimden emin değilim.”

Derin bir sessizlik oldu.

“Şu ya da bu biçimde, karar
verecek olan sensin, kız
kardeşler olarak bizim
görevimiz senin yanında
olmaktır. Eğer onu tutmaya
karar verirsen, dişi aslanlar gibi
onu hep birlikte büyütürüz, eğer
kurtulmayı düşünürsen, gene biz
sana yol gösteririz. L. ve G. bir
kurs aldılar ve son derece

başarılılar..”

Bu cümleden sonra resmî toplantı sona erdi ve tüttürmek üzere çantalardan zıvanalar çıkartıldı.

5 Haziran

Müdürlüğe gittim ve bilgi istedim.

“Profesör Ancona derslere ancak gelecek yıl başlayabilecek,” yanıtını aldım.

Tez hazırlayan öğrencilerinden biri olduğumu

ve kesinlikle onunla konuşmam gerektiğini söyledim. Belki de biraz kızarmış olmalıyım ki, sekreter bana kuşkulu gözlerle baktı.

“Asistanı ile konuşsanız olmuyor mu?”

“Ah, hayır!”

“O halde mektubunuzu yazın ve sekreterliğe teslim edin.”

Güncenin sonraki sayfaları silinmiş cümlelerle doluydu; olasılıkla doğru sözcükleri

bulmaya çalışmıştı. Keçeli kalem yazıları ve mavi karalamalar dışında rastlanan bölük pörçük sözcükler; sanki ağdan kaçmış balıklara benziyorlardı. Bir kenarda *aşk* yazıyordu, bir kenarda *sorumluluk...* yapmayı biliyor musun? *Çocuğu tutm...* ve altta, büyük harflerle yazılmış ve altı defalarca çizilmiş olarak *umutsuz, umutsuz, umutsuz...* yazıyordu.

Mektubu yazmadan önce birçok müsvedde yapmış olmalı: Ne de olsa o bir dil felsefesi profesörüydü. Defterde yazılı

olanları okurken, onun sözcüklerde yanılmaktan korktuğunu fark ettim; her cümle müthiş bir güvensizlikle yazılmıştı; baş dönmesinden yakınan bir kişinin uçurum kenarında yürümesini andırıyordu. Burada uçurum bir hayat olasılığını seçip seçmemek demek oluyordu.

Annem toplantılara katılırken, telaş içinde üniversiteye koştururken, sigara tütürürken ya da yatağında ağlayarak babamın yanıtını beklerken kardeşim de bir yandan oluşumunu

sürdürüyordu; hücreler
olağanüstü bilgelik ve şaşmaz
bir ritim ile çoğalıyorlar, günün
birinde onun yüzü olacak olanı
yaratmak için ellerinden geleni
yapıyorlardı; bebek gelişiyor,
annesi onu büyütüp büyütmemeye
kararını veremiyordu; o anda
bebek üzerinde müthiş bir
hâkimiyeti söz konusuydu. Bu
satırları okurken kesinlikle
düşmanlık, küçümseme
hissetmiyordum, içgüdüsel
olarak onu korumak geliyordu
içimden; sanki bütün o
umutsuzluk, yalnızlık ve saflık
doğrudan benim damarlarıma

akmıştı ve ebedi bir azaba
dönüşmüştü.

Öğle güneşi dayanılmayacak
kadar sıcak olmuştu, çiçekler
arasında dolaşan arıların
vızıltısı kulakları sağır
ediyordu; günceyi tam kapamak
üzereyken büyük bir balarısı
arka ayakları çiçek tozlarıyla
yükli olarak sayfaların arasına
düştü; hassas bir biçimde
tutarak onun yeniden uçmasına
yardımcı oldum.

Çarptığı yerde altın yaldız
renginde bir hale kalmıştı ve
altında şu yazılıydı:

Karar verdim.

Üç gün sonra B.'nin evinde.

Tıp okumanın verdiği

*ukalalıkla, Tiziana “Delinin
tekisin, seni öldürecekler!” dedi.*

*Ona bunun daha da iyi
olacağını söyledim.*

Yırtılmış iki sayfadan sonra
sinirli bir yazıyla şunlar not
edilmişti:

Rahatlama ve sersemleme duyguları arasında gidip gelirken, ertesi gece bir rüya gördüm. Tam olarak nerede bulunduğumu bilmiyordum, tek hatırladığım bayat bir ekmek parçası yediğim ve bunun midemde mayalanmaya başlamasıydı. Karşılaştığım herkes bana “Bebek mi bekliyorsun?” diye soruyordu. “Hayır,” diye yanıtlıyordum onları, “sadece maya çoğalıyor,” ama bunu söylediğim anda haklı olmadığının farkına

varıyordum.

Uyandığım da kendimi pek tuhaf hissederek B.'ye telefon ettim. "Her şeyin yolunda gittiğine emin misin?" Beni rahatlatmaya çalışarak "Harika bir müdahale oldu," dedi. Sonra ekledi: "Hem sana da kabın içindekileri gösterdim, hatırlamıyor musun?"

Onun yeteneğinden kuşku duyduğum için alınmışa benziyordu, bu nedenle ortamı yumuşatmak için ona şöyle dedim: "Ya Filipinli şifacılar gibi yaptıysan? Birkaç tavuk ciğeri çıkartıp beni

*kandırdıysan!” Birlikte güldük
ve ikimiz de rahatladık.*

Birkaç gün için annemin
anılarından uzaklaşma
gereksinmesi duydum. O
yılların ağırlığıyla daha fazla
birlikte olamayacaktım.

Posalardan, gölgelerden
sıyrılmak, arınmak için tepelere
çıkıp uzun uzun yürüdüm.

Çalıların arasına gizlenen
karatavuklar ve serçeler aşk
şarkılarını cıvıldıyorlardı, yeni

sürgün vermiş yaprakların açık
yeşil rengi çevremdeki
manzaraya parlaklık veriyordu,
çayırları kaplamış
şeytanarabaları, papatyalar ve
safranlar arasında tohum
taşıyan böcekler telaşla gidip
geliyorlardı.

Arada sırada toprağın
çukurlaştığı yerlerin serin
derinliğine gömülüydüm:
Yattığım yerden çalıların ve
ağaçların taçlarını seyrediyor,
ışığa karşı görünmez ağlarından
inip çıkan örümceklere, mor
mücevherler gibi ağırlıklarıyla
havayı delen misafirböceklerine

bakıyordum.

Bazen de daha yükseğe çıkmak, bakışlarımlın ufkun ötesinde yitebileceği bir noktaya varmak gereksinmesi duyuyordum. Sınırı oluşturan tepelerin çukurlarında ve zirvelerinde yürürken doğmasına izin verilmeyen kardeşimi düşünüyordum. Onun varlığı annem için bir kurtuluş mu olurdu, yoksa mahvına giden yolu hızlandırır mıydı? O olsaydı, ben doğar mıydım, diye soruyordum kendime. Onun sonu, bir biçimde benim başlangıcıma mı

olanak sağlamıştı?

Bizim isteğimizin,
kırılganlığımızın, sınırlı da olsa
planlarımızın ötesinde Birisi, bu
doğumların büyük döngüsünü
ayarlayan bir şey var mı? Neden
ben doğdum da, o doğmadı?
Kürtaj başarılı olmayabilirdi ya
da annem bana gebeyken,
mesela merdivenlerde
tökezleyip düşerek beni
yitirebilirdi.

Taşlı patikalardan iniyor,
çıkıyordum: Benim geçmemle
kış uykusunun ağırlığından yeni
sıyrılan kır yılanları hemen
çalıların arasına kaçıyorlar,

kertenkeleler şimşek gibi
koşuyorlardı. Doğan bir yılanın,
diye düşünüyordum, bir tarla
sıçanının ya da bir kuzgunun
türdeşlerinden farklı
olmalarının tek yolu dünyada
daha uzun zaman kalmalarıdır.
Bir hayvan (ne kadar olağanüstü
biçimde karmaşık da olsa) ancak
türünün genetik mirasının izin
verdiği kadar yaratıcı olabilir,
oysa insan öyle mi? İnsan her
zaman yürüyeceği yolu
değiştiremez mi? Zaten bizi
şaşkına çeviren, bakış açımızın
güçsüz olduğunu söyleyen,
sahip olduğumuz bu yatkınlık,

bu güç cehennemi değil midir?
Kardeşim kim olacaktı? Peki,
ben hangi nedenle doğmuştum?
Kim olmak için?

Arayışımı sürdürmek için
gereksinme duyduğum güce bu
uzun yürüyüşler sayesinde
kavuştum. Bir sabah
pencerelere vuran yağmurun
sesiyle uyandım: Gece yağmur
yükü bir bora esmiş, sıcaklık
düşmüştü; esen rüzgârın altında
bahçeye adeta bir sonbahar ışığı
vurmuş gibiydi: Erik ağacının
beyaz çiçekleri yerlere

dökülmüş, kiraz ağacı
soyulmuştu.

Kahvaltı ettikten sonra hiç
acele etmeden tavan arasına
döndüm. Eski ve çiçekli bir
perde kumaşı küçük ve büyük
kutular yığınınını örtüyordu;
kiminin içinde eskiden likör ve
çikolata olmalıydı, kimi de iple
bağlanmış sıradan kutulardı.
Çakımın yardımıyla içlerinden
birini açtım: Bunun içinde Noel
süsleri vardı; İsa'nın doğumunu
temsil eden sahnenin
parçalarını bulana kadar
metrelerce simli telle
karşılaştım; doğumun

gerçekleştiği kulübe ne antikti
ne de özellikle güzel: iki mantar
duvar ve çatının altındaki
samanlığa tırmanan bir
merdiven. İçinde de ayakları
havaya dikilmiş olarak öküz ve
eşek yatıyordu; karşılarında da
Hz. Yusuf ve Meryem Ana
duruyordu; bir torbanın içinde
yem vardı, koyunlarla kuzular
vardı. Benim en sevdiğim
heykelciği buldum: tek ayağı
kırık ve boynuna kırmızı
kurdele bağlanmış olan, alçıdan
yapılmış koyun. Her Noel'de
evin bir yerine sakladığım kayıp
koyun oydu: Bütün odaları

dolaşarak onu aramaya mecbur ederdim seni.

Bebek İsa yoktu görünürde, ya kutunun dibindeydi ya da Noel zamanı bir giysinin cebinde kalmıştı. Yandaki kutunun içinde de onlarca Noel'e dayanmış cam küreler ve ağacın tepesine takılan yıldız duruyordu.

Daha altta duran kutuların içlerinde dedemin kınkanatlı böcek koleksiyonları vardı: Altları kadifeyle kaplı camlı kutularda uzun iğnelerle tutturulmuş böcekler duruyordu; her birinin altına

okunaklı ve kararlı bir yazıyla
Latince adları yazılmıştı.

Bunları özenle başka bir
tarafa koymaya çalışırken yere
düşen plastik bir torbaya
takıldım; yapışkan bir bantla
sıkıca kapatılmış torbanın
üstünde “Polis Kuvvetleri”
yazıyordu: İçinde kumaştan
yapılmış askılı bir çanta var
gibiydi. Bir an için kalbim
hızlandı. Bu, annemin kaza
sırasında omzunda olan çanta
değilse, ne olabilirdi ki?

Torbayı tırnaklarımla
yırtarak açtım. Fermuarı yoktu,
tek düğmesi de açıktı: Çantada,

içinde birkaç bin lired bulunan
bir cüzdan, sıra dışı bir sinema
kulübünün kimlik kartı, birkaç
dinar, Trieste-Padova hattında
geçen tren pasosu ve şeffaf bir
zarfa sarılı, soluk bir polaroid
resim vardı. Resimde küçücük
olan ben bir adamın kucağında,
deniz kenarındaydım. Uzun ve
dağınık saçları olan bu yabancı
adamın boynunda deniz
kabuklarından yapılmış bir
kolye vardı ve objektife
gülümsüyordu; elinde bir kova
tutan bense pek sıkılmışa
benziyordum: Ya az önce
ağlamıştım ya da ağlamak

üzereydim. Fonda
görebildiklerimden anladığıma
göre Sistiana Koyu'nda
olmalıydık.

Cüzdanın dışında mürekkebi
kurumuş bir tükenmez kalem,
minik kartlar, sigara sarma aleti,
ev anahtarları, sentetik bir fular
ve gizli bir cebe konmuş biri
anneme yazılmış, birinin üzeri
boş, iki zarf vardı. İlki benim
doğumumdan birkaç ay önce
Padova'dan postaya verilmişti.

Bunu açtım. Küçük küçük
harflerle yazılmış düzgün yazıda
bir hırçınlık seziliyordu:

Sevgili Ilaria,

Mektubunu aldım ve seni hemen yanıtlıyorum çünkü gereksiz yere zaman yitirmene ve tehlikeli hayaller kurmana neden olmak istemiyorum.

Biraz riyakârlık etseydim, yaşadığımız zamanlar farklı olsaydı –gerçeğin ortaya dökülmesi devridir artık– sana evli olduğum yalanını atar, bir aylık bir ilişki için evliliğimi krize sokmaya niyetim olmadığını söyledim.

Oysa sana karşı dürüst

olmak istiyorum ve açık seçik olarak sana çocuk istemediğimi bildiriyorum. Ben ne çocuk ne eş ne de nişanlı istiyorum, özgürlüğümü kısıtlayacak herhangi bir şeyden kaçınıyorum. Bunu istemiyorum çünkü benimki bir keşif hayatıdır ve kâşifler sırtlarına yükledikleri safrayla yolculuk etmezler.

–Bağışla ama– biraz fazla pısrıkça bulduğum sözlerinden senin için böyle olmadığını ve büyük hayaller kurduğunu sezinliyorum. Öte yandan, ilk karşılaşmamızdan bu yana

birkaç yıl geçmiş olsa da hâlâ
çok gençsin ve eğitiminin sana
vermiş olduğu kentsoylu terbiye
(ve duygusallık) hâlâ
dokunulmamış olarak duruyor.
Özgürlükçü havalarına karşın,
içten içe iki yüreğin bir olup
yuva kurması hayalini
besliyorsun ya da devrimci
şekliyle bunu “Ben ve sen ve
bizim soyumuz geleceğin
güneşine doğru yürüyor,”
biçiminde dile getirmeyi
yeğliyorsun.

“Biz farklı bir dünya
kuracağız,” –diye yazıyorsun–
“ilişkiyi baskı, sömürme, şiddet

olmadan yaşamamanın yeni yönteminin örneğini sergileyeceğiz. Çocukları yaratıcılıkla büyütecek, birlikteliği özgürlük içinde yaşayacağız.”

Yani sana kalırsa biz genç öncüler rolünü üstleneceğiz ve böyle yaparak bugüne kadar evlilik denince akla gelen o kentsoyluluğun donukluğundan, ağır işkencesinden sıyrılabileceğiz!

Bunu senin saflığına veriyorum. Öte yandan, bunu yadsımam yakışık almaz; ilk andan itibaren senin en

sevdiğim özelliğın bu saflığın oldu. Bu nedenle –ve kısa süren ilişkimiz yüzünden– bazı görüşlerimi senin için dile getirmek istiyorum.

Senin yazdığın metinde “aşk” sözcüğü çok sık geçiyor. Böylesine çok kullanılan ve tüketilen bu sözcüğün arkasında neler gizlendiğini hiç düşündün mü? Bunun bir sahne süsü, oyunu daha iyi sergileyebilmek için gerilmiş bir kâğıt fon olduğu geldi mi hiç aklına? Fon süslerinin en önemli özelliği her sahneyle birlikte değişmeleridir. Dramaturjinin özü bu boyalı

kâğıtta değildir –resmin
sağladığı yanılsama bizim
hayal kurmamıza, hapın
acılığını duymamamıza yarar–
ama kendimize karşı dürüst
olursak basit ve yapay bir sahne
karşısında olduğumuzu
yadsıyamayız, bunun bir
kandırmaca olduğunu
kabulleniriz.

Senin hayallerini fazlasıyla
besleyen aşk incelikli bir zehir
çeşidinden başka bir şey
değildir. Yavaş yavaş ve sürekli
etkisiyle, o görünmeyen
dokusuyla herhangi bir hayatı
yok eder.

Şimdi şaşkın bakışlarıyla –
Neden?– diye soracaksın.

Çünkü bir şeyi sevmek için,
önce onu tanımak gereklidir. Bir
insanın karmaşık yapısı, bir
başka insanın karmaşık
yapısını anlamaya muktedir
midir? Yanıt bellidir: Kesinlikle
hayır. Demek ki birini gerçek
anlamıyla tanımak mümkün
olmayacağına göre, gerçek
anlamıyla sevmek de mümkün
değildir.

Sen benim minicik bir
kırıntımı tanıdın, ben de senin
mini mini bir kırıntınla ilişki
kurdum. Karşılıklı olarak

birbirimize en güzel yanlarımızı
gösterdik; zaten bu yönümüze
ötekinin karşı
koyamayacağından emindik.

Çiçeklere de aynı şey olur.
Polenini taşıyacak böceği
kendine çekebilmek için
taçyaprakları olağanüstü
renkler sergiler ama işlem
tamamlandığı zaman
taçyapraklar dökülür ve o
geçmişteki görkemden geriye pek
az şey kalır.

Bu bir doğa yasasıdır, telaşa
kapılacak bir durum söz konusu
değildir. Bütün çiftleşmeler
değişik baştan çıkarma

yöntemleriyle gerçekleşir;
çiçekten insana kadar her türün
kendine göre bir yöntemi vardır.
Ama nasıl ki arı, çiçeğe seni
seviyorum diyemezse, biz de
utanmazca birbirimizi
sevdiğimizi söyleme
ikiyüzlülüğünü
sergilememeliyiz. Yaşadığımız
günlerin dürüstlüğü içerisinde
birbirimize söyleyebileceğimiz
tek şey (arının çiçeğe ya da
çiçeğin arıya söyleyeceği üzere)
“sen bana gereklisin” olabilir.

Yıllar önce, hayatımın bana
göre zor bir döneminde, birkaç
ayımı tazelik, gençlik içinde

geçirebilmem için bana
gerekliydin. O dönemde ben de –
en azından öyle umuyorum–
bazı karmaşık konularda
gözlerini açabilmem için sana
gerekliydim; bunun ötesinde
bedenlerimizin birbirine verdiği
hazı da yadsıyamam. Keyfin
kendisinin dışında haz da
olağanüstü bir başkaldırı
aracıdır. Seninle yıllar sonra
yeniden karşılaşmamız
bedenlerimizin birbirine
duyduğu muhteşem çekimi
onayladı.

Şu âna dek söylediklerim
doğacak bir bebek için de

geçerlidir. Polenlerle döllen
çiçekler elbette haz duymazlar,
bunu hayatta kalabilmek,
gelecekte de kendilerine
benzeyen çiçeklerin varlığını
garanti edebilmek için yaparlar.

Aynı mekanizma insanlarda
da doğuştan vardır.

Zihinlerimizin karmaşık
yapısına rağmen bedenlerimiz
sadece üremek ister. Çiçekler gibi
bedenler de birbirimizi sevip
sevmediğimizle, orgazmın bizi
sarıp sarmaladığıyla
ilgilenmezler; bir tecavüz ya da
erken boşalma sonucunda da
doğum gerçekleşebilir. İki yüz

elli milyon sperm içinde koşuyu kazanan tek bir tanesidir – en başarılı, en güçlü, en şanslı, en onursuz olmasının önemi yoktur. Önemli olan hayatın çoğalması, soyun devamıdır. Senin başına gelen de budur. Bu bir doğa yasasıdır.

Gerçeği söylemem gerekirse, senin biraz kulaklarını çekmeliyim. Neden hiçbir önlem almadın? Hayalperest romantizmin içinde hâlâ leyleklere ve lahanalara mı inanıyordun? Belki de bilinçli değil ama asıl arzuladığın aslında buydu – beni kesin

olarak sana bağlayacak bir bağ,
bir zincir!

Olasılıkla senin
koşullanmanın derinliği ve
arkaikliği göz önünde
bulundurulduğunda bunun
farkına varmıyorsundur,
aslında pek çok kız arkadaşın
gibi senin de tek istediğin sadece
bir çiftin geleceğinin
belirlenmesidir. Bazı erkekler –
bu biyolojik ve ilkel şantaj
karşısında– zırhlarını indirirler
ve teslim olurlar. Bunu zayıflık,
sıradanlık, ölümün içgüdüsel –
ve asla üstesinden gelinmeyen–
korkusu yüzünden yaparlar.

Onların ebedi olmalarını
garanti edebilecek sadece bir
evlattır.

Pek çok kişi olana boyun eğer
ama ben hayır! Senin içinde
büyüyen çocuğun sadece bir
yabancı değil, aynı zamanda
günlerimizin enerjisini
tüketebilecek bir zorba, onu
dünyaya getiren insanların
hayatını –hiç suçluluk
duymadan– mahvedebilecek bir
asalak olabileceği düşüncesi en
ufak hevesimi de kırıyor. Onu
asla tanıyamam ve asla
sevemem. Karnında taşımış
olmana rağmen, bunu sen de

yapamayacaksın. Bir sabah uyanacaksın ve eve bir yabancıyı soktuğunu, bu yabancınn bir düşmanın yüzünü taşıdığını fark edeceksin.

Bunu söyleyerek seni herhangi bir biçimde koşullandırmak istemem. Pankartlarınıza “Rahim benimdir, onu istediğim gibi kullanırım!” yazarsınız. Canın nasıl istiyorsa öyle yap. Onu tutmak istiyorsan, tut; aldırma istiyorsan da karşı koyacak değilim. Her iki kararını da umursamıyorum.

*Bilmeni istediğim tek şey
şudur: Günün birinde
kucığında bir kundakla
karşıma çıktığında benim
duygulanacağımı,
inançlarımdan taviz vereceğimi
sanma.*

*Birlikte geçirdiğimiz saatler,
felsefe, şiir, cinsellik ve bana
karşı sergilediğin içtenlik için
sana teşekkür ederim.*

M.

Benim ve yitirdiğim

kardeşimin babası aynı insandı demek ki! Aynı rezil insan.

Öteki beyaz zarfta karşıma çıkacak şey hakkında pek kuşku kalmamıştı artık. Zarfın ucunu kaldırdım ve tanımaya başladığım el yazısını yeniden karşımda buldum.

Her sözcüğün, şimdiye dek hep bildiğim şeyin onaylaması oldu. Evlatlar sadece anneye aittirler, babalar onların döllemesinden sorumludurlar

ve öyküleri orada sona erer.

Pek yakında babalara bile gerek duyulmayacak, bir verici ile bir şırınga ıstıraplı aile öyküsüne, pek çok kuşağın psikolojik dengesini mahvetmiş olan yapmacık gösteriye son verecek.

Trieste'deki evimde kalabalık bir halde yaşıyoruz, orada yardımcı ve dost bulmakta zorlanmayacağım. Çocuk gözlerinde at gözlükleri olmadan, ikiyüzlülük nedir bilmeden büyüyecek ve odasına üzerinde "Aile bir gaz odası kadar havadar ve teşvik

edici dir” yazan bir poster
asmak zorunda kalmayacak.

Özgür bir çocuk olacak ve
aynı şekilde özgür olan, eğilip
bükülmeyeceği, ataerkilliğin,
kilisenin ve kapitalizmin
dayattığı baskılara maruz
kalmayacağı bir dünyaya
büyüyecektir.

Korku ve kaygı nedir
bilmeyecektir çünkü her insanın
yüreğinde zaten var olan
orijinal iyiliği izleyerek büyüme
fırsatını bulacaktır. Ruhu öyle
yüce olacak ki, belki de onu
hiçbir zaman tanıyamayacağım
ama bu senin tam tersine beni

ne huzursuz ediyor ne de
kararımdan dönmeme neden
oluyor.

Gerçek anlamda meydan
okumak budur işte: dünyaya
bizden daha eksiksiz varlıklar
getirmek. Eğer silahlarla devrim
yapılamıyorsa, bu en azından
çocukları başka yöntemlerle
yetiştirmekle gerçekleştirilebilir.

G. gökyüzünün bir yerlerinde
varoluşlarımızın önünde
sonunda karşılaşmaları ve yeni
bir hayatta birleşmeleri
gerektiğinin yazılı olduğunu
söylüyor. Sen bunu kabul
etmesen de herhangi bir

yıldızsal bağlamda bizim ve
evladımızın kaderi kayıtlı.
Belki de bu planı
gerçekleştirmek için değişik
hayatlar boyunca birbirimizi
kovaladık ve sen soyumuzu
sürdürmeyi reddettiğin için
karman çok daha uzun ve
zorlayıcı olacak. Belki de
yeniden doğduğunda bir hayvan
olarak geleceksin bu dünyaya: –
Bedeninin her hücrecini dolaşan
ve o ufacık beynine giden kanın
buz gibi soğuk olduğuna göre–
bir sürüngen olarak gelebilirsin
ya da yüzü de poposu gibi
kıpkırmızı olan bir maymun

türü olarak doğabilirsin.

Evladın engellenemeyecek bir biçimde sana benzeyecek, senin gözlerini, ellerini ya da gülüşünü alacak ama benim için o sadece kendisi olacak ve sen ürünün sipariş verildiği katalogdaki bir numara olmaktan öteye gidemeyeceksin. Bana senin hakkında bir şey soracak olursa, ona uzaklardaki bir kumsalda yaşanmış harika ama olanaksız bir geceyi anlatacağım; babası hakkında hayal kurmasını sağlayacağım.

Neyse ki hayatımda G. var. O olmasaydı ne yapardım

bilmiyorum. Sen benimle dalga geçsen de o benim yeni sevgilim değil, sadece çok önemli bir kişi. İçimdeki yıkımın parçalarını bir araya getirmeme yardım ediyor. Her parçaya bir anlam yükleyerek onları yeniden birbirine yapıştırma sabrına bir tek o sahip. G. başkalarının göremedikleri noktaları görebiliyor, hayatlarımızın yollarının ve patikalarının oluşturduğu kördüğümde iz sürebiliyor, bizi kurtuluşa götürecek olan yolu görebiliyor.

Sana bunu hiç söylemedim ama sekiz yıl önce de senden

gebe kalmıştım. Bunu hiç bilmedin çünkü o bir iribaş boyutlarına ulaştığında soluğu bir tuvalet klozetinde aldı. Her şeyi kimseye danışmadan kendi başıma becerdim. O anda bana pek önemsiz bir olay gibi görünmüştü, ama ancak şimdi, içimdeki enkazın şurasını burasını eşelerken o eylemin gerçekte evimi ne kadar sallantıya soktuğunu anlayabiliyorum. Evimin inşasında kullanılan malzeme pek çürük olduğundan zaten pek dengeli de sayılmazdı: Arkamda donuk kentsoyluluğuyla annem,

bana sadece şöyle böyle sevgi gösteren, benim ona karşı onu bile gösteremediğim gri bir adam olan babam vardı: O kınkanatlılar arasında bir kınkanatlı böcek, yatağın altına gizlenen metamorfoza uğramış bir karafatmaydı. Ama seni bu kentsoylu ayrıntılarıyla sıkmak istemem.

Sekiz yıl önce çocuğumuzu söküp attım çünkü korkuyordum. Sorumluluktan, yükümlülükten, gençliğimden vazgeçmek zorunluluğundan, devrim için savaşmaya hazır olmamaktan, kendimi senin

seviyende hissedememekten ve seni hayal kırıklığına uğratmaktan korkuyordum. İlk kez birlikte olduğumuzda sana yalan söyledim: Hap kullanmıyordum. Kürtaj yaptırmamın bir nedeni belki de senin bu yalanımla alay edeceğin korkusudur.

Bunu bana birlikte olduğumuz son seferlerde neden sormadın?

G.'ye göre bunun yanıtı çok açık: Bilinçaltında sen de bir çocuk sahibi olmak istiyorsun. Korkunu gizlemek için bir kahraman gibi davranıyorsun

ama Şu noktada, senin mektubunu okuduktan sonra senin korkuların artık umurumda değil. Karnım günden güne büyüyor ve sanki içimde bir güneş varmış gibi hissediyorum: Sıcak, ışıklı ve bu benim yolumda devam edebilmemi mümkün kılıyor.

Bu gebeliği sonuna kadar sürdüreceğim: Otuz yaşımdayım ve daha fazla bekleyemem; artık senin resmettiğin, gözü öğretmeninden başkasını görmeyen o saf kız değilim.

Bu noktada sorumluluk yüklü seçimler söz konusu ve ben

anne olmak istiyorum. Bir işim yok ama evim var (kentsoylu annem ve babamın bu armağanını reddetmedim). Bu arada bilinçaltım üzerinde çalışıyorum ve bu da az buz iş sayılmaz. Arada sırada özel ders veriyorum ve annemle babam öteki dünyaya göçtüklerinde güvenebileceğim bir gelirim olacak. Bu nedenle rahat ol; kucacımda kundakla senin kapına dilenmeye gelerek acıklı bir sahne yaratmayacağım.

G. ne diyor biliyor musun? Hepimizin elinde bir ip tuttuğumuzu ve bu ipin bizi

yıldızımıza başladığını
söylüyor. Her birimizin gökte bir
yıldızı var ve kaderimiz onu
izlemeyi öğrenmektir. Bu
uçurtma yıldızdır, karmamız
onun bıraktığı ize yazılıdır, ipi
bırakırsak her şey kaybolur,
düğüm düğüm olur ve yıldızlar
bir yumağa dönüşür.

Onun en önemli kitabının
adı da bu zaten: Yıldız Yumağı.
Bunların hiçbirini seni
ilgilendirmiyor biliyorum, ama
bil ki yıldızını aramazsan, onu
izlemezsen, önünde sonunda
öteki yıldızların iplerine
dolanacaktır ve ayırmak

imkânsız olduğunda
soluklaşacak, giderek sönecektir.

Yıldız küçük bir güneştir ama
ışığı tükendiğinde soğuk, buz
gibi bir hal alır. Ben, çocuğumla
uçurtma yıldızlarının
gökkuşağı altında mutlulukla
koşarken, sen adımlarını bu
donuk aydınlığın altında
sürükleyeceksin.

Om Shanti,³ Om Shanti, Om
Shanti.

Okurken, gözlerimin önüne

mat bir perde indi: Sözcükler birbirine karışmış dans ediyor, ellerim tirtir titriyordu.

Annemin hayalleri, benim anılarımla hiç mi hiç örtüşmüyordu. Onun için özgürlük anlamını taşıyan şey, çocuk olan benim için sadece kaybolma ve karmaşa duygusuydu. Gökkuşağı altında neşeli bir koşu yaşamamıştık hiç. Onun yıldızı bir yıkım yıldızıydı: Kendini kurtarabilmek için gösterdiği mütevazı güç, beni derin bir sarsıntının içine atmıştı.

İki mektubu da yüzyıllar

sonra ışık yüzü görmüş
arkeolojik buluntularmış gibi
hassas davranarak çantanın
içine koydum. Huzur içinde
dinlenin burada, diyordum;
benim damarlarımın
kırılganlığını delip geçmeye
hazır olan kor alevli oklar,
dinlenin burada.

Tam bunu söylerken, ellerim
buruşturularak çantanın dibine
sokulmuş bir kâğıda takıldı. Bu
hoyratça koparılmış kareli
bloknot sayfasıydı. Acaba bu
hangi döneme aitti?

Üzerindeki tarih mayıs ayını
ve öldüğü yılı gösteriyordu.

Büyük harflerle: BÜTÜN
HAYATIMLA ALAY ETTİN
yazıyordu.

Arkasında, sinirli bir el
yazısıyla yazılmış bir mektup
vardı.

*Affet, seni dünyaya
getirdiğim için beni affet.*

*Birbiri ardına yanlışlar
yaptım, bütün hayatım boyunca
bir köstebek gibi tüneller
kazarken hiçbir şey göremedim,
bir fare gibi koşturup durdum.*

Ne ufuk vardı, ne gelecek.

*Bir çıkmaz sokakta yaşamak
üzere doğmuştum; artık yolun
sonundayım.*

*Bağışla beni, eğer
yapabilirsen bunu.*

*Yapamazsan da, elden ne
gelir. Seni sıkıca kucaklıyorum,
alnından öpüyorum.*

*İmza –Ilaria– iki kara
çizgiyle örtülmüştü, daha altta,
daha büyük ve çocuksu harflerle
şöyle yazmıştı:*

Annen

Yürek parçalanırken nasıl bir ses çıkartır? Suyu batırılan bir süngerin sesini mi, yoksa yağmurda ıslanarak sönen bir havai fişegin ıslığını mı?

Daha fazlasını öğrenebilmek isterdim ama bu mümkün değildi. Artık kendi belleğimdekilerle baş başa kalmıştım, bilincimi kazandığım ilk günlere ait cılız, az ve bir görünüp bir kaybolan anılara başvurmalıydım ama bu kapı yıllardan beri kapanmıştı.

Hayatım –benim tanıdığım hayat– sana, senin evine aitti, ondan önce olan her şey sanki ben dört yaşında doğmuşum gibi eriyip gitmişti.

Ne var ki o yılların üzerinden geçmekle, bir evladın asla bilmek istemeyeceği şeyleri keşfetmekle, divanların üstüne serilen çarşafların kaldırılması gibi, belleğimin üstünden bir örtünün kaldırıldığını hissettim.

Zihnime ilk dönen kesinlikle belirgin bir koku oldu. Kapalı bir mekânda içilen sigara kokusuna karışmış haşhaş kokusuydu bu. Göçmen bir kuş olsaydım,

yuvama dönmek için bu kokuyu izlerdim. Benim yuvam annemin Trieste' deki apartman dairesiydi ve burası sürekli gelip giden insanların ortaklaşa paylaştıkları bir mekândı. Yere oturan ya da uzanan insanların arasından bir labirentte ilerler gibi emeklediğimi hatırlıyorum.

Valizin içinde o döneme ilişkin sadece iki tane resim bulabildim. Birincisinde, somurtkan ve pis suratım, kırmızı kazağımla annemin kucağındaydım; saçları uzun, gözaltları torba olmuş annem, benim minik elini

kendininkinin içine almış,
birine el sallatıyordu. İkinci
fotoğraf ise benim üçüncü
doğum gününe aitti. Gene
yerde bir sürü insan oturuyordu,
ben tam ortada, üç sarı mumun
aydınlattığı pasta olması
düşünülen kara ve şekilsiz bir
kütlenin arkasında
duruyordum. Arkamda
yukarıdan aşağıya sarkan ve
sanki bir süs şeridiymiş gibi
duran tuvalet kâğıdının üstüne
keçeli kalemle *Doğum Günün
Kutlu Olsun* yazılmıştı.

Bu iki olayı da
anımsamıyordum; hayatımın ilk

yıllarına ilişkin anılarım
fondaki uğultuyla, karmakarışık
seslerle, birbirini bastıran
gürültülerle ve arada bir çalan
sitarın beni ağlatan sesiyle
yüklüydü.

O sesten korktuğum gibi
yalnız kalmaktan da
korkuyordum; herkes yerde
uyuyakalırdı ve ben güneş
yükseldikten, ortalığı ısıttıktan
sonra annemi sarsardım; o ise
gözlerini açacağı yerde öteki
tarafa dönüp uyumayı
sürdürürdü.

Sitardan ve annemden
korkuyordum çünkü bazen

annem değil ama evdeki insanlardan biri eşyaları ele geçirir, kırar, kendi kafasını duvarlara vurur, kapıları tekmelerdi.

Belki de annemin yüzünün belleğimden silinmesinin nedeni bu korku oldu. Gerçeklik her an parçalanabilir, patlayarak bin parça olabilirdi ve fitilin çekilmesi bir biçimde benden soruluyordu.

O günlerden daimi korku ve kaygı bir tarafa bırakılırsa, hatırladığım bir başka şey de, bir bebekle karşılaştırıldığında çok daha küçük ama yıkıcı olan

bir Şeyin doğumuydu:
merhamet duygusu. Ben ürkek
ve yumuşak bir tavırla yerde
bitkin yatan anneme yaklaşıp
yüzünü okŐadıęımda ağlamama
neden olan boğazımdaki
düğümün adı merhametti.

3 Shanti: Huzur.

2.

O öyle yaptıysa, ben de babamı bilmezden gelmeye devam edebilir miydim? O günlerde yanıtını bulamasam da hiç durmadan bu soruyu soruyordum kendime.

Ergenlik yıllarımda onun hakkında pek çok hayal kurmuştum. Senin Türk prensi palavrana (Noel Baba'nın

varlığına olduğu gibi)
inanmaktan dokuz
yaşlarımdayken vazgeçtim ama
gene de bu konu hakkında
düşünmeyi sürdürdüm ve
günden güne kendi kişisel
mozağımı oluşturdum. Bunu
yapabilmek için en olağanüstü
renklerdeki parçaları
kullanıyordum: Hiç ortaya
çıkmadıysa, mutlaka onu
engelleyen bir şey olmalıydı, bu,
onun –ve buna bağlı olarak
benim– varlığımı riske atacak
kadar korkunç bir engel
olmalıydı.

Bir baba başka hangi nedenle

özellikle kızını görmemeyi seçerdi? Hayalimde birbirinden renkli senaryolar birbirini izliyordu; uluslararası casusluktan (ancak bir casus kimliğini tehlikeye atmayı göze alamazdı) gelişmiş bilimsel araştırma laboratuvarlarına (babam bir biyolog, bir kimyacı, bir fizik uzmanı olmalı ve insanlığın geleceğini ilgilendiren olağanüstü önemli bir projede çalışıyor olmalıydı) kadar uzanan hayallerim yüzünden babamın yeraltında zırhlı bir mekânda, bütün meraklı gözlerden uzakta

yaşadığını ve bu nedenle kızının sevgisinden vazgeçmek zorunda kaldığını düşünüyordum.

Çocuklar anne ve babalarıyla gurur duymak isterler ama ne yazık ki anne ve babalar bunun farkına varmazlar. Talihli durumlarda anne ve baba bir evladın nasıl olması gerektiği hakkında bir fikre sahiptirler ve her şeyin bu fikre uygun olarak yaşanmasını sağlarlar. Daha talihsiz durumlarda gözleri kendilerinden başka hiçbir şeyi görmez ve sürekli üzerlerine çevrili olan lazer ışınını fark etmeden yaşarlar; bu bakış

duvarları ve mesafeleri aşar,
amansız, aç, susuz bile olsa
dünyanın her yerinde onlara
ulaşma becerisine sahiptir,
onları gökyüzünde ve
cehennemde izlemeye razıdır,
her şeyi tehlikeye atmaya,
kaybetmeye hazırdır; gözler
dünyaya açıldığı andan itibaren
tek bir şey ister: ona yanıt
verecek bir başka bakış.

Her bebek doğuştan
şaşırmaya ihtiyaç duyar,
gözlerini hayranlık duyacağı bir
şeye açmak ister; bir dağın
doruğuna taşınmak, onun
parıltısını, değişen ışığını, karı,

buzların yansımalarını, aynen insan yavrularının anne ve babalarının yapması gerektiği üzere tepeden yavrularını gözetleyen kartalı seyretmeyi arzular.

Oysa pek çok çocuğun ufkunda beliren manzara otomobil enkazlarından, kırık iskemlelerden, şofbenlerden, otların arasına devrilmiş küvetlerden, dallara takılmış naylon torbalardan, ölü televizyonlardan, göz alabildiğine uzanan ve süren bir perişanlık ve düzensizlik yığınınından başka bir şey

değildir. Gene de, orada bile içlerinden bazıları hayran olacak bir şey bulabilirler –bir bilye olabilir bu– ve o minik cam kürenin içinde, saniyenin binde birinde dünya onun artık gölgeleri olmayan elleri arasında parlayıverir.

Evlat, umutsuzluğa teslim olmamak için bütün sahneyi kaplayabilecek kadar büyüme ve genişleme yeteneği olan –bir belirti, ipucu– herhangi bir şeye tutunabilir. Onu dünyaya getiren insana hayranlık duymak için geçerli nedenler arama konusunda gösterdiği

araştırmacılık karşısında hiçbir hafiye ya da bilim adamı duramaz.

Sarhoş bir baba bile –yere serildiği için okula gitmek gerektiğinde üzerinden atlamak zorunda kalınsa bile– kötü değildir; tam tersine eve öfkeyle girip seni tekmeleyebilecekken uyumayı yeğlemiş ve seni rahat bırakmıştır. Seni günlerce ihmal ettikten sonra eve dönen ve sana bir omlet yapan anne çok iyi yreklidir: Bu yemeği pişirmektense odasına kapanabilir çünkü o a değildir ve seni umursamıyordur; oysa

dolabı açmış, yumurtaları almış, bunları tavaya kırmış, hatta bu sırada senin gözlerinin içine bakmış, ödevlerini yapıp yapmadığını sormuştur çünkü sen onun için hayattaki en önemli şeysindir.

Babamı uzun yıllardır beni her yerde izleyen hayalî bir balonun içine koymuştum: O havada asılı duruyor, Buda gibi çiçek yapraklarıyla sarılıyken huzurla gülümsüyordu; yüce ve ulaşılmazdı. Önünde sonunda bu balonun patlayacağından, onun yere inerek beni kucaklayacağından emindim.

Patlama gerçekleşmişti ama yere inen –meleksi ve sarsılmaz– Buda yerine sakalı, sigaraları, görünürde sağduyulu olan ama gerçekte hançer gibi keskin sözleriyle Profesör Ancona olmuştu.

O mutlak yalnızlık günlerimde anneme yazmış olduğu biricik mektubu defalarca okumuştum. İlk anda bazı savlarında haklı olabileceğini düşünmüştüm – bilgi aşkı ya da kendini sorgulamak adına daha özgürce

dolaşabilmek için hiçbir bağının olmamasını arzulaması gibi: O gelişmiş bir zihin, diyordum kendime, gündelik hayata bağlı kalmama hakkına sahip olmalı, ama hâlâ balon sendromu tuzagından kurtulmuş değildim, onda bana da ait olan bir şeyler bulabilmek istiyordum.

Birkaç gün sonra mektubu yeniden inceleyince, olaylar gözüme bambaşka göründü; sanki –o satırlar arasında– kimyasal bir tepkime olmuş ve düz, düzenli, otoriter sözcükler altından yeşilimsi, asitli, yıpratıcı bir sıvı sızıntı yapmış,

mektubu yazan kişinin gerçek doğasını gün ışığına çıkartmıştı. Bu mektupta diktatörlük, acı bir alay ve umursamazlık vardı. Annem basit romanlardaki zavallı kadınlardan biri gibi resmedilmişti: Baştan çıkartılmış ve ilk yol kazasında terk edilmiş. Evet, terimler, ayrıntılar farklıydı ama –onun dediği gibi– kazıyınca alttan hep aynı şey çıkıyordu: Kadın âşık olur ve hayal kurarken, erkek eğlenir ve oyun oynar.

Yıllar boyunca babamla ilk karşılaşmamızın, ilk kucaklaşmamızın hayalini

kurmuştum ama bu birkaç sayfa bütün duygusallığı ve hayranlığı silip süpürmüştü, içimde sadece öfke kalmıştı. Kadınlığımdan, annemin (ve aynı zamanda onun) kızı olduğum için, bir dejenerasyon ve soysuzluk ürünü sayıldığımdan ve kaderin bir şakası yüzünden dünyaya geldiğimden küçük düşürüldüğümü hissediyordum.

Şimdi biliyordum ki ilk karşılaşmamızda onun suratına tükürebilirim. Evet, onu aramaya çıkabilirdim ama bunu sevgi ya da merak yüzünden değil, bedenimde yükseldiğini

hissettiğim öfkeyi boşaltmak, bunu yapma cesareti bulamamış olan annemin söylemiş olması gerekenleri yüzüne haykırmak için yapardım.

Kesin (ve benim için avutucu) olan tek bir şey vardı: Özgürlük takıntısına ve kendine duyduğu müthiş hayranlığa karşın umduğu kişi olamamıştı, yoksa adını bir yerlerde okumuş olurdum. Küçük ya da orta boy bir balık olarak kalmış olmalıydı; hayatı boyunca üniversitenin ve uzmanlık yayınlarının küçük akvaryumun sığınmıştı. Birkaç gün sonra

kitapçada bunun kanıtını elde ettim: İngilizce'den çevrilmiş bir bilgi felsefesi kitabında şöyle yazıyordu: *Profesör Massimo Ancona'nın Sonsözü ile.*

Onu bulmak zor olmamıştı. Adresini almak için yayınevine telefon ettiğimde beni nezaketle yanıtlayan kişi –özel hakka duydukları saygı yüzünden– bu adresi bana vermeye yetkileri olmadığını ama onlara yollayacağım bir mektubu kendisine iletebileceklerini söyledi.

Bunun üzerine kâğıt kalemi elime aldım ve ona yazdım. Ona kendimi genç ve çekingen bir felsefe öğrencisi olarak tanıttım ve yapıtının bütüncüllüğü için kendisine hayranlık duyduğumu bildirdim.

Acaba buluşabilir miydik?

Yanıt gelmekte gecikmedi; oturduğu yer Trieste'ye uzak değildi. Övgülerim için alaycı bir dille teşekkür etti, bir randevu vermeye gerek olmadığını çünkü pazar dışında her gün öğleden sonra evde bulunduğunu bildirdi. Bana kapıyı açması için zilini çalıp

diafona adımı –Elena–
söylemem yeterli olacaktı.

Kendimi tanıtmak için
seçtiğim ad Elena idi, soyadı
olarak da senin annenin
soyadını kullanmak gelmişti
aklıma; karşılaşmamızın iptal
olmaması için en ufak bir
kuşkunun doğmasını bile göze
alamazdım.

Böylece yirmi iki yaşındaki
Elena, rüzgârlı, buz gibi bir
günde otobüse bindi ve babasını
tanımak üzere Grado'ya doğru
yola çıktı. Kırmızı Başlıklı
Kız'ın Kurdu, Parmak Çocuğun
Dev'i gibi, masalların ısırma ve

can yakma gücüne sahip bütün yaratıklarıymış gibi gitti oraya. Ama bunu aynı zamanda bir çocuk gibi yapmıştı, saf bir duraksama vardı burada; öykünün sonraki yıllarda daha başka bir yöne ilerleyeceğini umuyordu çünkü o kucaklaşma her zaman dev bir yengecin kısıkaçları içinde bekliyordu.

Beni denize doğru götüren o otobüsün içindeyken, bu karşılaşmaya hangi duygularla hazırlanıyordum? Korku? Öfke? Öfke kesinlikle vardı ama ağır

basan galiba korkuydu.
Pencerenin dışından kıraç bir
manzara akıp gidiyordu;
Monfalcone Tersanesi'nin
vinçlerinin yanından az önce
geçmiştik, şimdi Isonzo
Irmağı'nın deltasını
aşmaktaydık; gökyüzü arada
sırada ağır ağır uçan bir
balıkçıla sahne oluyordu. Belki
de korku ağır basıyordu çünkü –
uzun düşüncelerden ve saldırı
stratejileri çalışmalarından
sonra– artık elimin o zile basma
cesaretini bulacağından,
bacaklarımın o merdivenleri
tırmanabileceğinden,

bakışlarımın duygu ve heyecanlara ihanet etmeden onunkilerin karşısında durabileceklerinden emin değildim; Odysseus'un İthaka'ya dönüşünü andırıyordum.

Durakta inen tek kişi ben oldum. Yaşlı bir bisikletli ıssız yolun sonunda kararsız bir edayla ilerliyordu.

Adı Grado Pineta (çamlık) olmasına karşın burada pek az çam ağacı vardı; görünen yoluk ağaçlarsa bir dizi döküntü apartmanın arasında kalmıştı; bu binalar görüntülerinin

tersine *Deniz Kızları, Denizati, Deniz Yıldızı, Nausikaa* (Odysseus öykülerinde yer alan Phaiak prensesinin adı) gibi şairane adlar taşıyorlardı.

Uzun kış aylarında, pek çok bahçe her türlü şişe, kâğıt, bira kutusu ve rüzgârın taşıdığı çöple dolmuştu.

Ekonominin parlak olduğu dönemlerde inşa edilmiş olan yazlık evler yüzünden ayrıcalıklı bir yer olan bu mahalle şimdi karaya vuran bir kalyonu andırıyordu. Denizin tuzu zamanla badanaları ve çerçeveleri yıpratma faaliyetine

girişmişti, pencere kanatları menteşelerinden kopmuş, kepenkler kırılmıştı.

Dökülmekte olan bir evin çarpık ve delik deşik tabelasında *Villa Luisella* yazıyordu. Kışın birisi gelip bu tabelaya ateş etmekle eğlenmiş olmalıydı; parmaklıkların arkasında, çimlerin üstüne atılmış bisikletin tek tekerleği vardı.

Nasıl olmuş da Profesör Ancona böyle bir yere düşmüştü? Bu sorumu yanıtlayamıyordum. Birkaç sonuçsuz denemeden sonra nihayet aradığım sokağı ve

numarayı buldum.

Maestrale Sokağı 18.

Karşımda dikilen hortlaksı bina bütün ötekilere benziyordu, yazın altında dükkânlar açılan bir kemerli girişi vardı (buraların top ve şişme bot, güneş kremi ve su yatağı, kova ve palet dolu olduğunu tahmin edebiliyordum).

Massimo Ancona. Zillerde yazan tek tük addan biri oydu. Daha fazla tereddüt edemezdim çünkü geçen her an kuşkuya dönüşüyordu. Ve kuşkunun altından yüzünü gösteren zorba kararlılık –hem benim hem

onun hayatı için- en iyisinin
topuklarımın üzerinde dönmem
ve geldiğim karanlığın içinde
kaybolmam olduğunu
söylüyordu.

“Elena!” diye seslendim
diyafona.

“Beşinci kat.”

Elim cam kapıyı itti,
gözlerim giriş holünde asılı
duran beyaz bir cankurtaran
simidini (apartmanın batması
halinde işe mi yarayacaktı?) ve
üzerinde yazan Irmak Perisi
sözünü fark ettikten sonra açılan
bir kapıyı gördü ve ben kendimi
babamın karşısında buluverdim.

3.

Kapalı mekân, soğuk duman kokusu ve loş bir ışık. Deniz kenarı evlerine özgü beyaz mobilyalar, kopuk pencere kanatları, nemden kabarmış parkeler. Her tarafa dağılmış kitaplar, saçılmış kâğıtlar, kılıfı takılmış ve yerde duran eski bir daktilo, açık bir dizüstü bilgisayar –tek ışık kaynağı–,

gazeteler, dergiler, bir şişe viski
ve parmak izinden matlaşmış
bir bardak, divana
dönüştürülmüş bir bebek
yatağını korumak üzere üzerine
atılmış kirli bir yorgan.

Odanın ortasında, o.

Biraz daha şiş olmakla
beraber fotoğraftaki yüzün aynı,
siyah saçlar, kırlaşmış sakal,
parıldayan gözler, zayıf bir
beden üzerinde gömleğin
düğmelerini yırtmak istercesine
zorlayan koca bir göbek.

“Böyle hüzünlü bir öğleden
sonrasında ne harika bir
sürpriz!”

Dingildek yatak-divana yerleşmeden önce “Memnun oldum, ben Elena,” dedim.

Kendimden ve çalışmalararımdan söz etmek yerine, onu konuşturdum. Onun da başka bir şey beklediğı yok gibiydi. Çok yalnız bir adam olmalıydı, zihni sürekli düşüncelerle doluydu ve kendisini dinleyecek birini bulduğuna inanamaz gibiydi.

Merakım, öfkemi bastırmıştı. Ona annemin gözleriyle bakmaya çalışıyordum; onu etkileyen ne olmuştu? Annemi nasıl heyecanlandırmıştı da,

onun kaderini böyle trajik bir biçimde belirleyebilmişti?

Uzun monoloğuna “Benim böyle dehşet verici bir yerde yaşamama şaşırmış olmalısın,” diye devam ediyordu;

“Venedik’e gitmemi, eski bir balıkhaneden bozma bir lofta yerleşmemi, antik mobilyalar, duvara asılı eski gravürler arasında yaşamamı beklerdin ama biliyor musun, o da bir tür uzlaşma sayılırdı, o zaman önceden belirlenmiş bir modeli benimsemiş olurdum –felsefe profesörü doğal habitatında yaşıyor– ama benim asıl yapmak

istemediğim bu, bir başkasının
benim için hazırladığı
ayakkabıları giymekten yana
değilim. Kökünden söküp
çıkarma çabası içinde bu da
vardır – hiçliğin ileri
karakollarını sömürgeleştirmek.
Ben hiç kimsenin gitmeye
cesaret etmediği yere giderim
ve neden biliyor musun? Çünkü
korkmam. Hepsi bu. İlişkilerin
yarattığı yalanın içinde
yaşamadığım için, hiçbir şeyden
korkmam. Bizi kırılgan kılan,
yapmacıklıktır. Dehşeti uzakta
tutabilmek için kendimizi
nesnelerle, eşyalarla, putlarla

doldurmamız gerekir ama bu biriktirme, rahatlama sağlayacağı yerde, daha da büyük bir korku yaratır; o da kaybetme korkusudur. Ne kadar çok bağımız varsa, o kadar çok panik içinde yaşıyoruz; insanlar ölürlere ya da bizi terk ederler; nesneler kaybolur, kırılır, çalınır ve kendimizi bir anda çıplak bulabiliriz. Çıplak ve çaresiz. Elbette biz her zaman çıplaktık ama bunu bilmezden geldik, görmezmiş gibi yaptık ama gerçeği keşfettiğimizde canımızı kurtarmak için geç kalmış oluruz. Hiçbir şeye

tutunamazsan, nasıl kurtarırısın canını, diye sorabilirsin.

Eylemde bulunmayarak – daha doğrusu hiçlikle uyum içinde eylemde bulunarak kurtulabilirsin. Hiçlik bizim önümüzden gider, hiçlik manzaramızı örtecektir.

Görünmenin ve yok olmanın bilgeliği hiçliğin içinde gizlidir ve bu nedenle cömert bir sütanne gibi kendimizi hiçliğe teslim etmemiz gerekir... Zaten şu anda üzerinde çalıştığım denememin adı da *Hiçliğin İleri Karakollarını Sömürgeleştirmek* adını taşıyor.”

Zaman geçiyor, ben akıp giden cümlelerinin içine katılmayı beceremiyordum. Son otobüsün kalkmasına bir saat daha vardı. Konuyu nasıl açacağımı bilemiyordum.

Neyse ki biraz sonra kendine viski almak için ayağı kalktı ve gözlerim evin antika olan tek eşyasına, harika bir İran halısına takıldı.

Halıyı göstererek “Ya şu, nereden geliyor?” diye sordum.

“Bu sana bir çelişki unsuru olarak mı göründü? Gerçekten de öyledir... Babam halı ticareti yapardı ve elimde kalan en son

parçalardan biri bu...”

“Bir hatıra mı?”

“Hayır, benim kasam.

Zorunluluk ânında satılabilecek bir nesne.”

İskemleye oturmaktansa, benim yanıma, divana gelince ağırlığıyla yaylar gıcırdadı. Bir süre böyle sessizlik içinde durduk; uzakta olmayan bir daireden çaresiz bir köpek havlaması geliyordu; sonra benim elimi kendi elleri arasına aldı ve incelemeye başladı.

“Kadim halklara göre, bir insanın elinin içinde onun ruhunun bütün nitelikleri

gizlidir. Burada zekâ ve düşüncelerde soyluluk görüyorum... Benim elime çok benziyor.”

Ellerimiz benim bacağımın üstünde yan yana duruyordu. Benimki yavaşça titriyordu.

Beni bile şaşırtan bir sükûnetle “Benziyor, çünkü sizin kızınızım,” dedim.

Köpeğin havlamasına, başarısızlıkla onu susturmaya çalışan bir ihtiyarın küfürleri karıştı.

Hemen bana yaklaştı.

“Nedir bu, bir şaka mı?”

Sesinde telaş ile eğlenme arası

bir ton vardı. “Yoksa kötü bir tiyatro oyunu mu?”

“Padova, 1977. Size bir şey ifade ediyor mu?”

Yüzüme daha iyi bakabilmek için ayağa kalktı.

“Padova 1977... Şahane yıllardı; kızlar çiçeklere koşan arılar gibi atılıyorlardı kollarıma.”

“Gerçekliğin çıplaklaşması.”
Gözlerinden gelip geçen sert ışık onları donuklaştırdı, düşüncelerin yansımasını silip süpürdü.

“Beni suçlamak için geldiysen, hemen yanlış hedef

seçtiğini söyleyebilirim.”

“Hayır, hiçbir suçlamam yok.”

“Ne istiyorsun, o halde? Tazminat ya da para mı? Eğer istediğin buysa, sana en çok bir halı verebilirim.”

“Paraya ihtiyacım yok; halı da istemiyorum.”

“Senin kızım olduğunu kabul edersek, buraya kadar gelme nedenin ne peki?”

“Meraktan geldim. Seni tanımak istiyordum.”

“İnsanoğulları arasında mutlak tanıma imkânsızdır.”

“Ama merak zekânın bir

özelliğidir.”

“*Touché!*”

Otobüsün kalkmasına çok az zaman kalmıştı, ben ceketimi giyerken, o evin kapısını açmış ve şöyle demişti:

“İstediğin zaman geri gelebilirsin. Öğleden sonraları hep buradayım; sabahları gelmek istersen telefon etsen iyi olur çünkü çıkmış olabilirim.”

O ilk ziyaretten sonra, üç ay boyunca her hafta onu görmeye gittim. Genellikle kumsalda yürüyüş yapıyorduk, deniz

mevsiminin açılmasına daha çok vardı; kumların üzerinde çürüyen yosunlar güneşli günlerde müthiş bir koku yayıyordu ve yiyecek arayan martılar buraya üşüşüyordu.

Gel-git yüzünden deniz seviyesi büyük farklar gösteriyordu. Emekli balıkçılar midye ve tarak toplayabilmek için ufka kadar yürüyorlar, deniz suyu anca bileklerine kadar yükseliyordu. Genellikle koşu yapan insanlara rastlıyorduk: Genç atletler de koca göbekli adamlar da kış ortasında ter içinde oluyorlardı.

Havanın daha ılık olduğu günlerde âşıklar, denizin kıyıya attığı kütükler üstünde oturuyorlardı.

Babam bir keresinde birbirine sarılmış olarak oturan bir çifti işaret ederek “Neden bütün âşıklar denize bakmayı severler, biliyor musun?” dedi. “Çünkü aşklarının ufuk gibi sonsuz olduğunu düşünürler. Hayalî olan duygularını, hayalî olan bir çizgiye bindirirler.”

Bana, görünen dünyanın ne kadar aldatıcı olduğunu gösterebilmek için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Maya (Vedik Hint

felsefesine göre büyük kozmik yanılısama) bizi büyüülü ağının altına hapsetmişti ve sadece bazı seçilmiş kişiler bir delik bulup buradan kaçmayı başarabiliyorlar ve nihayet gözlerini açabiliyorlardı. Bütün ötekiler gölgeleri izlemeye mahkûmdular.

“Aşk sadece bir gölge olamaz!” yanıtını verdim.

“Elbette öyledir. Yan tutmanın gölgesidir. Bak, ben şimdi seninle kumsalda gezindiğim için mutluyum, seninle birçok şeyden söz etmek hoşuma gidiyor ama bu aşk mı?

Hayır, bir tarafın bilinmesinin getirdiği bir hoşnutluktur bu. Kızım olduğunu söyleyen sende zekâmın yansımasını görmeyi seviyorum, sende kendimden bulduğum ve görebildiğim bir şey bu. Ama sözgelimi sen farklı bir genetik yapıya sahip olsaydın (benim ya da senin ailenden aptal bir teyzeye çekseydin) ve televizyondaki söyleşileri seyreden, son moda pantolonların peşinden koşan bir kız olsaydın, ben seni hemen kapıya koyardım ve hatta beni bir daha bulamaman için telefon numaramı değiştirirdim. Beni

ilgilendiren, bana ait bir Şeye sahip olmak değil, kuşaktan kuşağa gizemli bir biçimde aktarılan bir işareti, bir izi yakalayabilmektir.

“İşte bu nedenle –sahip olmanın peşinde olmadığım için– seni serbest bıraktım. İlk andan itibaren Profesör Ancona’nın kızı olduğunu bildiğini varsay. Belki de kendini sınıf birincisi olmaya koşullandıracaktın ya da bunu bildiğin için önceden belirlenmiş davranışsal formüllere göre hareket edecektin. Ya da tam tersine

mümkün olduğunca salak
görünmeye çalışacaktın;
gözkapaklarını bile çivilerle
deldirecek, beni öfkeden
delirtmek için en iğrenç
modaları bir koyun gibi takip
edecektin. Oysa sen her türlü
koşullandırmadan uzakta
büyüdün ve gerçekten
olabileceğin insan oldun; bir
fidanlıkta değil, ağaçsız bir
alandaki tek başına ve ihtişamla
büyüyen bir ağaç gibisin; bütün
bunlar benim sayemde oldu
çünkü ben kendimi gizledim,
ortaya çıkmadım.

“Bunun benim için bir

fedakârlık olmadığını düşünme;
babaların hak ettiği o binlerce
minik sevinçten yoksun kaldım
ama ben senin kanatlarını
budamak istememiştim, anladın
mı? Dışarıya vuranın senin
genetik mirasının olmasını
istedim, hiçbir çarpıtmaya,
hiçbir koşullanmaya maruz
kalmadın çünkü eninde
sonunda bizim özümüz budur:
DNA'mız binlerce yıldan bu yana
ayakta kalma yeteneğimizin
gizini kendi sarmalları arasında
saklayarak kıvrıldı: Yaşarsın,
hayatta kalırsın ve ölürsün; her
şey orada, o maddenin

mikronlarında yazılıdır.”

Güneş sıcaktı. Kuruya çekilmiş bir kızağa oturduk ve ceketlerimizi çıkarttık. Babam bir sigara yaktı. Gözlerim az ilerimizde duran ölü bir karabatağa takıldı: Yırtıcı bir kuş kafasını kopartmış olmalıydı; sinekler boynuna üşüşmüştü; daha yakından baksam, işbaşı yapmış ölü yiyen böcekleri de görebilirdim.

Bana annem hakkında hiçbir şey sormamıştı, ne kim olduğunu –pek çok kızdan biri olduğuna göre– ne de başına ne geldiğini. Bu bana tuhaf

görünüyordu.

Yüzüne hiç bakmadan
“Annem öldü,” dedim.

“Ah, öyle mi?”

“Neredeyse yirmi yıl oluyor.
Ben dört yaşımıdaydım.”

“Bu da bir şans. Nasıl oldu?”

“Bir araba kazasında. Fazla
bir şey bilmiyorum. Sanırım
artık dayanamıyordu ve bir
biçimde...”

Sigaranın dumanı, yüzünün
önünde düzgün halkalar halinde
yükseliyordu. İçini çekti.

“İşte böyledir... Açık
yüreklilik geni genellikle bir
kusurun taşıyıcısıdır.”

“Hangi kusurun?”

“Kendini yok etmenin.”

Bir keresinde gezintiden sonra beni kentin eski mahallesinde yer alan bir lokantaya götürdü; buraya sık sık gittiği belliydi çünkü masamızı gösteren garson ona Profesör diye hitap etmişti.

Yerimize otururken “Kalbini çaldığım son kız olduğunu düşünecekler,” diye fısıldadı.

“Ne zamandan beri başkalarının söyledikleri ilgini çekiyor?” yanıtını vermek

isterdim ama sustum.

Arkasındaki duvardan,
yağlıboya bir tablodaki sarhoş
beni süzüyordu; önünde boş bir
şarap şişesi duruyordu,
şapkasını başına eğik
oturmuştu ve gözlerinden iki
damla yaş süzülüyordu.
Yanındaki tabloda kocaman,
turuncu güneş; aşktan mı,
düşmanlıktan mı belli değil ama
yüz yüze, ayak ayağa duran iki
beyaz atı aydınlatıyordu.
Babama sorsam, bu ikisinin aynı
şey olduğunu söylerdi.

“Balık çorbası içer misin?”
diye önerdi.

“Hayır, kalamar tavayı tercih ederim,” dedim.

Yemeklerimizi beklerken, bize mezeler ve beyaz şarap getirdiler. Onun yemek yiyişini ilk kez görüyordum. Her şey gibi yemek yemeye de mutlak bir ilgisizlik ile yaklaşacağını sanmıştım, oysa beni derin bir şaşkınlığa sürükleyerek her şeye açgözlülükle atıldı, gözlerini tabağından ayırmadı, parmakları hızla hareket ediyordu; sanki çok uzun bir zamandan beri aç kalmış gibiydi.

O âna dek bana ve hayatıma

ilişkin hiçbir soru sormamıştı. Tabacağına eğilmiş halini izlerken, benim yerimde cansız bir manken ya da kartondan bir insan silueti de olsa aynı şeyin olacağı kuşkusuna kapıldım. Ama onun hakkında bir şeyler öğrenmek isteyen bendim; böylece sıkıla sıkıla çorbayı beklerken, onu ailesi hakkında sorguya çektim.

Annesi aslen Rodosluydu, babası Bruno Ancona ise halı ticareti yapıyordu; aslında ekonomi eğitimi almıştı ama

kayınpederinin işini sürdürmek
ona kalmıştı: Bir sigorta
şirketine girip çalışmakla iyi
parçalar bulmak için Doğu
ülkelerine seyahat etme
seçenekleri arasında ikinciyi
yeğlemişti. Venedik'te
yaşıyorlardı ve babam da 1932
senesinde orada doğmuştu.

Irksal yasalar çıkmadan az
önce Brezilya'ya giden bir
gemiye binmişler ve yanlarına
bir sandık dolusu halı
almışlardı. Anne bu duruma
şiddetle karşı çıkmaya
çalışmıştı, kanasta arkadaşları
hâlâ yerlerinde duruyorlardı,

telaş etmeye gerek yoktu.

Onlar İtalyanlardı. Bütün ötekiler gibi İtalyan.

Bütün deniz yolculuğu boyunca kocası onun yakınmalarına katlanmak zorunda kalmıştı. “Hayal gücün fazla geniş,” deyip duruyordu anne, “ve bu hayaller bizi mahva sürükleyecek.”

Eziyet, San Paolo’da da kesilmedi. Karısına kalırsa burada her şey aşırıydı: Aşırı nem, aşırı sıcak, aşırı pis, aşırı yoksulluk, aşırı siyah derili kalabalığı vardı ve bunların hepsinden beteri kanasta

oy oynayacak hiç kimse yoktu. İki yıl daha dayanabilmiş, sonra hastalanarak ölmüştü.

Babamın yorumu “Sözün kıssası aptal bir kadındı,” oldu. “Çok güzeldi, esmerdi, kömür gibi kara ve parlak gözleri vardı ama aptaldı.”

Bruno ise kesinlikle aptal değildi; dul kaldıktan bir yıl sonra Avrupalı köklere sahip güzel bir yerliyle evlenmişti ve dünyaya bir sürü velet getirmişti.

Massimo’ya gelince; o savaşın sonunda babasından kendi payına düşen hakkını

almış ve Avrupa'ya geri dönmüştü. Babasını bir daha ne görmüş ne haber almıştı; ölüp ölmediğini bile bilmiyordu.

Kabuklu bir deniz hayvanının kısı kacını hırsla emerken “Bunun da,” demişti, “hiçbir önemi yok. Geçmiş değiştirilemez ve gelecek hakkımız değildir. Gerçekten var olan sadece şimdidir. Sadece ânın önemi vardır.”

O akşam Trieste'ye döndüğümde kızartma kokusu benimle evin içine kadar geldi. Yorgundum ve sadece yatıp uyumak istiyordum ama gene

de duş yapmak zorunda kaldım.
O kasvetli havanın gece boyunca
hüzünle karışıp benim içine
sızacağından korktum.

4.

Ertesi hafta onu görmeye gitmedim.

Sözleri, mobilyaları örten toz gibi düşüncelerimin üzerini kaplamıştı, çatlaklardan içeri, boşluklara sızmış, onları karartmıştı. Üflemeyle ya da bezle üzerinden geçmeyle temizlenemeyecek, ihmalden oluşmuş masum bir pislik

değildi bu; molekülleri arasında –kurşun, arsenik gibi– tehlikeli metaller barındırması olasılığı olan zararlı bir tozdu; bu gibi zehirli maddeler baştan küçük dozlar halinde bünyeye girdiklerinde hiçbir belirti yaratmazlar ama zaman geçtikçe zehirlenmeye ve ölüme yol açarlar.

Onu dinlerken, pek çok kez sözlerini onayladığımı hissettim; ne olsa ben de dış görünüme, yapmacık duygulara öfke duyuyordum, pek çok kişinin gözlerinde fark ettiğim donukluk beni rahatsız ediyordu

ve aynı zamanda korkutuyordu.
Bu donuk gözlerin arkasında
nasıl bir hayat olabilirdi ki?
Elbette asla bana ait olamayacak
bir varoluştı bu ama donukluğa
nasıl bir alternatifle karşı
çıkılabilirdi ki? Benimkiyle aynı
olan yaradılışı sayesinde babam
kendini koronun dışında
tutabilmişti, ama onunki
gerçekten özgür bir yaşam
sayılabilir miydi?

Kendini tanımlamak için
kullanmayı sevdiği mecaz,
boşluğun ortasında tek başına
dikilen bir ağaca aitti; görkemli
dalları gökyüzüne doğru

uzanıyordu.

İyi ama onun hayatı, kent banliyölerinden birinin kıyısında, köpeklerin çişine, köklerinde biriken çerçöpe, izmaritlere ve teneke kutulara, âşıkların fosforlu boyalarla gövdesine yazdıkları adlara, her mevsim üzerine kazınan daha açık saçık sözlere aldırmadan yükselen heybetli bir çınarınkini andırmıyor muydu?

Asfalt tarafından boğulan kökleri soluk alamayan, otobüslerin yarattığı titreşimden bitkin düşmüş, yaprakları boz bir renge

bürünmüş, gövdesi kurumdan
kararmış bu ağaç, her şeye
karşın heybetini koruyordu
çünkü bütün ağaçlar gibi tek bir
şey, ışığa doymak istiyordu ve
bunu yapabilmek için
yükselmek zorundaydı: Yukarı,
daha yukarı uzanıyor,
apartmanların gölgesinden
sıyrılmaya çalışıyordu. Bu
çabası her kış Park ve Bahçeler
Müdürlüğü'nün amansız
baltaları tarafından hiçe
sayılıyor ve budanıyordu; o
güzel dallardan geriye minik
çıkıntılar kalıyordu. Çınar,
budamaya karşın teslim olmaz:

Her ilkbaharda budanmış kollarından sürgünler baş verir ve bu incecik dallardan ilk yapraklar çıkar.

Bu hale düşmüş bir ağacı görmek insanın yüreğini acıtır; özellikle de onun boş bir alanda ne çok yer kaplayabileceğini gören biri için üzücüdür bu. Ama pek çok kişi bu durumu görmezden gelir ve gene de büyülenirler.

“Şu güzelliğe bak,” der ağacın yanından geçen dede torununa, “yeni yapraklar çıkartmış.”

O yaşlı adam bu cılız

tazelenmenin onlarca yıla dayanan bir can çekişmeden başka bir şey olmadığını bilemez; bu üzeri zıpkınlarla kaplı bir balinanın can vererek okyanus dibine doğru inerken söylediği şarkıdan başka bir şey değildir.

Babamın yanındayken kendimi bir pitonun sardığı tavşan gibi hissediyordum, yürüttüğü mantığın karmaşıklığı ve gözü pekliği soluğumu kesiyor, başımı döndürüyordu.

Ne var ki onun yanından uzaklaşır uzaklaşmaz,

söylediklerini yeniden düşünmeye başladığımda bu sersemlemem hoşgörüsüzlüğe dönüşüyor ve çınar imgesi ısrarla zihnimde yankılanıyordu. Ağacın apartmanlar arasından ışığı aramakta gösterdiği güçle gerçeği aramıştı ama hayatı yadsıyarak sonunda sadece kendi üzerine kıvrılıp kalmıştı.

Çöldeki otobüs durağında oturmuş, otobüs bekleyen ama bu hattın yıllardan beri iptal edildiğini bilmeyen bir yolcu gibiydi.

Sözgelişi annemin gebeliği

karşısında ellerini yıkayıp
gececeği yerde, bunun
sorumluluğunu üstlenseydi,
onunla evlenseydi, kendi
ailesiyle ilişkisini sürdürseydi,
üniversiteyi bırakmak yerine
öğretmenliğine devam etseydi,
öğrencileriyle tutkuyla
ilgilenseydi ne olurdu?

Sözün kısası

sorumluluklarından kaçacağı
yerde, onları yüklenseydi onun –
ve çevresinde bulunanların–
nasıl bir hayatı olurdu?

Gerçeklik ve hayat arasında
nasıl bir ilişki vardı?

O aylarda hiç durmadan

kendime sorduğum en can alıcı soru buydu. Düşündüğüm aslında oydu ama benim için de geçerliydi.

En zor an, geceydi.

O koca evin içinde tek başıma oturur, rüzgârın çarptığı kepenklerin sesini dinlerken emin olduğum şuydu: Onun gerçeklik arayışı, yılların geçmesiyle birlikte bir paravana dönüşmüştü, Çin’de yapılanlar gibi harika bir el işi olan ama önünde sonunda astarlı bir teladan oluşan, arkasına saklanılabilecek, nesneleri saklayabilecek bir paravan.

Annem aklıma gelince öfkem gazaba dönüşüyordu. Öylesine genç ve saf olan annemi nasıl olup da kaderine terk etmişti? Hiç vicdan azabı duymuyor muydu? Ben, birbirlerine böylesine yabancı iki bedenin yarattığı biyokimyasal bir tepkimenin ürününden başka bir şey değil miydim? Onlara çiftleşme dürtüsü veren – hipotalamusu uyararak hormonal fırtınaların yaşanmasına neden olan mart ayının ışığı mıydı? Onların sıvıları birbirine karışmıştı ve hepsi bu muydu?

Kara kurbağalarına da böyle olur: Şubat ayında bataklıklarda karşılaşırlar, mart ayında ormanlara dönerler ve yumurtalarını oraya bırakırlar. Ama hiçbir kara kurbağası kendine “Ben kimim, hayatımın ne anlamı var?” diye sormaz.

Annem bir kara kurbağası, bir kirpi, zehirsiz bir yılan mıydı, yoksa farklı bir şey, benzeri olmayan bir kişi miydi? Yaşadığı son, hayat denen cangılda ayakta kalabilme konusundaki doğuştan yetersizliğine yüklenebilir miydi, yoksa bunda başkalarının

da sorumluluğu var mıydı;
çevresinde bulunan, daha yaşlı
ve deneyimli olduğu için ona
yardım etmesi gerekenler
tarafından yapılmamış –ya da
kötü yapılmış– eylemlerin hiç
mi etkisi yoktu?

Hayvanlar, gerçekten de
insanlarla karşılaştırılabilir mi?

Pek çok kez –bu tür
düşüncelerin içinden çıkılamaz
ağının tutsağı– gecelerin bir
yarısında telefonu elime aldım
ve ona “*Senden iğreniyorum.*
Senden nefret ediyorum.

Cehennemin dibine kadar yolun var!” diye haykırmak istedim ama her seferinde, şehir kodunu çevirdikten sonra açıklanamaz bir korku yüzünden vazgeçtim.

Yoksa alaycı sesinden, ağzına pelesenk ettiği “Böyle sona ereceğini biliyordum,” sözünü duymaktan mı çekindim? Benim korkum –yardım dilenemeden– o küçük gören tarzıyla “ötekileri” mahkûm ettiği helmelenmiş kitlenin içine yuvarlanmak mıydı? Ötekiler, normal olanlar, olduklarıyla yetinenler, ayağa kalkıp ufku gözleyecek kadar

zekâsı ve yüreği olmayanlar, hayatın bir anlamı olmadığını fark edemededen günlerin tantanasına kendini kaptıran sefillerdi.

Annem, (yerli karısı ve melez veletleriyle) babası, ona kafa tutmayı bilemeyen öğrencileri, arkadaşları (eğer olduysa) veya onun peşinden gitme cesaretini gösteremeyen, onunla hiçliğin ileri karakollarını sömürgeleştiremeyen kadınlar normal olanlardı.

Evet, doğru, kararsızlığımda küçümsenme korkusunun da payı vardı, onun tarafından

küçük düşürülmeye hazır
değildim. Ne olsa (en azından o
zaman öyle sanıyordum) hayatta
sahip olduğum tek ve en yakın
akrabam oydu. İyisiyle ve
kötüsüyle, genlerimin yüzde
ellisini ona borçluydum.

O aylarda bizi bir araya
getiren ayrıntıları
düşünüyorum; dürbünümü
ayarladıkça daha fazla benzerlik
yakalıyordum: Bu nedenle, diye
düşünüyordum, ilişkimizi sert
bir biçimde sonlandırmayı arzu
etmiyorum. Zamanı geldiğinde,
ona gidecek –sakin ve aklım
başında olarak–, onu

küçümseme nedenlerimi birer birer sıralayacaktım. Bu ilişkiyi sona erdirmeye karar verecek kişi ben olacaktım, tersi değil. En son isteğim, anneminki gibi bir sona uğramaktı; yolun ortasında sapı kırık bir valiz gibi terk edilmeye katlanamazdım.

Yazın patlamasıyla o yılın bütün yorgunluğu –senin hastalığın, ölümün, babamla karşılaşmam– üzerime çökmüş ve beni bir paçavraya çevirmişti. Tek isteğim bir yerlere uzanarak yalnız kalmak, yemeden, konuşmadan gücümü toplamaktı; kendimi kışı geçiren

bir bitki ya da karların erimesini bekleyen bir dağsıçanı gibi hissediyordum.

Grado'ya ziyaretlerimi keseli üç hafta olmuştu.

Bir gün akşamüstüne doğru telefonum çaldı. Oydu. Tuhaf bir ses tonuyla –o alaycı umursamazlığı nereye gitmişti?– bana çıkışıyordu:

“Ne oldu? Gelmeyecek misin artık?”

Neredeyse farkına bile varmadan, mazeret bildirmeye başladım:

“Kendimi pek iyi hissetmiyorum. İyi olur olmaz gelirim.”

Neden “canım istediği zaman ya da canım isterse gelirim” deme hazırcevaplılığını gösterememiştim?

On kereden fazla görmediğim, suçluluk duygusu bir yana, en ufak bir pişmanlık gölgesi bile göstermeyen bir adama, sanki hiçbir davranışının önemi yokmuş gibi davranan bir çapkına karşı neden suçluluk duygusu duymalıydım ki?

Kendimi iyi hissetsem de ne

ertesi hafta ne de daha sonraki hafta onu görmeye gittim, bunu bildirmek için telefon bile etmedim. Telefonum üç gün boyunca, akşamüstüne doğru hep aynı saatte çaldı ama elimi kaldırıp açmayı hiç düşünmedim. Olasılıkla benim peşime düşmüştü ama bunu başaramıyordu. Onun duyduğu kaygı bende sağır bir tatmin duygusu yaratıyordu.

En sonunda yanıtladım telefonu.

“Sen misin?” dedi.

Sesinde bir tereddüt; neredeyse korku vardı; yaşlı bir

insanın sesi gibiydi. Belki de içmişti çünkü sesinin tınısı rüzgârın önüne konmuş mum alevi gibi titriyordu. Bana bir şey söylemesini, nasıl olduğumu, iyileşip iyileşmediğimi sormasını bekliyordum, oysa o ağır bir soluk aldıktan sonra şöyle dedi:

“Burası artık durulur gibi değil, çılgın bir hal aldı, çocuklar ağlıyor, televizyonlar bağırıyor, merdivenler ellerinde kepçelerle gezen şişman kadınlarla doldu, erkekler ellerinde matkap iş yapıyorlar; karılarını öldürmek yerine,

ellerinde çim biçme makinesi
komşuların sinirlerini
öldürüyorlar. Benim ileri
karakolum neye döndü biliyor
musun? Vasat bir kıyametin
başlangıcına. Her sene aynı şey,
hatta daha beter bir hal alıyor.
Neyse ki yazın bana Busto
Arsizio'daki dairesini bırakan
bir arkadaşım var, benim ileri
karakol yazın oraya taşınıyor.
Yola çıkmak üzereyim; sana
adresimi bırakmak istedim, olur
ya...”

“Ne?”

“Olur ya, belki uğramak
istersin. Bir de telefon numarası

var... Yazabilecek misin?"

"Evet," dedim ve numarayı eski bir kasa fişinin üzerine karaladım.

"Ama üç kez çaldırmayı unutma. Üç kez çaldır ve sonra yeniden ara. Yoksa yanıtlamam. Çok az kişinin bana ulaşmasına izin veriyorum."

"Biliyorum."

"Dinle..." Ses tonu neredeyse kaygı verecek bir kırılganlık kazanmıştı: "Sana bir şey daha söylemek istiyordum..."

"Evet?"

Çılgın çocuk naraları yüzünden sesi kesildi; sonra da

sonuna kadar açılmış bir rap müzik hepsini bastırdı.

“Bir başka sefer söylerim... Artık dayanamıyorum, kaçıyorum.”

–En sevdiği söz olan– kaçmak fiilinden sonra telefonu kapattı.

“Sana bir şey daha söylemek istiyordum,” cümlesiyle kalbim daha hızla çarpmaya başlamıştı; bir açıklama, bir kabullenme, bir anı, bir pişmanlık bekliyordum. Böyle bir şey bizi insaniliğin sıradan yollarına sokar, ona artık Massimo değil, baba dememe yardımcı olurdu.

Belki sadece gideceğini

söyleyecekti ama bu bile bir boyun eğmenin göstergesi değil miydi? Nerede olduğumu sana söylüyorum çünkü sana ihtiyacım var, çünkü aranıp bulunmayı bekliyorum, çünkü artık senin sesini duymadan, senin bakışını görmeden yaşayamıyorum...

Telefon konuşmasından sonra bahçeye indim.

Hava ozonla yoğunmuştu ve doğudan şimdiden yarılmış hızlı ve tehditkâr fırtına bulutları yaklaşıyordu; şimşekler ufku aydınlatmaya başlamışlardı. Fırtına öncesi kuru bir rüzgâr

kara çamların seyrek dallarını sarsıyor, sonra erik ağacının altın rengi meyvelerine çarpıp sulu erikleri yere döküyordu. Karşı tarafta güneş yok olmaya başlamıştı ve dünyanın normal döngüsünden kurtulan ışıklar, koşarak gelen bulutlar tarafından örtölüyordu.

Az sonra tepelerde patlayacak olan fırtına benim zihnim ve yüreğimde çoktan esmeye başlamış, telleri koparmıştı ve elektrik neşeden çıldırmış bir cin gibi dört bir yanımlı sarmıştı.

5.

Bir uçak düştüğü zaman aramaya çıkılan ilk şey kara kutudur, sanırım aynı şey tren kazalarında da yaşanır. O küçücük kutunun içinde her şey – rota, manevralar, duruma neden olacak en küçük ayrıntılar: Kararsızlıklar, raydan çıkmalar, karanlıklar, çarpışmalar, hepsi kayıtlıdır.

İnsandaysa bu görev belleğe verilmiştir. İnsanoğlunu oluşturan, onu hem kendi hem çevresindeki dünya hem de tarih içinde bir yere konumlandıran anılarıdır ve sözler arkamızda bıraktığımız izlerdir.

Sözler, bir seher vakti kumsalda bulduğun izler gibidir. Gece o kum tepeleri arasında tilkiler, fareler, kuzgunlar, martılar, alageyikler, yabandomuzları, çamurcul kuşları, yengeçler ve hatta hep geç kalan hanımlar gibi kumlar arasında hızla uçan kınkanatlı

böcekler cirit atmışlardır. Hepsi karanlığın içinden gelip geçerler ve izlerini bırakırlar. Bazıları karşılaşır, merakla koklaşırlar, bazıları yere konar ve yeniden havalanırlar, daha şanssız olanlar yutulurlar, kimileri çiftleşir, kimileri gerinir; yengeçler kumların altından yürüyerek kumdan kaleler oluştururlar, çamurcul kuşlarının izleri bir dalga süresi kadar kalırken, kınkanatlılar arkalarında uzun ve düzenli çizgiler bırakırlar ve böylece yuvalarının yeri kolayca bulunabilir.

Peki, sen hangi indenden çıktın,
nereye gidiyorsun?

Ama belki de, nereye
gitmekte olduğumuzu sormadan
önce, nereden geldiğimizi
keşfetmemiz gerekir.

Kınkanatlı böcek hangi türe
ait olduğunu bilmezse, doğru
davranmayı nereden bilebilir,
hayvan pisliği mi, çiçek tozu mu,
yoksa ölü hayvan mı yiyeceğini
nasıl kestirir?

Bir hayvan uzun ve can sıkıcı
çocukluğu sırasında neyle
beslendiğini öğrenir, onu seçim
yapmaya yöneltir, o besinin
tadıdır, ininin neresi olduğunu,

onu oradan çıkmaya iten nedeni de aynı şekilde bilir: Her şey genlerinde kayıtlıdır.

İnsan söz konusu olduğunda olay karmaşıklaşır.

Fiziksel işlevler konusunda hayvanlarla benzeşiyoruz ama geri kalan her şeyde son derece farklıyız. Her birimiz sadece kendine ait olan bir öyküye ve çok derinlere, dedelere, büyükdedelere, büyük büyükdedelere kadar uzanan köklere sahiptir; böyle uzaklara, ilk insana kadar ulaşan bağlar yüzünden biz –kınkanatlılar gibi davranmak yerine– seçim

yapmaya başlamışsızdır.

Atalarımız ne gibi seçimler yapmıştır? Bize ne gibi yükler yüklemişlerdir? Bu ağırlıklar arasında neden bu kadar çok fark vardır? Neden kimisi bir tüy kadar hafif koşarken, ayağını topraktan kaldıramayanlar da vardır?

Zihnime üşüşmüş bu düşüncelerle, yeniden tavan arasına  ıktım. Yaz güneşi havayı ısıtmaya başlamıştı, boğulmamak için çatı altındaki pencereyi açtım. Açık valizin

önünde bağdaş kurdum: Dibinde birkaç tozlu mektup ve bir partiden sonra yere atılan konfetiler gibi terk edilmiş, daha yeni görünümlü bir defter vardı; bunlar, kınkanatlıların yuvalarına ulaşmadan önce bıraktıkları son izlerdi.

Bu kâğıtlar beni nerelere götürecekti acaba?

Hayal kırıklığına uğramaktan korkuyordum, bunlar belki de büyükdedelerimin bir kaplıca otelinden yolladıkları mektuplardı... *“Kürler işe yarıyor.. burada güzel yemekler*

yiyoruz... Perşembe sekiz treniyle dönüyoruz...”

Onları da aşağıya indirdim ve düzenli bir biçimde mutfak masasına dizdim ama artık geç olmuştu: Bunları günün son saatlerinde açmak gelmiyordu içimden, bu nedenle sabah aydınlığını beklemeye karar verdim.

Bir yaz festivalinden akıp gelen müzik beni rahatsız ettiğinden, yatağa girdiğimde uykuya dalamadım; bire doğru saate baktığımda, havada *Kızıl Bayrak* şarkısının notaları uçuşuyordu; sessizlik ancak saat

üç gibi indi tepelere; sadece
arada sırada geçen TIR'ların
sesini duyuyordum. Uzaktan
belli belirsiz de olsa limana
demirleyen yelkenli teknelerin
çarmıklarının tıngırtısı
geliyordu. Hafif yaz esintisiyle
küçük bir konser verir gibiydiler.

Uykuya dalarken, “Bu neyin
müziği?” diye soruyordum
kendime: “Yola çıkış senfonisi
mi, yoksa dönüş mü?”

Kapağında bir kış manzarası:
En önde karda tavşan izleri,
ortada bembeyaz karlara

bürünmüş dallarıyla ağaçlar,
fonda ufku kapatmak üzere –
aydınlık ve temiz bir göğün
altında– buzlu tepeleriyle
ışıldayan dağ zinciri
görünüyordu. Latince ödevi
yapmaya ya da evin alışveriş
hesaplarını tutmaya yarayan
sıradan bir defterdi. Belki de bu
nedenle huzurla açtım kapağını.

Annemin yazısını görür
görmez huzurum bir anda buz
kesti.

İlk sayfada *Şiirler* yazıyordu.
Güncesini karıştırmaktan,
babama yazdığı mektubu
okumaktan utanç duymamıştım

ama Şimdi bu defter karşısında
sarsıldığımı ve çekindiğimi
hissediordum. Annemin böyle
lirik bir yönü olacağını hayal
etmemiŐtim.

Kimi kısa, kimi pek uzun
Şiirler vardı. Őuradan buradan
karıŐtırarak, bazılarını okudum.

Asla Bir Çiçek
Olmayacağım

*Asla bir çiçek
olmayacağım*

İlkbaharda
taçyapraklarını
güneşe sunan.
Asla bir çiçek
olmayacağım
Çünkü ruhum
daha çok ota
benzer
Öteki binlercesi
gibi yeşil bir ot
Ötekiler gibi
başını eğen
Kışın ilk
dondurucu
soğukunda.

Sis

Sis her şeyi
sarıyor: evleri ve
insanları,
Bisikletler bile
ses etmiyorlar.
Bizimki bir
hayaletler
dünyası
Yoksa ben mi
hayaletim?
Yüreğim
pamuklara sarılı
Değerli bir
armağandır
Verileceği kimse
yoktur.

Korku

*Beni korkutan
canavarlar
değildir
Ne de caniler.
Geceden hiç
korkmam
Ne selden ne
tufandan
Ne cezadan ne
ölümden
Ya da var
olmayan bir
aşktan.
Ben yalnızca
senin
Benimkini*

arayan
Küçük elinden
korkarım.
Bana neden diye
soran
Bakışlarından
ürkerim.

Gözlerim buğulandı, bir
şeyin sertçe göğsüme
bastırdığını hissettim:
Vampirleri öldürmeye yarayan
sivri kazıklardan biriydi sanki
bu. Bir el bu kazığı güçle itiyor,

göğüs kafesimi parçalamaya
çalışıyordu.

Güzel Olurdu

*Ne güzel olurdu
Hayatımız bir
Sanremo şarkısı
gibi
Mutlulukla
yaşansaydı.
Ben ve sen, el ele,
Pencerede bir
leylak.*

Ne güzel olurdu
Seninle
günbatımını
beklemek
Ve geceden
korkmamak.

Ne güzel olurdu
Çocuklarımızın
adımlarına yol
göstermek
Tek bir elimizle.
Ama canavara
yem oldu
Şu kısacık
zamanımız
Rezil şöleninden
geriye yerde

Kabuklar ve kemikler kaldı.

Kazık biraz daha ilerledi,
diyaframıma battı, biraz daha
sola kaysa yüreğimi deşecekti.

Benim annem bu muydu?
Günceyi yazan yüzeysel ve
huzursuz kıza, mektupları
kaleme alan kafası karışık ve
çaresiz kadına ne olmuştu?
Bunları ölmeden az önce yazmış
olmalıydı ama gene de farklı bir
insanın düşünceleri gibi

görünüyordu.

Sona yaklaşan bir insan için her şeyin daha açık seçik bir hal aldığını duymuştum; sayılı günümüz kaldığını bilmesek de ansızın bir perde açılır ve o âna dek karanlıkta kalmış olanları pırıl pırıl görebiliriz.

Annem yaşadığı zamana tamamen uyum sağlamıştı, derin bir uçuruma yaklaşmakta olduğundan kuşku duymayarak kendini o ortak akıntıyla sürüklenmeye bırakmıştı.

Sağlam kökler geliştiremeden büyüdüğü için coşkun akan ırmağa kapılıp

gitmişti, azgın selin üzerinden geçmesine karşın yerinde kalabilecek bir salkımsöğüt değildi, aynen şiirinde söylediği gibi zavallı bir ottu. Üzerinde doğmuş olduğu toprak parçası sele kapılmış, onu yalnız başına olanı biteni seyretmeye terk etmişti. Belki onu az sonra bilinmezliğe sürükleyecek çağlayanın gümbürtüsünü duyduğunda hiçbir zaman sahip olamadığı kökler için pişmanlık duyacaktı.

Önünde sonunda, diye düşündüm, bir insanın yapısı Carso topraklarından pek de

farklı değil: Yüzeyde, günler, aylar, yıllar, tarihsel bir zamanın yüzyılları birbirini kovalar, sürekli bir değişim yaşanır, üstten otomobiller ve at arabaları, sıradan gezginler ya da bozguna uğramış ordular geçer, ama altta hayat hiç dokunulmadan, daima olduğu gibi kalarak yaşanır: O karanlık mağaralarda ne ışık ne sıcaklık değişimleri, ne mevsimler, ne farklılaşmalar görülür; dışarıda yağmur da yağsa, güneş de açsa, semenderler mutluluk içinde yüzerler, sarkıtlar, kötü niyetli bir ilah tarafından ayrılmış

âşıklar gibi diki tlere doğru
uzanırlar. Su tarafından
yaratılmış o dünyada her şey
nerede yse hiç değişmeyen bir
düzen içinde yaşar ve yinelenir.

Annem devrim yıllarını
coşkuyla yaşamıştı, o hayale
uyum sağlayabilmek için kendi
duygularının allak bullak
olmasına izin vermişti; o
zamanlar grubun onayını almak
daha önemliydi.

Hayalî bir buzkıran geminin
pruvasında yüzeyin donuk
kabuğunu parçalayarak birlik
içinde ilerliyorlardı, gözlerini
evrensel adaletin ışıklı ufkuna

dikmişlerdi.

Denizin üstünde yol alarak, sonunda yeni bir dünyaya yaşacaklardı, kötülüğün var olma hakkının bulunmadığı, kardeşliğin hüküm sürdüğü topraklara ayak basacaklardı. Bu ödevin yüceliği tereddütlere ve kararsızlıklara izin vermiyordu, daima ilerlemek gerekiyordu, bireyselliğe, pişmanlığa yer vermeden, birkaç dakikada koca bir fili yutabilen Afrika karıncaları gibi aynı adımlarla yürümeleri gerekiyordu.

Ne var ki annem bir noktada

gruptan ayrılmış olmalıydı. Eski yoldaşlarının pek çoğu silahlara sarılırken, annem içe yönelişin yalnızlık kokan yolunu seçmişti. Kırılганlık ve karmaşa denizinde boğulmaktayken tutunacağı ilk şamandıra gibi Bay G. çıkmıştı karşısında. Ona destek oluyordu, suyun üstünde kalmasına yardım ediyordu ve bu annem için çok iyi bir şeydi. Yıldızlara uzanan bağların arapsaçı gibi olması, ataerkilliğin ve kapitalizmin kestiğı çözümlenememiş karmik bağlar bir süre için onu idare etmişti.

Ama bu görünüşün, ideolojik kabuğun ve soyut evrensel uyuma duyulan hevesin altında aslında varlığının en gizli noktasında aşk hayali kuran genç bir kadın vardı; o gizliden gizliye sadece kendi üzerine çevrilmiş bir bakışı arzuluyor, onunla birlikte bir bebeğin doğumunun huzurunu paylaşmayı istiyordu.

Nehir derin dehlizlerde akmayı sürdürüyordu ve susuzluğu gidermeye, beslemeye, üretmeye, geliştirmeye ve dünyanın her yerindeki insanları

birleştirmeye yarayan hayatın
gerçek pınarı bu suydı. Çünkü
dünyaya gelen her yaratığın en
derin tutkusu devrim yapmak
değil, sevmek ve sevilmeğdir.

6.

Ağaçların hastalanmasına yol açan etkenler çoktur, insanları zayıf düşüren etkenler ise çok daha fazladır.

Hastalık ağaçta iyice ilerlediğinde onu kurtarmak çok zor olur: Kökler çürür, gövde şişer, değiş-tokuş kesilir ve özsudan mahrum kalan yapraklar dökülür.

Bir insan hastalandığında akla ilk gelen bir virüs ya da bakteridir; olasılıkla da öyledir ama hiç kimse onun nereden geldiğini, içeriye nasıl sızdığını, neden bir ay önce değil de bugün olduğunu, neden bulaşma riskine daha yakın olan şu değil de bu insanda ortaya çıktığını merak etmez. Eşit tedavilere karşın neden insanların biri iyileşir de, öteki iyileşemez?

Bir yıldırımın gövdesine değmesi, yüzyıllık bir meşenin mahvolması için yeterlidir: Açılan gediğe bakteriler, mantarlar, kınkanatlı böcekler

dolar ve kısa zamanda yayılarak ağacın hayatını söndürürler.

Meyve ağaçları dikeyliklerini yitirdikleri zaman

kırılğanlaşırlar: Bir çam ağacı rüzgârdan eğilse bile büyümeyi sürdürebilir ama bir kayısı ağacı böyle değildir: Onun yaşaması ve meyve vermesi toprağa tam dik olarak uzamasına bağlıdır.

Bir insanı mahvetmek, onu hasta etmek için ne gereklidir? Ya iyileştirmek için? Bir hayat süresi içersinde hastalığın ne anlamı vardır? Lanetlenme mi? Şanssızlık mı? Yoksa beklenmedik bir fırsat, göklerin

bize sunduğu değerli bir
armağan mı?

Bize bir lambanın teslim
edildiği an hastalık değil midir
yoksa?

Hastanede geğirdiğim uzun
haftalar boyunca zihnime
sürekli olarak bir lamba imgesi
takılıyordu: Kendimi
masalarda yeraltında yaşıyan
cüce cinlerden biri gibi
görüyordum; elimdeki lambayla
o âna dek bilinmeyen bir yeri
keşfetmeye çalışıyordum;
nereye gittiğimi bilmiyordum,

yüzyıllık ağaçların kökleri
arasında, bir köstebeğin
yuvasında, bir piramidin
labirenti içinde ürkek adımlarla
dolaşırken görüyordum
kendimi. Dikkatle, korkuyla
ilerlerken bir yandan da
sabırsızlık duyuyordum; önünde
sonunda tanımadığım bir
kapının önüne çıkacağımı
seziyordum; buna yaklaştıkça da
içeride bir hazinenin beni
beklediğini hissediyordum,
Alaaddin'in açtığına benzeyen o
kapının arkasında koca
sandıklarda inciler, değerli
taşlar, külçe altınlar bulacaktım;

onları kimlerin, hangi nedenle sakladıklarını bilmiyordum, tek arzum onları bulmak, dışarıya çıkartmak ve güneş ışığında parlamalarını seyretmektir.

Annem ölmüştü. Benim için karanlık olan, ama onu altüst eden bir neden yüzünden otomobilini bir duvara vurmayı seçmişti; planını uygulamaya koymadan önce bana birkaç satır yazmak istemiş ve altını ilk kez “*annen*” diye imzalamıştı.

Rolünü kabul etmek ve ölmek onun için aynı anlama gelmişti.

Babam, döküntü otomobiliyle ıssız Busto Arsizio’nun alışveriş

merkezleri arasında dolaşırken düşüncelerinden başka bir tesellisi yoktu, hep daha yalnız, hep daha çaresizdi ve sanki zekâsının oluşturduğu pleksiglas bir kafese kapatılmış gibiydi.

Sen öleli çok kısa bir süre olmuştu; küçüklüğümde gördüğüm yüzünü hatırlarken, ufolara öfkelenerek bozulan yüzünün imgesi onu bastırıyordu.

Sadece benim ayak seslerimin yankılandığı o boş evde nefesini giderek daha çok özler olmuştum.

Bir gece, sanki birisi
şahdamarıma basıyormuş gibi
hissederek ansızın uyandım,
uzun süre havasız kalmış bir
dalgıç gibi hızlı hızlı soluk
alıyordum. O andan sonra
solumam giderek zayıfladı,
gündüzleri akciğerlerimin
kasıldığını, iki kuru sünger gibi
çıtırdadığını hissediyordum;
sanki en ufak bir baskıyla un
ufak olacak gibiydiler.

Dışarıda sıcak boğucu bir hal
almıştı, ben giderek artan bu
rahatsızlığımın nedenini
psikolojide arıyordum: Soluk
almakta zorlanıyorum çünkü

göbek kordonumu kestim, diye yineleyip duruyordum.

Eylül ayında elbiseleri giymek yerine onların içinde döndüğümü fark ettiğimde doktora gitmeye karar verdim. Doktor beni hastaneye yolladı çünkü akciğerlerimin peteklerine bir virüs yerleşmişti ve burada mutluluk içinde çoğalmıştı: Ateş ve öksürük yapmayan ama gene de öldürücü olabilen bir zatürreeye yakalanmıştım.

Hastanede geçirdiğim hiç de mutsuz bir dönem sayılmazdı, sürekli benimle ilgilenen, beni

yataktan çıkarmadan oyalamaya çalışan birileri vardı. Aynı odada yatan birkaç hanımla dostluk ettim: Beni ziyarete hiç kimsenin gelmeyişine şaşırıp kalıyorlardı.

Taburcu olduğum gün birbirimize adreslerimizi alıp verdik ve yeniden görüşmek konusunda yapmacık vaatlerde bulunduk.

Ekimin ikinci haftasıydı, sokaklarda yürürken sanki bir rüyada gibiydim, gürültüler ve hareketler beni serseme çeviriyordu, adımlarım kırılgan ve kararsızdı.

Bahçede gülümüz açmıştı –
küçük ve diri, donla yüzleşmeye
hazırdı–, çimenler sararmış,
Buck’un yağmur suyuyla
dolmuş tasında ölmüş
eşekarıları yüzüyordu. Kapalılık
ve nem kokusunun her şeyi
bastırması için evin bir ay kapalı
kalması yetmişti.

Sonbahar önümdeydi,
çevremdeydi ve bomboştu.
Boranın Karpatlar’ın ötesinden
savrulmaya başladığını
hissediyordum, onun yakında
buralara ineceğini, ıslığıyla beni
saracağını, kafatasımın
kemiklerinin arasına kadar

işleyeceğini biliyordum. Burada bir kış daha geçirmeye dayanamazdım. Yirmi yıl birkaç ay içinde yaşamış gibiydim, daha ileriye gidecek takatim yoktu.

Elbette bir şeyler uydurabilirdim: Bir iş bulabilir, üniversiteye yazılabilir, bir aşk girişiminde bulunabilirdim ama her şeyi tek elle, tek gözle, yarım yürekle yapacaktım.

Biliyordum ki, bunlar bir seçim değil, bir kaçış, bir sıvışma, tencereyi şöyle bir örten kapaklar olacaktı. Bir yanım orada durup görevini

yapacak, öteki yanım dünyayı
turlamaya devam edecek,
Golem'in adımlarıyla sokakları
aşacak, her girdaba dalacak, her
karanlığa burnunu sokacaktı;
henüz tanımadığı efendisini
bekleyen bir köpek gibi her
kapalı kapının önünde
alçakgönüllü bir güvenle
dikilecekti.

Ben ışık, parıltı istiyordum.
Gerçekliğin var olup
olmadığını keşfetmek, bir çiçek
dürbününde olduğu gibi her
şeyin çevresinde döndüğü
eksenin o olup olmadığını
anlamak ya da ölmek

istiyordum.

Bilet almaya gittiğim sabah tuhaf bir olaya tanık oldum: Deniz sakin olmasına karşın yüzlerce dilbalığı uçan halılar gibi kanal suyunun yüzeyine vurmuşlardı ve Sant' Antonio Kilisesi'nin altında yığılarak daha ileri gitme olanağı bulamıyorlardı.

Köprünün üstünde biriken meraklı kalabalık bu alışılmadık toplu intihar girişimini izliyordu: Bu ne anlama geliyordu? Göklerden gelen bir işaret miydi? Yoksa nükleer bir denizaltı mı patlamıştı? Belki

de yabancı bir askerî güç yeni bir toksik silah denemesi yapıyordu.

Bazı balıkçılar kovalarla topladıkları balıkları teknelerinin içine döküyorlardı. İnsanlar alçak sesle “Yenir mi bunlar?” diye soruyordu. “Dünyada gerçekten olup biten hakkında ne biliyoruz ki?”

Balıklar, insanların gözü önünde karınlarını ve kuyruklarını sallaya sallaya can çekişip ölürken, martılar çığlık çığlığa havayı yarıyorlardı: Beyaz silüetler damlardan ok gibi iniyor, bombardıman

uçakları gibi sudan
havalanıyorlardı. Suyun
yüzeyinde ölü bir enerji
titreşiyordu, bir martı ağzında
avıyla yükseldiğinde ötekiler
onun üzerine atlıyorlar, havada
amansız bir kovalamaca
tutturuyorlardı.

Görüntü ilginç olmaktan
çıkıp huzursuzluk verici bir hal
almıştı, anneler çocuklarıyla
köprünün üstünde
oyalanmıyorlar, toplaşan
emekliler sessizce
dağılıyorlardı.

Bu arada, kent hayatı
gündelik sıradanlığı içinde

sürüp gidiyordu; her zamanki gibi kıyı boyunca uzanan otomobiller trafik ışığının değişmesini bekliyorlar; limanda bir yolcu gemisi römorkör tarafından çekilerek yanaşma manevraları yapıyordu; bir genç giyim mağazasından yayılan kulakları sağır eden müzik, Ponterosso'da işporta tezgâhlarının arkasında duran tek tük insanların hareketlerine eşlik ediyordu.

Kanala bakan gemi şirketinin eşliğini aşarken, kendi kendime, gökyüzü işaretler gönderiyor ama hiç kimse farkına varmıyor,

diye düşünüyordum.

İlk gemi bundan bir hafta sonra kalkacaktı, elbette yer vardı, uçakla iki saatte gidilebilecek bir yere beş günde gitme çılgınlığını kim gösterirdi ki günümüzde?

Aşağı ve iç kamaralardan en ucuz olanını ayırttım.

Eve döndüğümde çok daha huzurla yürüdüğümü fark ettim; yola çıkma kararım, olaylara mesafeyle, neredeyse hasretle bakmamı sağlamıştı. Bu son aylarda bahçeyle hiç ilgilenmemiştim, çiçek tarhları yabani otlarla dolmuştu,

taflanlar birbirlerine dolanmıştı,
ortancaların artık kurumuş ve
mevsimle esmerlermiş çiçekleri
şapkalı yaşlı öğretmen
hanımlara benzemişlerdi;
ağaçlardan dökülen kuru
yapraklar bütün çimenlerin
üzzerini örtmüştü.

Yapraklar, senin takıntındı.
Yapraklar ve yabani otlar. Bu
konuda ne çok kavga etmiştik!
Sen bu yaprakların rahatsız
edici olduğunu ve bu nedenle
toplanmaları gerektiğini
söyledin; bense yaprakların da,
yabani otların da olması gereken
şeyler olduğunu savunurdum.

Bunun üzerine sen beni tembellikle suçlardın ve ben bunun karşılığında seni ağaçlara ve bitkilere cahiller yığını muamelesi yaptığını söylerdim.

“Yapraklar düştüğüne göre,” diyordum sana, “elbette bir nedeni vardır, doğa, insanlar gibi aptal değildir; senin yabani ot dediklerin, kendilerinin öyle olduklarını bilmiyorlar; sen onları yargılayıp mahkûm ediyorsun ama onlar kendilerini çiçek ve ot olarak bütün ötekiler gibi güzel ve önemli sanıyorlar!”

Çileden çıktığım günlerin birinde sana “Bahçenin ruhunu

göremiyorsun!” diye
haykırmıştım. “Hiçbir şeyin
ruhunu görmüyorsun!”

Sakin sakın seyahat
hazırlıklarına başladım; ilk iş
olarak bankaya gidip para
değişimi yaptım, sonra birkaç
makine çamaşır yıkadım ve
dolapların içine güve ilacı
koydum; kurtlanmalarını
önlemek için pirinci, unu ve
makarnaları sıkı kapanan
kutulara yerleştirdim; mutfak
zeminindeki çatlaklara yiyecek
kaçmış olması durumunda

burayı ve tavanı kara karınca mangalarının istila etmesi olasılığına karşı mutfak mobilyalarının yerlerini değiştirdim.

Son iki gün son derece titiz bir düzenlemeyle giysilerimi ve gerekli eşyalarımı valize yerleştirdim; en son olarak, bütün hepsinin üstüne tavan arasında bulduğum kapağı yırtık Kutsal Kitap'ı koydum.

Babam bir daha aramamıştı, deniz mevsimi bittiğinden Grado Pineta'ya dönmüş olmalıydı. Canım onu aramak istemiyordu, bu nedenle ona bir

pusula yazdım.

“*Sevgili Baba*” yazdığım da bunun sırtacağını hissettim ve ilk kâğıdı buruşturup attım; ikinci kâğıda sadece şunları yazdım: *Yola çıkıyorum. Senin ve benim atalarımın topraklarına gidiyorum*; en alta, büyük bir olasılıkla kalacağım yerin adresini yazdım.

Gemi bir yığın Arnavutluk ve Yunan plakalı TIR kamyonunu yuttuktan sonra akşama doğru denize açıldı; içeride bir lokanta yoktu, sadece self servis yapılan bir kafeterya vardı; mobilyalar sarımsı plastiktendi ve yanan

neon ışığı, altında duran herkesin yüzüne cansız bir mumya görüntüsü veriyordu.

Yolculuk edenler arasında, kamyoncuların dışında bir de Avrupa gezisinden dönen iki otobüs dolusu İsraili emekli vardı; geminin karnından yukarıya tencere ve çatal kaşık dolu sandıklarını taşıdıklarını gördüm.

Römorkör, yol göstermek için gemimize yanaştı. Fenerin ışığı düzenli olarak denizin yüzeyinde dolaşıyordu; simsiyah ve sakin olan deniz sonsuz ve tehditkâr bir

mürekkep yığını gibi
görünüyordu.

Tepemizde; yirmi yıl önce
Türkiye seyahati yapan annemi
ve onun karnında büyümekte
olan küçük hayatımı gözleyen
yıldızlar parlıyordu. Güçlü
motorların gürültüsü, altımızda
uzananın ne olduğunu
düşünmemeyi başardığım ender
anlarda bana neredeyse güven
telkin ediyorlardı.

Acaba yıldızların gözleri var
mıdır; diye düşünüyordum;
bizim onlara baktığımız gibi
onlar da bizi görüyorlar mıdır;
gizemli bir yürekleri var mıdır,

insanoğlunun hep
düşünegeldiği üzere bizim
davranışlarımızı etkileme
yeteneğine sahip midirler? Kim
bilir, kor halindeki dilimleri
arasında ölümler yaşıyor mudur;
yeryüzünde canlı olmayanlar,
beden formlarından birini terk
etmiş olanlar orada mıdır?

Küçükken, yatmadan önce,
pencereye yaklaşmak ve bana
oraya taşındığını söylediğin
annemi selamlamak için ısrar
ederdim; gökyüzünün bulutlar
tarafından örtüldüğü geceler
hıçkırıklara boğulurdum.
Annemi uzun ve hafif renkli bir

şifon giysi içinde hayal ederdim;
başında minik yıldızlarla kaplı
ışıklı bir külâh taşıyordu; yüzü
huzurluydu ve neredeyse
eğlenir gibiydi; bacaklarının
yerinde ışıklı bir hale vardı:
Beni izlerken, yıldızdan yıldıza
ancak böyle gezinebilirdi.

Oysa çinko tabutun içinde
olan annemden geriye artık
hiçbir şey kalmamış olmalıydı;
günün birinde benim başıma da
geleceği üzere; şimdi sen de
yerin altında yok olmaktaydın.

Pekâlâ, hayatlarımızın, senin
kızın olan annemin benim
hakkındaki hayallerinin ne

anlamı vardı? Bizim yazgımız gölgelerin peşine düşmek miydi; yoksa bu boşluğun ardında bir anlam gizleniyor muydu?

Neden siz –sen, annem, babam– köklerinizi terk etmişsiniz? Korkudan mı, tembellikten mi, rahatlıktan mı? Yoksa özgür, modern olabilmek için mi?

Bunu babama sorduğumda bana Yahudiliğin aslında antropolojik törelerle sosyal bağ yığınınından başka bir şey olmadığını söylemiş ve savını güçlendirmek için babasını

örnek göstermişti –Venedik’te kayınpederiyle çalıştığı sürece gayet dindar bir insanken ve onun evinden çıkmazken–, karısını Brezilya’da toprağa verdikten sonra hiçbir pişmanlık duymadan kendini samba dansı yapmaya vermişti.

Oysa bir keresinde bana bizim dinsiz olduğumuzu söylemiştin. Artık o taraftan değildik ama bu taraftan da sayılmazdık. Benim kaygılandığımı görünce eklemiştin: “Bu hiç de kötü bir şey değildir, biliyor musun? Hatta bir nimettir. Gerçekten

özgür olmak insanın sahip olduğu en büyük zenginliktir.”

Peki, bu yüzden mi benim ruhum bir köpeğinkine benzer? Bu yüzden mi ben ezelden beri sahipsiz köpeklerin vahşi huzursuzluğuyla sarsılmış olarak sokaklarda dolaşır dururum?

Kökler

1.

Altı günlük sakin bir deniz yolculuğundan sonra Hayfa Limanı'na vardık.

Köprünün üstünde durmuş, kentin yaklaşmasını seyrederken ilk izlenimim buranın tuhaf bir şekilde Trieste'yi andırması oldu: Kentin arkasında, kıraç Carso yerine Karmel Dağı'nın

yükseltileri görünüyordu; çok katlı apartmanlar dağın dört yanına tırmanıyorlardı; daha yeni olanlar daha da çirkindiler; sol tarafta, tepenin ovaya doğru alçaldığı yerde bir dizi sanayi yapısından yükselen yoğun dumanlar, bir rafinerinin alevlerine karışarak yükseliyordu.

Ama burada Trieste gibi uzanan bir sahil yoktu; kıyının ve Unita Meydanı'nın yerini burada yük gemilerin yanaştığı rıhtımlar ve uzun kolları havada asılı duran sarı vinçler almıştı. Altlarında rengârenk

konteynırlar dizilmişti.

Anti-terör uzmanları Limasol Limanı'nda gemiye binmiş olsalar da, gemiden inme işlemleri çok uzun sürdü. İnebilmeyi beklerken köprüde oyalandım ve dağın doruk noktasına konuşlanmış tuhaf bir binayı inceledim; bu yapının taraçalı bahçeleri denize doğru uzanıyordu: Altın yaldızlı ve yuvarlak kubbesiyle bir camiyi andırıyordu ama minaresi yoktu.

Yolculuk sırasında tanışmış olduğum Askelonlu bir hanıma dönerek “şu nedir?” diye

sordum.

“Ŗu mu? Bahai Tapınağı’dır,” dedi ve “bir bu eksikti” demek istercesine gülümsedi. Bu yapı on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında İslam’dan koparak bütün dinlerin ve etnik grupların insanların evrensel sevgisine dayanan kendi bağdaştırıcı dinsel hareketini kuran İranlı Bahauallah’ın türbesini barındırıyordu.

Karaya indiğimde, sırtımda taşıdığım çantanın, henüz sona ermiş olan yüzyıl kadar ağır

olduğunu fark ettim; benim için durma ve içinde neler olduğuna bakma zamanı gelmişti; –birer birer– bütün taşları dışarı dökmeli ve nihayet onlara bir ad vermeli, sınıflandırmalı, sonra da yanıma alıp almamaya ya da burada terk etmeye karar vermeliydim,

Hiç tanımadığım ama gene de bana çok tanıdık gelen bu topraklara ayak bastığım anda bizim dediğimiz tarihin, aynı zamanda bizden öncekilerin, onların yapıp yapmamayı seçtikleri eylemlerin de tarihi olduğunu kavradım. Bir

mağaradaki kalsiyum karbonat gibi kişiliğimizin gözle görünmeyen yapısını oluşturanlar da bu seçimler olmuştur.

Doğan bir bebek, üzerine herhangi bir şey yazılabilecek bir kara tahta değil; başka birisinin işlenecek nakışın desenini daha önceden çizdiği bir peçetedir: Başkaları tarafından çizilmiş bu yolu mu izleyecektir, yoksa farklı bir yol mu seçecektir? Aşınmış yolun üzerinden mi yürüyecektir, yoksa dışarı mı sıçrayacaktır? Birisi neden zinciri kırar da

öteki sadık bir özenle onu
tamamlar?

Bu hayat gerçekten sadece
bize mi aittir, aşmamız beklenen
tek ışık mekânı bu mudur? Her
şeyi tek bir varoluş içersinde
oyynamak çok büyük bir zalimlik
değil midir? Anlamak,
anlamamak, yanılmak,
çarpışmak? Yaşamı ölümden
ayıran tek bir kalp atışıdır,
ağzımızı korkudan “oh” demek
için açarız; şaşkınlıktan “oh”
deriz ve sonra her şey biter mi?
Sessizlik içinde kalmaya teslim
olmalı, kurban edilen bir
kurbanlık gibi boynumuzu

uzatmalı mıyız? Doğmalı ve sonra sessizlik içinde kendi üzerine devrilen iskambilden şatolar gibi ölümün içine batmalı mıyız?

Peki, sahneye çıkmadan önce rolleri kim belirliyor? Bana hangi rol düşecek: kurban rolü mü, cani rolü mü? Yoksa her şey bir ışık-gölge oyunu mu?

Öldürmek, öldürülmek: Kim karar veriyor buna? Belki ışık huzmesinin düştüğü yerde bulunanlar; ama gölgede kalanlar ne yapıyor? Ve ben sahnenin hangi bölümünde duruyorum? Gerçekten her şey

bir tiyatro sahnesindeymiş gibi
mi yaşanıyor: girmek, çıkmak,
repliğini unutmak, yanılmak?
Kurbanların hırıltılarının, soğuk
can çekişme terlerinin, canilerin
uykularının, sadece
bedenlerinin yaşadığı donuk
gecelerinin sonu ne oluyor?
Gökyüzünde bunları barındıran
–bir katalog, bir arşiv, kozmik bir
bellek– bir yer var mıdır? Ve
hatta bir rejisör dışında
varoluşları tartan bir terazi
bulunur mu: Kefenin bir
tanesine eylemler, bir tanesine
yargının ağırlığı mı konur?
Mikael'in kılıcı havada

dolaşırken alev alev yanar mı,
yoksa uzayı aşıp geçen hiçliğin
ıslığı mıdır duyulan?

Yoksa evren, yalnızca her
türlü enerjiyi emen, öğüten kara
deliklerin bulunduğu dev bir
ışkembe midir? Dünyanın tek
anlamı bu sonu gelmeyen
çığneme-hazmetme-dışkılama
hareketinde, bu mide enzimleri
senfonisinde mi yatar?

Geviş getirme sona
erdiğinde, inek ölür.

Ya evren?

Bizler protein, mineral,
aminoasit, sıvı, enzimlerin
tepkileriyiz; başka bir şey değil

miyiz? ırpınan, yutan ve yutulan beyazımsı tırtıllar mıyız? Ama tırtıl da dönüşümün onurunu tanır; o yumuşacık dokusundan bir kelebeğin beklenmedik ihtişamı çıkıverir.

Ya büyülü sözcük “dönüşüm” ise? Ya karanlığın tek varlık nedeni Işığ ı karşılamaksa?

2.

Bütün öyküler arasında en çapraşığı Ottavio Dayı'ya ait olandı. Bir akşam divanda otururken, çekmecenin birinden aile fotoğraflarını çıkarttığında bana ondan söz etmiştin. Kaç yaşımıdaydım? On-on iki olmalı; bir yüzün (babamın) eksikliğinin beni üzmeye başladığı bir dönemdi; bana onu

gösteremezdin çünkü kim olduğunu bilmiyordun ama belki de bu şekilde içimde açılmakta olan gediği tıkamaya çalışıyordun.

Bana dinozorlardan hemen sonrakine aitmiş gibi gelen bir döneme ait isimsiz görüntüler birbirini izlemişti.

Hepsi içinde resmi en çok çekilen, senin büyümene tanıklık eden, büyük bir bahçeyle çevrili olan beyaz villaydı: Hizmetlilerin de katıldığı büyük bir aile toplantısında kriket maçı öncesi poz verilen mekân da bu villanın

önüydü; gene birçok fotoğrafta seranın girişi önünde zeki bakışlarla yatan köpeğin Argos görülüyordu. Yazın verdiği ısıltıyla, sarmaşık gülleriyle, çiçekli tarhlara doğru açılan kepenkleriyle villanın pek çok güzel resminden sonra onun bombardımanda mahvolmuş halini de görmüştüm: tüten siyah bir dumanın altında yatan bir enkaz yığını. Fotoğrafların pek çoğunda başında koca bir kurdeleyle senin çocuk halin vardı; sen, annen ve babanla, bir fotoğraf stüdyosuna gitmiş, resimli bir fon önünde poz

vermiştiniz; sonra annen şarkıcı
pozu vererek tek bir resim
çektirmişti. Pek çok da çocuk
resmi vardı – hepsi kesinlikle
bahriyeli kıyafeti giymişlerdi,
ellerinde çemberler ya da minik
kemanlar vardı; botları
bileklerinin üstüne kadar
dügmenlenmişti. Sen iyi niyetle
bütün çocukların isimlerini ve
akrabalık derecelerini saymıştın
ama hiçbirisi en küçük ilgimi bile
çekmemişti. Kostümlü bir
filmden fırlamış gibi duran
bütün bu insanlardan, herhangi
bir Alabamalı Mike'ın, avcı
uçığının düğmesine basmaya

karar vererek hiçliğe savurduğu
o güzel villadan bana neydi?

Bir keresinde villanın
bulunduğu yerden otomobille
geçerken sen bana
demiryolunun isi yüzünden
kararmış hüzünlü evlerin
arasında tek başına dikilen bir
sedir ağacını işaret etmiştin.

“Şunu görüyor musun? Onun
en alçak dallarında benim
salıncağım asılı dururdu.”

Kurumla örtölmüş o
kozalaklı ağaç, sizin villanızı
çevreleyen o büyük bahçeden
canını kurtarmış tek canlıydı.

Ottavio Dayı annenin erkek kardeşiydi; ayakta durmuş bir romans seslendiren kardeşinin yanında, piyano başında otururken çekilmiş bir resmini göstermiştin bana. Herkesin iyi kötü amatörce müzik yaptığı ailede, müziği meslek olarak seçmiş ve beğenilen bir piyanist olmuş tek kişiydi. Konserler vererek Avrupa'yı dolaşıyor, evde kaldığı zamanların büyük bölümünü salonda piyano çalışarak geçiriyordu.

Bana söylediğine göre ona katlanamıyordun, ama gene senin eklediğine göre, bu belki

de ona karşı duyduğun
kıskançlığın sonucuydu çünkü
senin hiç yeteneğin yoktu.
Zamanına göre geç bir yaşta
Gorizialı bir arpist ile
evlenmişti, aralarında yaş farkı
olan bir kız, bir erkek evlatları
olmuştu.

Çocukların büyüğü olan
Allegra, anne ve babasının
müzik yeteneğini almış,
Trieste’de konservatuvarı
bitirdikten sonra keman çalışını
mükemmelleştirmek üzere
Amerika’ ya gitmişti. Daha
küçük olan Gionata ise savaşın
sonunda İsrail’e taşınmıştı.

Normal görünmeye çalışma takıntıyla “Neden İsrail’e gitmişti?” diye sormuştum. “Yoksa âşık mı olmuştu?”

Sen hemen gerginleşmiştin: “Âşık olmak mı?” Sonra uzaklara dalan bakışlarınla eklemiştin: “Evet, belki de... Bir anlamda... Gene de bu uzun ve biraz hüzünlü bir öyküdür: Yatıp uyuması gereken küçük bir kız için çok uzun ve çok hüzünlü...”

Karşı koymalarım hiçbir işe yaramamıştı. Ben hüzünlü masalları severdim: Her akşam Deniz Kızı’na sarılarak yatıyor, çarşafların arasında kendi

kendime en kederli masalları
tekrarlıyor, komodininin
üstünde duran Çirkin Ördek
Yavrusu’nu seyrediyordum.

“Ama bu bir masal değil!”
diye kestirip atmıştın ve
ekleyecek bir şey kalmamıştı.
Böylece dayı, karısı, piyano, arp,
keman, Allegra, Gionata ve onun
–benim için– ilginç sonu
zamanın karanlık kuyusunda
kaybolup gitmişlerdi.

Seyahate çıkarken, tavan
arasında bulduğum üç mektubu
yanıma almıştım: İkisi

Amerika'dan geliyordu:
Birincisi Allegra'dandı, Sara
imzasını taşıyan ikinci
mektupsa annesinin ölümünü
haber veren kızı tarafından
yazılmıştı. Üçüncü mektup
İsrail'den geliyordu: Birkaç
kuru satırda kuzen Gionata,
Ilaria'nın doğumu nedeniyle
seni kutluyor, temelli olarak
Galile'nin kuzeyine yerleştiğini
ve evlendiğini bildiriyor; günün
birinde onu ziyaret etmek
istersin diye düşünerek tam
adresini veriyordu.

Hayfa Limanı'na iner inmez
gitmeye karar verdiğim adres

işte buydu; senin annenin erkek kardeşlerinin en küçüğünün oğlu olduğunu göz önünde bulundurarak birkaç hesap yapmış ve onun yetmiş yaşlarında olması gerektiğini düşünmüştüm; hâlâ yaşıyor olması olasılığı yüksekti; babam ve olasılıkla Rio kumsalında yaşayan melez kuzenlerim dışında, Gionata Dayı yarıkürenin bu tarafında sahip olduğum tek akrabamdı.

Beni varacağım yere götürecek olan otobüsün kalkış

durağı az ötedeydi. Araca binmeden önce bir saatten az bekledim: Havalandırma çalışıyor, yüksek volümlü müzik çalıyordu; koltukların büyük bölümü asker giysili genç kızlar ve erkekler tarafından işgal edilmişti; gençlerin bazıları omuzlarına çapraz astıkları mitralyözleri büyük bir rahatlık içinde taşıyorlardı.

Otobüs Karmel'in karşı yönünden, büyük viyadüklerin yer aldığı sanayi bölgesinden geçerek Hayfa'dan çıktı. Penceremin arkasında hangarlar, atölyeler,

süpermarketler, otomobil bayileri birbirini izliyordu. Trafik oldukça karışık ve sürücüler açık pencerelerinden ellerini kollarını çıkartarak işaretler yapıyorlar, hiç durmadan klakson çalıyorlardı. Tuhaf bir biçimde kendimi heyecanlı hissetmiyordum; daha çok kaygılıydım: Az sonra mektupta yazılı olan kibutza varacaktım. Acaba dayımı bulabilecek miydim, yoksa çoktan ölmüş ya da adres mi değiştirmişti; belki orada sadece bir-iki kuzen kalmıştı; işler daha da ters giderse hiç kimseyi

bulamazdım.

Bu varsayım bile beni huzursuz kılmıyordu çünkü emin olduğum tek bir şey vardı: Bu yolculuk bir kaçış değildi (Amerika'ya yaptığım gibi), bu bir buluşma, tanımadığım ama beni derinden ilgilendiren bir şeyle yüzleşmeydi.

Bir tek ben tarlaların ortasında, yolun kenarında bulunan durakta indim.

Karşımda, dikenli telle güçlendirilmiş demir kapı, kapıcı odasıyla nöbetçi kulübesi arasındaki bir yapıyı koruyordu.

Muhafızlık yapan silahlı

gence yaklaştım, adımı ve kimi aradığımı söyledim, birlikte kampın içine girdik.

Otobüsteyken bir kibutzun nasıl bir yer olduğunu tahmin etmeye çalışmıştım: Senin bir arkadaşından dinlediğim hikâyeleri hatırlayarak çorak topraklar üstünde dizilmiş ruhsuz barakalar göreçeğimi sanmıştım.

Oysa askerin peşinden yürürken, burayı öncülerin kurduğu bir köyden çok bir üniversite yerleşkesine benzettim; her birinin kendi çayırı ve bahçesi olan tek katlı

evler dört bir tarafa dağılmıştı. Bir havuz ve tenis kortu vardı. Merkezde ötekilerden daha büyük ve yüksek bir bina yükseliyordu; rehberimin anlattığına göre burası *yemek odasıydı*.

Amerika ile burası arasındaki en belirgin fark uzaktaki büyük siloların varlığı ve güçlü bir gübre kokusuydu.

Neredeyse her duvarı begonviller sarmıştı, üstelik fuşyadan, leylak renginden beyaza kadar çeşit çeşittiler. Hepsi cömertçe, hatta neredeyse küstahça duvarlara

tırmanmışlardı ve çiçekleriyle, yaprakların arasında çok sayıda serçeyi konuk ediyorlardı.

Delikanlı bana beklememi söyledi. Sırt çantamı çıkartıp bir banka oturdum ve belirsiz gözlerle çevreme bakındım. Kimi aradığımı anladığından emin değildim, belki kendimi iyi ifade edememiştim. Neredeyse on beş dakikalık bir bekleyişten sonra bir öbek insanın içinden uzun boylu olmayan, beyaz sakallı bir adamın ayrıldığını gördüm, (genetiğin gizemli yasalarına uygun olarak); hiç kuşku

duymadan Gionata Dayı'yı tanıyıverdim.

Şaşkınlığını gizleyemese de, dayım benim varlığımdan özellikle rahatsız olmuşa benzemiyordu. İtalyanca konuşmayalı uzun yıllar olmuştu, bu nedenle benimle konuşurken, hastalığın sırasında senin de arada sırada kullandığın eskimiş bir dil kullanıyordu.

Evine gidip –küçük, çiçekli bir bahçeye bakan alçak bir prefabrik ev– çay içmemizi istedi. Yaşına karşın güçlü bir yapısı vardı, zayıftı ve kendini

doğrudan doğruya ifade etmekte mahirdi.

Ona seni, öleli bir yıldan çok olduğunu, annemin ben dört yaşındayken öldüğünü (bunun arzulanmış bir ölüm olduğunu es geçtim) ve nihayet Grado'da yaşayan ama benimle hiç ilgilenmemiş olan babamı anlattım.

Gionata Dayı da kısa süre önce karısını yitirmişti; birkaç ay önce artık hastalıkların en sık rastlanana yüzünden vefat etmişti; evliliklerinden iki çocukları olmuştu. İlk oğulları Ari, Arad'da yaşıyordu ve

mühendislik yapıyordu; kızı ise Be'er Sheva Hastanesi'nde psikiyatr olarak çalışıyordu.

İkiz kız torununu görme mutluluğunu tatmıştı; oğlu Ari'nin kızları şimdi beş yaşındaydılar: Her ikisi de küçücüklerinden beri keman çalıyorlardı ve Suzuki metodu sayesinde büyük büyükdede ve büyük büyükannelerinin yeteneğini almış olduklarını kanıtlamışlardı; zaten gerçek bir heyecanla torunlarının konserini izlemeye gittiği Arad'dan yeni dönmüştü.

Tuhaf bir şekilde, diye

anlatmıştı, İtalya'dan uzaklaşınca çocukluğunu besleyen müzikle ilgisi ansızın kesilmişti: ne bir enstrüman çalmayı öğrenmiş ne de şarkı söylemişti; hatta plak dinlemiyor, konserlere gitmiyordu.

İsrail'deki günlerine eşlik eden tek müzik traktörlerin çıkarttığı sestti: Oraya yerleştiğinden beri toprak onun tek uğraşı olmuştu. Tepelerin eteğindeki destek duvarlarına kadar uzanan greyfurtları kendisi dikmişti; aynı şeyi avokado bahçeleri için de

yapmıştı.

Onların gelmesinden önce, bu çevrede taş ve yabani ottan başka bir şey yoktu; ilk yıllarda toprağı elleriyle ayıklamışlar ve kazmışlardı; sonra traktörler gelmiş ve o mekanığe derin bir ilgi duyduğundan bu makineleri tamir etmeyi öğrenebileceği bir kursa katılmıştı.

Her şeyde kendilerine yeterli olmak istiyorlardı; yıllar içersinde onları çevrelerindeki her şeyi yaratmaya iten felsefe de bu olmuştu.

Bu eski seçimler şimdiki gençlerin hiç ilgisini

çekmiyordu, onlar her şeyi ve hemen istiyorlar, bekleme konusunda sabırlı olamıyorlardı; toplumun geleceği için kendilerini feda edebilecek düzeyde değillerdi, belki de buna yeterli ruhsal güçleri yoktu.

“İşte benim ve benim yaşımda olan herkesin kırgınlığı budur,” diye içini dökmüştü dayım. “Kabahat kimin oldu, bizim mi yoksa zamanın mı? Bu kadar alınganlık göstermemem gerekir: Dünya dünya olalı gençler daima ana-babalarının yaptıklarını bozma eğilimi

gösterirler ve hayat gene de sürer gider... Ah... Bunlar belki de yaşlı bir adamın tasalarıdır..”

Beni kendisinin “konuk odası” adını verdiği odaya yerleştirdi; sunta duvarlı minicik odada ancak dar bir yatakla bir iskemleye yer vardı; tek pencereyse bir okaliptüs ağacının yapraklarına çerçeve oluşturunuyordu.

Kumruların ve çavuşkuşlarının bu kadar neşeyle öttüklerini hiç duymamıştım. Güneşin ışıkları burada sanki daha yoğun ve her şeye daha fazla canlılık

armağan ediyordu: Çiçekler daha büyük ve renkliydi, kuşlar daha yoğun duygularla şakıyorlardı.

Belki duygular –nefretler, aşklar, belleğin şiddetli gücü– için de aynı şey geçerliydi.

Bu soruyla birlikte uyuyakaldım.

Dayımın kapıya vurduğunu işittiğimde gecenin bir yarısı olduğunu sandım: Benimle birlikte kahvaltı yapmak istiyordu; saat beşe geliyordu ve güneş çoktan doğmuştu; çok sıcak olmadan tarlaya gitmek gerekiyordu. Bunları söylerken

benim altüst olmuş yüzüm karşısında özür diler gibiydi.

Büyük yemek salonu çoktan insanlarla dolmuştu; sesleri düğün şölenlerinde olduğu gibi birbirine karışıyor ve yankılanıyordu.

İlk sabahımda kibutz içinde dolaştım, dayımla öğle yemeğinde görüştük.

Oynayan çocuklarla dolu anaokulunun önünden geçerken, “Bak ne çok sarı saçlı, mavi gözlü çocuk var,” diyen dayımın gözlerinden bir mutluluk dalgası geçiyordu. “Hitler bunu görse yüreğine inerdi!”

Eve girdiğimizde eski ve gürültülü havalandırma çalışmaya başlamıştı

Salondaki dar divana oturduğumda, karşımdaki duvara asılı eski bir Trieste resmini fark ettim.

Sahilin bir bölümünün görüntüsüydü bu: Carciotti Sarayı'nın önünde şemsiyeli hanımlar, baston ve silindir şapkalı beyler, bebek arabası iten dadılar (şimdi Audace denen) San Carlo Rıhtımı boyunca geziniyorlardı. Arka planda kanalda dizilmiş gemilerden her boyda sandıklar

boşaltılıyordu.

Resme yakından bakarak, dayıma “Bunlar ne yükü boşaltırlardı?” diye sordum.

“Ah... Daha çok kahve ama baharat ve kumaş da olabilir. O resmi neden duvardan indirmedim biliyor musun? Çünkü bana artık var olmayan bir zamanı, uzun saatlerimi tutkuyla pek çok şeyden konuşarak geçirebildiğim bir dönemi hatırlatıyor.. Söz gelimi bu *Carmen* olabilirdi –henüz yeni dinlediğimiz mi, yoksa geçen seneki mi daha iyiydi diye tartışırdık– ya da en sevdiğimiz

şairin kim olduğunu kavgaya
varacak bir heyecanla
konuşurduk aramızda. Karım o
resmi sevmezdi, geçmişin
geçmiş olduğunu, onun
üzerimize yapışıp kalmasına
izin vermememiz gerektiğini
söylerdi ama bana bir tür... huzur
demeyeyim de bir tür rahatlama
verirdi. Öyle –babamın
yaşadığı–, sanattan dünyanın en
önemli şeyiymiş gibi
konuşulabildiği, korkunun
henüz arka sokaklarda
gizlendiği bir dönem olduğunu
bilmek beni avutuyor. O
dönemde korku yoktu

demiyorum (o daima insanın içinde var olmuştur) ama ondan söz edilmiyor, görülmüyor, sanki henüz yokmuş gibi davranılıyor, savaşın resmi ortamlarında gizli kalıyordu.

“Görüyor musun,” diye sürdürdü sözlerini, “benim annem ve babam –ya sanatçı olduklarından ya da zamanlar farklı yaşandığından– insanın yüreğini aydınlatma yetisi olan tek ışığın, estetik olduğuna inanırlardı.

“Babam ‘Müzik her kapıyı açabilir,’ diye yinelerken, annem beni bahçeye indirir ve

yaprakların farklı hışırtılarını dinletirdi.

“Onlar elbette idealist insanlardı. Biraz daha fazla gerçeklik içinde yaşasalardı belki trajedinin bir kısmını önleyebilirlerdi ama onlar böyleydiler işte: Olayların hep güzel yanını görürler, güzellik ve ahlaki doğruluğun daima el ele gitmeleri gerektiğini düşünürlerdi. Onlarla birlikte villada yaşadığım yıllara ilişkin anılarım sanki yaldızlı bir ışıkla kaplı gibi geliyor. Ne onların ikisi arasında ne de bizlerle ilişkilerinde en ufak bir gölge

vardı. Olasılıkla o dönem için sıra dışı ebeveynlerdi. Biz çocuklarla birlikte oyunlar oynarlar ama eğitimimizi asla ikinci plana atmazlardı: Bize dayattıkları az sayıdaki ilkenin her ne olursa olsun son derece ciddi bir biçimde uygulanmasını gözetirlerdi. Sofrada her konu tartışılırdı, atlatılmaya çalışılan hiçbir soru olmazdı.

“Bir keresinde hatırlıyorum – altı ya da yedi yaşında olmalıydım, insanın kendini sorgulamaya başladığı yaşıydım– öğle yemeğinde durup dururken şunu

soruverdim:

“‘İyi ama dünyayı kim yarattı?’

“‘Tanrı yarattı,’ yanıtını verdi babam.

“Annem de ‘Ve yarattıktan sonra,’ diye söze karıştı, ‘insan dünyayı anlayabilsin diye müziği yarattı.’

“O dönemin pek çok evliliğinden farklı olarak – günümüz evliliklerini neden buna katmayayım ki– onların birlikteliği fiziksel bir çekimle, değişken nedenlere bağlı bir düşkünlükle sınırlı değildi. Birbirlerini gerçekten

seviyorlardı, birbirlerine acı sözler fısıldadıklarını ya da surat astıklarını hiç görmedim. Kimi zaman çok heyecanlı bir tonda tartışıyorlardı ama insanın gündelik yaşamdan duyduğu bezginlikten ya da hayal kırıklıklarından kaynaklanan bir fesatlık olmazdı bunda.

“İnanıyorum ki, bunda onların uyumla ve müzikle olan ilişkileri çok büyük bir etkendi: Estetiğin sınırları içinde her türlü çatışmayı dindirmeyi biliyorlardı.

“Onların saflıkları kendileri için değerli olanın başkaları için

de aynı değeri taşıyacağına inanmalarından kaynaklanıyordu; bütün insanların olaylara ışık tutacak içsel bir eğilimle birleştiklerini düşünüyorlardı.

“Yıllar içinde bu konu üzerine ne çok kafa yorduğumu bilemezsin, birlikte yaşadığımız her saati, her dakikayı, her saniyeyi çözdüm ve yeniden birleştirdim: Sanki ellerimin arasında arızanın kaynağını anlayamadığım bir traktör motoru var gibi hissediyordum.

“Aslında benimki yarım yaşanmış bir hayattır. Karım

sürekli ‘Neredesin gene?’ diye çıkışırdı bana. ‘Bizimle misin, yoksa gene zaman makinesiyle seyahate mi çıktın?’

“Hayır, iyi bir koca, hatta iyi bir baba olduğumu sanmıyorum.

“Her şeyi yarım oldum.

“Öte yandan kendime sık sık yinelediğim şey şudur: Bir hayat kırıldığı zaman yeniden bir araya getirilemez, yalancıkdan onarılır, kırık parçalar üzerine zamk sürülebilir ama kırığın yapıştırıldığı nokta her zaman göz önünde kalır.

“Kırılmış demek, senin

içinde iki, , hatta dört tane
artık bir araya gelemeyen parça
olması demektir; yaşamak için
içindeki gıcırtıları, çöküşün
atırtılarını duyurmadan bu
parçaları bir araya getirmeyi
denemelisin.

“Sürekli olarak müziklerinin
uyumuna sarıp sarmalanmış
olan annemle babam, iyiliğın
doğal olarak insanın içinde
bulunduğ hakkındaki acımasız
inanca kaymışlardı. Doğştan
sahip olduğ erdem sayesinde,
en zalim caninin bile iyi
olabileceğine inanıyorlardı;
gereken tek şey onun içindeki

iyiliği bir gülümseme, bir şarkı,
bir çiçekle uyandırabilmekti.

“En azından geleneksel
anlamda dindar değillerdi.
Babamın babası din
değiştirmişti; Şam yolunda
üzerine yıldırım düşmüş
değildi; bunu pratik nedenlerle
yapmıştı. Uzun zamandan beri
agnostiklerdi ve bir taraftan
öteki tarafa geçiş yapmak her
ikisi için de sarsıcı bir deneyim
yaratmamıştı.

“Annemin ailesiyse,
uygulamaya değilse bile hâlâ
geleneğe bağlıydılar: Sinagoga
sadece düğünler ve sünnetler

için uğardı.

“Sanırım annem ona dayatılan alışkanlıkların bütününü bir tür folklor olarak görüyordu; tanrıtanımaz, hatta agnostik değildi, üstelik yüce bir gücün varlığına inanıyor, ruhsal konular işleyen kitapları merakla okuyordu. Blavatski ya da benzeri bir ad taşıyan soylu bir Rus kadının düşüncelerini izlediği için ruhların göç etmesi –yani yeniden bedenlenmesi– konusu ciddi anlamda ilgisini çekiyordu.

“Bir keresinde bahçede otururken bir yaprağın üzerinde

duran tüylü bir tırtılı havaya kaldırarak şunu sorduğunu hatırlıyorum:

“Yarın kelebek olacaksın ama bir zamanlar neydin?”

“Olayların arkasında gizlenmiş bir gerçeklik olması, yani göründükleri gibi olmamaları düşüncesi beni çok rahatsız ediyordu. Onlara layık bir evlat olmadım, hiçbir zaman büyük hayallerim olmadı; en sonunda uğraştığım şey metafizik değil motorlar oldu. Neyse ki öldüler çünkü bir keresinde kendimi belki de böylesine sıradan bir evlattan

utanabileceklerini düşünürken yakaladım; sonra da böyle bir düşünceyi zihnimden geçirdiğim için kendimden utandım.

“Şimdi artık evde yalnız olduğum –karım ve çocuklarım varken durum farklıydı– ve önümde fazla zaman kalmadığını bildiğim için geceleri sık sık uykum kaçıyor: Kimi zaman azalan trafik gürültüsünü dinliyorum, çakalların sesini duyuyorum: Ulumaları aya, yıldızlara, göklere sordukları sorular değilse, nedir?

“Onların ulumasını dinlerken topraktan duman çıktığını görüyorum. O kara ve yoğun dumanın içinde annem var. Onun başka binlercesine karışmış özü, rüyaları, yetenekleri, bakışı. Birkenau çevresindeki ağaçlar ve tarlalar, Wisla üzerine inmiş külden başka bir şey değildir. Onların bedenlerinin potasyumu bütün bölgeyi bereketli kıldı, büyük çiçekler, dev lahanalar, dünya haritası kadar büyük elmalar yetişti.

“Annem gerçekten orada, o kimyasal yığının içinde mi

yatıyor, yoksa orada olan onun
sadece saçları, kemikleri mi?
Ruhu kendi inandığı üzere,
yolculukta otel odası değiştirir
gibi beden mi değiştirdi? Belki
Afrika'da ya da And Dağları'nın
küçük bir köyünde yeniden
beden bulmuştur.

“Düşünceler geceleri
büyüdükçe büyürler ama bu
enginlik içinde cenneti, insani
hiçbir yanı olmayan, bir hafifliğe
asılı kalarak günahsız
yaşanabilen bir yeri getirmem
aklıma: Bunun anlamı birisinin
bize özen göstermesidir ama ben
buna inanmam, hayır. Kimsenin

biz insanların kaderini
önemsediği yoktur, özellikle
bizim tek tek varlıklarımızın hiç
önemi yoktur.

“Hayatım boyunca elimden
geldiğince iyi davranmaya
çalıştım, dürüst olmaya,
çalışmaya, kendime bir aile
kurmaya, becerebildiğim
kadarıyla sevmeye uğraştım;
işte hepsi buydu, terazinin
kefesine koyacaklarım bunlardır.
Bu belki benim sınırlılığımdan
kaynaklanmaktadır, ama her
sınırdaki olduğu gibi, onu
belirleyen ben olmadım.

“Savaştan sonra anılardan

kaçabilmek için buraya geldim. Beni Avrupa'ya bağlayan güzel hiçbir şey yoktu, kim olduğumu anlamak, yeni bir kimlik edinmek istiyordum ve yavaş yavaş bunu başardım.

“Pişmanlıklarım yoktur, hiçbir şey uğruna geriye dönmem ama yıldırım çarpmışa da dönmedim burada. Hep bir kuşkucu olarak kaldım. İyi niyetli bir kuşkucuyum ama bundan vazgeçmedim.”

Dayım sözlerini sürdürerek “Bak,” dedi ve kapının üzerine yapıştırılmış küçük dikdörtgen bir nesneyi gösterdi. “Bunu

oraya oğlum taktı: Bu bir mezuzah. Biz onu buna yöneltmemiş bile olsak, Ari her zaman çok dindar bir çocuk oldu. Biz evde geleneklere saygı gösterdik ama yaptığımız sadece buydu. Elbette onu önlemeye çalışmadık ama annesi de ben de arada sırada ona yabancı biri gibi bakarken yakalardık kendimizi: Nereden çıkmıştı bu?

“Bunu yanıtlayamıyorduk.

“Kimi zaman gerçekten de ninesinin ruhunun onun bedenine yerleştiğini düşünürdüm; bütün bu

dindarlığın annemin
Blavatski'yle ve onun zirzop
manevi öğretisiyle alay etmesi
olduğuna inanırdım.

“Karım ise doğmanın çok
yüksek bir binadan aşağıya
atılmak gibi olduğunu söylerdi.
Her ne olursa olsun, kaderi
yukardan aşağıya düşmek olan
biri önünde sonunda tutunacak
bir şey bulacaktı. Kimi bir
pencere önüne, kimi bir balkona
düşer, kimi bir kepenk yakalar,
kimi de son dakikada yağmur
oluğuna tutunurdu. ‘Yaşamak
istiyorsan bir kulp
yakalamalısın; ama neye

tutunduğunun hiç önemi yoktur.’ Ama karım için durum farklıydı: O dinibütün bir aileden geliyordu ve kuralcı bir adam olan babasıyla hiçbir zaman iyi anlaşamamıştı. İnsan genellikle evinde bulamadığını arzu eder ya, belki de bu nedenle kapıdan dışarı attığı âdetleri yeniden pencereden içeriye sokmaya çalışan oğluna karşı öfke duyuyordu.

“Bense, tam tersine her zaman Ari’nin duygularının derinliğine ve dürüstlüğüne inanmışımdır. Onun on üç ya da on dört yaşındayken yaşadığı bir

olay hep aklımdadır: Cumartesi günüydü, eve döndüğünde annesini telefonla konuşurken yakalamıştı: Tel Aviv'deki kız kardeşiyle konuşuyordu. Çaresiz bir ağlama tutturmuş ve bağırmaya başlamıştı:

“Neden edep içinde yaşamıyorsunuz?”

“Görüyor musun? İnsani şeyler her zaman çok karmaşıktır. Bu nedenle, diyorum sana, en önemli sorun dürüstlüktür; ondan yola çıkarsak her yere varabiliriz.”

Saat altı olmasına karşın dışarıya gece inmişti ve

karanlıkla birlikte dağlardan
denize doğru hafif bir esinti
başlamıştı: Pencerenin
dışındaki begonvil ince bir kâğıt
gibi hışırdıyordu; az ötedeki
ahırdan bir dananın yanıt
alamayan çaresiz çağrısı
duyuluyordu: Belki de
mezbahaya götürülmüş annesini
arıyordu. Dayım kendine bir
bardak su doldurdu ve bir
solukta içti; hava çok sıcaktı,
havalandırma kapanmıştı.
Çoktan beri böyle uzun uzun
konuşmamış olmalıydı; içini
çekerek kendini divanın
arkalığına bıraktı ve gözlerini

bana dikerek,

“Ya sen, neye inanıyorsun?”

diye sordu.

3.

Gecenin ağırlığı, yanıtı olmayan soruların ağırlığıdır. Geceler hastalara, huzursuzlara aittir ve onun zorbalığından kurtulmanın yolu yoktur. Bir ışık yakılabilir, bir kitap açılabilir, radyoda avutucu bir ses aranabilir ama gece gene pusudadır: Karanlıktan geliriz, karanlığa döneriz ve evren form

kazanmadan önce mekân
karanlıktı.

Belki de bu nedenle kentler
giderek daha aydınlık ve
eğlence dolu olmaktadır: İnsan
isterse gecenin herhangi bir
saatinde yiyebilir, bir şeyler
satın alabilir, eğlenebilir.

Sessizlik ve karanlık insanın
yorgunluktan bitap düştüğü ve
devam edebilmek için güç
topladığı saatlerle sınırlandırılır,
ama bu soruların içinde cirit
attığı bir uyku değildir, adeta bir
bayılmadır, bedenin fizyolojisine
yenik düştüğü bir mekândır.
Sonra gene bizim

oluşturduğumuz aydınlık bir ekran karşısında uyanacak ve uzaktan kumandanın düğmelerine basacak olan gene biziz.

Sen neye inanıyorsun, diye sormuştu dayım. Gecenin karanlığında yatağın içinde dönüp duruyor, bir türlü huzur bulamıyordum. Uykumun gelmeyeceğini biliyordum, ama boş yere en azından şöyle bir dalıp gitmeyi umuyordum. O soru havada süzölüyor, peşinden ikizi olan “Neden yaşıyorsun?” sorusu da dahil olmak üzere bir sürü benzerini peşinden

sürüklüyordu.

Neye inanıyorsun? Neden yaşıyorsun? Doğduğunda her bebeğe bu iki sorunun yazılı olduğu bir parşömen verilmeli ve soruların altında yaşamaları için verilen zamana yetecek kadar boşluk bırakılmalıydı. Sonra –hayatımızın tüm eylemleriyle doldurulmuş– bu kâğıtla ölümün karşısına çıkmalıydık.

Gece ve sessizlik silinince sorulara yer kalmıyor, parşömenin işlevi de burada ortaya çıkıyor. Doğan her bebek ötekiler arasında yeni biri, hatta

en iyisi olduğunu sanmamalıdır (eğer yıllar içinde uykusuz bir gece geçirirse); bilmelidir ki onu uyanık tutan bir hastalık değil, doğasıdır çünkü kendini sorgulamak insana –başka hiç kimseye değil– özgü bir yetenektir.

Neye inanıyorsun?

İlk sunulanlar göz önünde bulundurulunca insan pek çok şeye inanabilir, örneğin bir bebek mamasını yediği zaman başka hiçbir şeyi tatmamış olduğu için bunun dünyanın en güzel yemeği olduğunu düşünür; eğer bir yumurta, bir

kedinin önünde kırılırsa,
içinden çıkan civciv o kedinin
yavrusu olduğunu sanarak
ondan mama bekler.

Aynı mama hayat boyu
yemek kabul edilebilir ya da bir
noktada reddedilebilir, bir
bebeğin doyduğunda yaptığı
gibi yüz başka tarafa çevrilebilir.

Oysa belki de bize yiyecek
uzatan hiç kimse olmadığının
farkına varılır ve aç ve susuz
kalınca, önlenemeyen bir öfkeye
yenik düşülebilir. O zaman
sakinleşebilmek için tek yol
hareket etmek, gezinmek,
dolaşmak ve bunu yaparken

yanıt verecek bir yüz arayarak soruları sormaya devam etmektedir.

Pekâlâ, sen neye inanıyorsun?

Hayatımın efendisi olan acıya inanıyorum: Gözlerimi açtığımdan beri bana sahip olan, zihnimden ve bedenimden geçen, titreştiren, bozan, şekilsizleştiren odur. İlk andan başlayarak benim hayatla uyum sağlamamı engelleyen odur; olası bir patlamanın fitilini ayarlayarak yüreğime bir saatli bomba yerleştiren acının ta kendisi olmuştur.

En eski anılarımda neşemin
içinde acı vardır: kaygı ve korku;
ait olmanın verdiği güven
duygusunun huzuru değil.
Madde bağımlılıkları yüzünden
sersemlemiş arkadaşları
arasında emekleyerek annemi
aradığımda, her seferinde farklı
bir erkeğin yanında
uyuyakalmış annemin yüzünü
incelerken,
deneyimleyebildiğim tek duygu
kayboluştu. Daha o zamandan
sevginin değil rastlantının kızı
olduğumu sezinleyebiliyordum
ve bu algılamam hınç duymamı
tetikleyeceği yerde, içimde

annemi korumam gerektiği duygusunu uyandırıyor; onun zorlama neşesinin altında her zaman bir hüznün olduğunu fark ediyor, uçurumun kenarına doğru sürüklendiğini hissediyor, onu engellemek için hayatımı feda etmeye hazır olduğumu düşünüyordum.

Ruhum nereden geliyor, diye soruyordum kendi kendime: Benimle birlikte mi oluştu, yoksa zamanın dışındaki uzamın gizeminden mi akıp geldi? Belki de doğa yasalarına karşı çıkarak, farkına varmadan onu kendine çekmiş olan bir

bedenin yardımına koşmak için
yeryüzüne inmiştir. Kabul
edemeyişin sıkıntısı,
aidiyetsizliğin huzursuzluğu,
babamın “ne için, kim için
burada olduğumun hiç önemi
yok, küften fillere kadar her şey
defalarca yeniden üretiliyor
nasılsa” düşüncesinin içinde
yaşamaya mahkûm olmuştur.

Ben kaçınılmazlığın kızı
mıydım?

Trieste’de, rüzgârlı gecelerde,
adalet sarayı önünde küçük bir
gösterici kalabalığı toplandığı

olur: Bir haksızlığı protesto ederek güneş doğana kadar bir ileri bir geri yürürler ve giderek yükselen bir öfkeyle lanet okurlar.

Soruları sormamız gereken merci rastlantı mıdır? Demir parmaklıklar ve muhafızlarla korunan adalet sarayına sığınmış olan rastlantı mıdır? Korktuğu için mi oraya gizlenmiştir? Ve neden korkmaktadır? İnsanların sorularından, en ufak bir açıklama yapmadan dünya sahnesine atmış olduğu kaçınılmazlıklardan mı

korkmaktadır?

Rastlantı üzerine düşünmeyi sürdürerek kalkmaya karar verdim: Hava hâlâ karanlıktı, saatin parlak rakamları üçü gösteriyordu; bir başka evin ışıkları yanmıştı. Geceleri rastlantının karşısına pek çok sorgucu dikiliyor olmalıydı: Yanık her lamba bir huzursuzluk, bir çatlak, asılı kalmış bir köprü demektir; her ışık huzur bulamayan bir bellek demektir, diye düşünürken turunç ağaçlarının boyunca yürümeye başladım.

Bahçenin sonuna vardığımda

bir taşın üstüne oturdum;
gecenin esintisi durmuştu,
sesler, kokular, her şey
kımıltısızdı. Sanki bir tiyatro
salonunda konserin başlamasını
bekler gibiydim; orkestra yerini
almıştı, şef yükseltiye çıkmıştı
ama kolu henüz hareket
etmiyordu: Bakışlar, zihinler,
yürekler, kaslar hepsi sesin
uyumu içinde patlamak üzere
hazır bekliyordu.

Tepenin yamacında yer alan
Arap köyünde bir horoz ötmeye
başladığında hâlâ geceydi, ama
az sonra bir ışıltı gökyüzünün
karanlık yüzünü aydınlatmaya

başladı.

Kibutza geri döndüğümde evlerinden birinden yayılan ritmik bir ses duydum: Seherin ıssızlığında birisi dua ediyordu. Bu bir şükür müydü, yoksa yakarış mı, diye soruyordum kendime yatağıma girerken. Soruların tümü gecenin içinde aynı biçimde yükselmiyorlar mıydı? Sorular hakkımız olan yegâne dua tarzı değil miydiler?

Ertesi hafta kibutzda çalışmaya başladım, nerede gereksinme varsa orada yardım

ediyordum. Tarlaların yorgun olduğu bir dönem olduğu için daha çok mutfakta ya da büyük çamaşırhanede oluyordum.

Dayım bir akşam bana babasının öyküsünü anlatmak istedi; bu senin Deniz Kızı'nın ve Çirkin Ördek Yavrusu'nun öykülerinin yanına yakıştıramadığın olaydı.

Trieste'de ortam gerginleşmişti. Arkadaşlarının pek çoğu, çoktan canlarını kurtarmışlardı; yola çıkarken onlara da buradan ayrılmalarını

tavsiye etmişlerdi ama babası “kaçmak” sözcüğü karşısında bir isyan duygusuna kapılmıştı. Neden kaçmalıyız ki, diye soruyordu. Bunu hırsızlar, katiller, sahtekârlar, aşağılık insanlar, gizleyecek bir şeyi olanlar yapar; ben ne kötülük yaptım ki?

Ona bu mutlak sükûneti veren vaftiz olmuş olması değildi, diye vurguladı Gionata Dayı, çevresinde olup bitenleri içselleştiremiyordu. Bir insanı sadece taşıdığı soyadından ötürü öldürme noktasına varabileceklerine hiç

inanmıyordu.

Onu almaya geldiklerinde kararlı bir tavırla “Ben İtalyan yurttaşıyım,” diye karşı çıkmıştı; coğrafi aidiyetin ona büyümlü bir anahtar sağlayacağını sanmıştı.

O, yani Gionata Dayı canını kurtarmıştı çünkü eve dönerken, yıllardan beri Carso’dan inerek onlara tereyağı getiren kadına rastlamıştı ve onun sarı saçlarına, mavi gözlerine güvenerek yanına ilişmiş, onun oğluymuş numarası yapmıştı. Böylece anne ve babasının tutuklanışlarını çaresiz ve sessiz

bir şekilde izlemek zorunda kalmıştı.

Villaya bir daha dönmemişti; sütçü kadın onu beraberinde yaylaya çıkarmış, savaş sonuna kadar yanında tutmuştu.

Dayım, düşünceli bir tavırla “Belki de o dönemde,” diye eklemişti, “kitaplar ve toprak arasında seçimimi topraktan yana yaptım çünkü basılı kâğıtlar üzerinde sadece sorular varken, tarlalarda hayat vardı ve hayat ne olursa olsun sürüp gidiyordu.”

Sonraki haftalarda Ottavio’ya bir müzisyen olarak hayranlık

besleyen piskopos, valiyi sıkıştırarak ona özgürlük hakkı kazanmıştı, ama izin belgesi sadece bir kişi için geçerli olduğundan babası bunu kullanmayı reddetmişti.

'44 yılının Yom Kippur Yortusu günü anne ve babası ıssız Polonya ovalarına doğru yola çıkmışlardı; annesinin izini işte o gün yitirmişti.

Savaşın bitiminden üç ay sonra Kızıl Haç Örgütü babasının hâlâ hayatta olduğunu bildirmişti.

“1945 sonbaharında,” diye devam etti dayım, “babam

Ottavio, Trieste'ye döndü;
fiziksel olarak tanınmaz bir
haldeydi ama görünürde ruhsal
bir değişikliğe uğramamış
gibiydi. Eski akortçusunu
çağırtmış, hemen taburesine
oturmuş ve piyanosunu çalmaya
başlamıştı. Sanki başka bir
gereksinmesi yok gibiydi;
yemek, içmek, uyumak,
gezinmek umurunda değildi,
sadece çalmak istiyordu: piyano
çalmak, o kadar!

“Başlangıçta onun
kurtuluşuna yardımcı olanın
müzik –ve hayatındaki merkezî
konumu– olduğunu

düşünmüştüm ama kısa süre sonra görüşümü değiştirdim.”

Ottavio Dayı bir ay sonra ısrarla bir konsere çıkmayı arzulamıştı ve bu arzusu hemen yerine getirilmişti.

Gionata o akşamlarla ilgili her şeyi hâlâ hatırlıyordu: Salon tıkabasa doluydu, dikkatli bir seyirci vardı, havada tek bir sinek uçmuyor, bir kişi öksürmüyor ya da hapşırmıyordu; herkes bu yorumun metafiziğinin yoğunluğu karşısında vurulmuş gibiydi. Sanki piyanistin yüzü de bir dönüşüm geçirmişti. Onu

seyrederken oğlunu bir huzursuzluk sarmıştı.

Bu çalan kimdi? Çok iyi tanıdığı babası mıydı, yoksa sadece ona benzeyen biri miydi? Elleri tuşlar üzerinde koşuyordu ama artık bakışlarında neşe yoktu; soğuk ve uzak bir ışık onu ötelere sürüklemiş gibiydi; gittiği o yerde babasına ulaşılması imkânsızdı.

Konserin sonunda seyirci ayağa fırlayarak çılgınlar gibi alkışlamaya başlamıştı; bu övgü on dakika sürmüştü ve herkes yüksek sesle tekrar istemişti ama Ottavio Dayı ciddi bir

selamdan sonra sanki “Hayır, artık mümkün değil. Israr etmeyin. Bitirdim,” der gibi eliyle havayı soldan sağa doğru keserek salonda buz gibi bir hava esmesine yol açmıştı.

Fuayede paltolarını alanlar “Unutulmaz, gerçekten unutulmaz,” diye mırıldanıyorlardı. Konserin kendisinden mi, yoksa onun bu alışılmadık bitiriş tarzından mı söz ettikleri belli değildi.

Ottavio Dayı ertesi sabah kalkmış, bütün partiyonlarını sobaya atmış, piyanonun kapağını kapamış, paltosunu

giyerek evden çıkmıştı.

Dışarıya çıkmak o günden sonra –ve bütün kış boyunca– onun tek etkinliği olmuştu. Gün doğarken evden çıkıyor, gecenin geç saatlerinde dönüyordu; tanıdıkları onu bazen sahilde gördüklerini söylüyorlardı, bazen de Muggia ya da Aurisina'da. Başını öne eğerek, kimseyi tanımadan yürüyordu; arkadaşları onu selamlıyorlardı ama o kimseye yüz vermiyordu, sanki kendi kendisiyle hararetli bir tartışma içersindeymiş gibi dudaklarını sürekli kımıldatıyordu. Artık

yıkanmıyor, tıraş olmuyor, her zaman aynı kirli paltoyu, altı delik dağ botlarını giyiyor ve şapkasını burnuna kadar indiriyordu. Beline de metrelerce uzunlukta bir ip bağlıyordu.

Birkaç ay sonra bu iple eve köpekler getirmeye başladı.

İlk iki köpek av tipi kırmaydı; onları arka bahçeye yerleştirmişti; o zaman bir hafta evde kalmış ve tellerden köpeklerle bir bölüm yapmaya uğraşmıştı. Bu işlerin bitmesinden sonra berduşluğuna devam etmişti.

Sabahları çıkıyor, akşamları iplerine bağlı yeni köpeklerle dönüyordu.

“Kısa bir süre sonra,” diye anlattı Gionata Dayı “durum dayanılmaz bir hal aldı.

Hayvanlar her tarafı kirletiyorlar, havlıyorlar, yiyecek kapmak için birbirleriyle dalaşıyorlardı. Babam onları düzenli bir biçimde beslemiyordu, aklına gelirse ya da canı isterse yiyecek veriyordu ve başkalarının bu konuyla ilgilenmesini de istemiyordu; bir keresinde ben onları beslemeye kalkıştığımda

bir delinin öfkesiyle üzerime yürümüştü. Köpekler kavga ederse onların arasına dalıyor, sopayla körlemesine dövmeye başlıyordu. Köpekler havlamayı kestiklerinde kendi de bitkin bir biçimde yere düşüyordu.

Hayvanlar sakin ve tok olduklarında onları saatlerce okşuyor, dingin ve rahat bir ses tonuyla onlarla konuşuyordu: Aralarına oturup hepsi bir çocukmuş gibi ‘Evet, sizin,’ diyordu, ‘sadece sizin gerçekten inançlı bir yüreğiniz var.’

Köpekler kuyruklarını sallayarak, onun elini

yalıyordı.

“Babamı tedavi etmek, iyileştirmek gerektiği ortadaydı ama nasıl? O böyle bir şeyi asla kabul etmezdi ve ben de onu buna zorlayamazdım.

“Bu çok hassas bir konuydu, ona nasıl yardımcı olabilirdik? Bu hâlâ mümkün müydü? Ve hepsinden önemlisi doğru muydu? O gerçekten bir zamanlar olduğu piyanist olmaya dönmek istiyor muydu, yoksa konserin sonundaki o kararlı hareketi öncesiyle sonrası, olduğu insanla, onu soktukları hal arasında kesin bir

bölünmeyi mi gösteriyordu?

“O andan ölümüne kadar uzanan hayatın tanığı belki de oydu, yani estetiğın ölümü.

“Olasılıkla tedavi etmemiz gereken o değil, bizim yıkıma katlanma konusundaki yetersizliğimiz, kötülük karşısında ahlakı bozulan iyiliğın görünüşüydü. Gerçekten de ilk başlarda hepimiz sanki hiçbir şey olmamış gibi yaşamayı sürdürebileceğimizi sanmıştık. Kötülüğē birazcık bakılabilirdi ama bütün ufku örtecek kadar koyu ve yoğun bir hal aldığıında, bunu yapabilmek

hâlâ mümkün müydü?

“Neyse ki ölüm vardır, hiç olmazsa o kimi zaman merhametlidir. Günün birinde eve döndüğümde köpeklerin havlamadığını duydum ama pek merak etmedim: Daha sonra banyonun penceresinin çerçevelediği görüntüde hepsinin hareketsiz duruşunu fark ettim ve koşarak bahçeye indim; onu buldum.

“Oradaydı, tel kafeslerin ortasında gözleri açık ve gülümseyerek yatıyordu. Kalbi ansızın, hiç acı çekmeden duruvermişti. Hayvanlar, onu

ısıracakları ve parçalayacakları yerde sessizce seyrediyorlardı, sanki birbirlerine bir şey iletmek ister gibi sırayla kuyruklarını sallıyorlardı.

“Köpeklerin ölüm meleğini görebildiği söylenir. O zaman bunun doğru olduğunu düşünmüştüm; belki de hayvanların kalplerini efendilerine sunmalarını da melekler sağlıyordu.

“En azından böyle bir avuntum vardı, huzur içinde ölmüştü. Bu alçakgönüllü teslim gece uçup gitti, çünkü belki en acımasız katiller bile

yüzlerinde aynı ifadeyle
ölüyorlardı.”

4.

Akşam yemekten sonra odamda Kutsal Kitabı okumaya başladım. Uygun bir hazırlılığım olmadığı için belli bir düzen izlemiyordum, kitabı şurasından burasından açıp gözlerimi satırlar arasında dolaştırmakla yetiniyor, içime işleyecek bir şeyler arıyordum. Kim bilir neden sürekli bir şeyler

okuduğumuz halde, sen bana bu kitabı hiç önermemiştin. Beni koşullandırmaktan mı korkuyordun? Yoksa benim sorularıma gerçeklikle ve kararlılıkla yanıt veremeyeceğinden mi korktun?

Bana Ottavio Dayı'dan hiç söz etmeyişinin nedeni de bu muydu?

Büyük bir olasılıkla bu konuyu ben büyüyünce açmak üzere erteledin, sonra yaşıma geldiğinde benim tedirginliğimin şiddeti karşısında altüst oldun; ardından hastalığın pençesine

düştüğün için anılarındaki
bilgiler silinip süpürüldüler.

Beni hangi kökler üzerinde
yetiştirdin?

Sevgini verdin, elbette ama
bu sevginin temelinde ne vardı,
neyle besleniyordu; genetiğın
doğal bağının yanı sıra onu
dürten neydi?

Annemi sevmeyi neden
becerememiştin, hangi nedenle
onun dümensiz bir sandal gibi
akıntıda sürüklenmesine izin
vermiştin?

Bir şeyler yapabilir miydin?
Yoksa hayatları sürükleyen,
onları allak bullak eden hep

tarihin akışı mıydı? Annem zamanının kızıydı, aynen senin olduğun gibi; ben de öyle mi olacağım?

Tamam, tarih bir akıntıysa, yönünü belirleyerek ona karşı koyulabilir mi? Ya kurtuluşun gizemi tam da tarihin içinde yuvalanmışsa? Ya kurtuluş gerçekliğin ışıklı yolunu izleyerek eylemde bulunmaksa?

Ama hangi gerçekliğin?

O zamana dek gerçekliğin var olmadığını işitmiştim.

Babam günün birinde “Gerçeklik bakış açılarına göre değişir,” demişti bana, “bakış

açıları da sonsuz olduğundan,
gerçekliğin sayısı da sonsuzdur.
Gerçekliği bir elinde tuttuğunu
söyleyen insan, öteki elinde onu
korumak için bir bıçak
taşıyordur. Tanrı'yı kendi
tarafına çeken, bunu daha sonra
seni öldürmek için yapıyordur.
Nazilerin kemerlerinde ne
yazıyordu, hatırla: *Got mit Uns*,
yani Tanrı bizimledir.
Katoliklerin, kendileri gibi
düşünmeyenleri diri diri
yaktıkları büyük ateşleri hatırla.
Gerçeklik ve ölüm hep yan yana
yürürler.”

Kutsal Kitabı okuyunca, o hafta sonunda nihayet kibutzdan çıkmaya ve ülkeyi dolaşmaya heves ettim.

Otobüsle Zefat'a gittim ve mutfaktan aldığım yiyeceklerden yemek için kalenin siperlerine oturdum. Surları çevreleyen turistik mekânlardan kulakları tırmalayan bir müzik yayılıyordu; bir rehber, akıcı İngilizcesiyle, yorgun ve bıkkın bir Amerikalı gruba çevrenin güzelliğini anlatıyordu:

“Zefat, ilk yüzyıllarda bir kale, Romalı askerlerin

saldırılarına karşı bir direnç noktası olarak inşa edilmiştir. Ancak on altıncı yüzyılda Yahudi mistisizminin en önemli merkezlerinden biri halini almıştır ve hayranlıkla seyredebileceğiniz en önemli sinagoglar da o dönemde yapılmışlardır.”

Rehberin sözleri kendini yineleyen tuhaf, metalik sesler tarafından bastırılıyordu: Az ötede, bir çiftin oğlu, gözlerini ekrandan ayırmadan deli gibi bir video oyununun düğmelerine basıyordu. Babası üç kez onu uyardı, dördüncü

seferinde elinden oyuncağı kaparak öfkeyle bağırdı: “*These are your roots!*”⁴

Ovadan yükselen sıcak hava bitkilerin yapraklarını hafif hafif oynatıyordu. Daha ileride bir çift leylek –açık kanatları, gergin bacaklarıyla– havanın yükselen akımlarından yararlanarak büyük çemberler çiziyorlardı.

Öğleden sonranın ilk saatlerinde Tiberias’a doğru indim. Yoksul bir balıkçı kasabasıyla karşılaşacağımı

sanırken kendimi Rimini ile Las Vegas arası turistik bir kentte buldum; mevsim dışı olduğu için yazlık yerlerin hüznü her şeyi; yağ kokusunu ve soğuğu, yarı yarıya sönük olan ışıklılı levhaları, bir kartpostal almak için girdiğim hediyelik eşya dükkânını sarmıştı

Kartın arkasına “*İşte kendini iyi hissedeceğin bir ileri karakol...*” yazdım ve babama postaladım.

O ilk geceyi Tiberias’ta bir pansiyonda geçirdim, ertesi sabah Kefernahum’a doğru yola çıktım.

Rüzgâr çıkmıştı ve tehditkâr dalgalarla koca gölün üzeri hareketlenmişti.

Arkeolojik bir bölge olan Tabgha'yı ziyaret etmek için yolumu değiştirdim. Ben gittiğimde üç turist otobüsü park yerine yerleşmişti bile.

Merdivenlere vardığımda yurttaşlarımdan oluşan renkli bir kalabalıkla karşılaştım, aksanlarından Venedik bölgesinden olduklarını tahmin ettiğim çoğu emekli ihtiyarlar boyunlarına renkli bir fular bağlamışlar, güneşlikli kasketler takmışlardı. Pek çoğunun

yüzünde ömür boyu toprakta çalışmış olduklarını yansıtan izler vardı. Kadınların bazıları son derece şık giyimliydiler – hırka, etek, gömlek–, kollarına modası geçmiş çantalar asmışlardı ve yeni binyılın getirdiği tasalar saçlarındaki permalara dokunmamıştı bile.

Orta yaşlı bir rahip onlara rehberlik yapmaktaydı; olasılıkla cemaatin bağlı olduğu mahalle kilisesinin pederiydi.

Okul gezisinin başındaki öğretmen misali telaşla ve hiç durmadan “Buraya gelin... yakınımnda durun... dinleyin...”

deyip duruyordu.

Ama yanından ayrılmayan üç ya da dört cemaat üyesinin dışında kalabalığın büyük çoğunluğu ona pek kulak asmaz gibiydi; onlar mekânın doğal güzellikleriyle ilgiliydiler. İçlerinden en cesur olanları ayakkabılarını çıkartmış, gölün içine doğru yürümüş, çocuklar gibi gürültü yapıyorlardı..

Dört bir yana dağılmış insanlar en sofistike kayıt araçlarıyla her şeyi ölümsüz kılıyorlardı; fotoğraf, film çekiyorlar, gözlerini ellerindeki kameranın objektifinden

ayırmıyorlardı.

Bu arada gölün kenarına yanaşan otobüsler Almanlardan ve Korelilerden oluşan yeni bir hacı dalgasını boşaltıyordu.

Tur şirketinin adını yazdığı kartonu havada tutarak konuşan Alman rehber “Bu mekânın varlığının ilk kanıtlarından biri Hacı Egeria’dır..” diye anlatmaya başlamıştı bile. “İşte İS 394 yılında şöyle yazıyordu: *Üzerinde Efendimizin durduğu merdivenlerin ve denizin üzerinde çok saman ve palmiye olan otluk bir tarla vardır ve onun yanındaki yedi çeşmeden*

gür bir su akmaktadır... İşte şimdi sol tarafınıza bakın, o sekizgen yapının altında hâlâ ana kaynak bulunmaktadır, su 32 derecede kaynamaktadır ve hem kükürtlü hem tuzludur, bu nedenle termal su olduğu söylenebilir.”

Suyun şifalı olduğuna ilişkin sözler Alman hanımları heyecanlandırdı ve hepsi parmaklarını sokacakları bir yer bulmak için topluştılar, Abano kaplıcalarında yaşadıklarını Tiberias'ta deneyimlemek istiyorlardı.

Korelilerin grubu daha

düzenliydi, hep bir arada duruyorlardı, rahiplerinin arada sırada gösterdiği şeye ilgiyle bakıyorlar, tek bir organizmanın parçalarıymış gibi davranıyorlardı.

Sonunda Venedikli rahibin çabaları da karşılığını aldı: Onca dil döküp boğaz paraladıktan sonra birkaç kez düdük çalarak (olasılıkla din derslerinde de kullanıyordu bunu) sürüsünü çevresine toplayabilmişti, İncil'in bu mekânda geçen bölümünü yüksek sesle okumaya başladı:

“O günlerde, yiyeceği

olmayan büyük bir kalabalık
olduğu için, havarilerini yanına
çağırdı ve onlara şöyle dedi: ‘Bu
kalabalığa karşı merhamet
duyuyorum, üç gündür
peşimden geliyorlar ve yiyecek
hiçbir şeyleri yok. Onları
evlerine aç gönderirsem, yolda
yorulacaklar ve içlerinden
bazıları uzaktan geliyor.’
Havarileri ona, ‘Bir çölde onları
nasıl doyurabiliriz?’ dediler. Ve
O, sordu: ‘Kaç ekmeğiniz var?’
Ona ‘Yedi,’ dediler. İsa,
kalabalığa yere oturmalarını
söyledi. Bundan sonra yedi
ekmeği aldı, şükretti ve onları

böldü ve ekmekleri dağıtmaları için havarilerine verdi ve onlar ekmekleri kalabalığa dağıttılar.”

Metin sona erdikten sonra gözlerini kaldırdı:

“Kaçımız hiç yemek yemeden günlerce İsa’nın peşinden gidebilir? Onun sözlerini dinleyebilmek için böyle bir fedakârlık gösterebilme düzeyinde miyiz? Kaçımız onu karşılamaya hazırız? Bu bizi rahatsız eden bir sözcük müdür, yoksa yumuşak bir yastık gibi bizi rahat ettirebilecek bir sözcük mü?”

Kendisine eşlik eden

kalabalığı “Şimdi hac yolculuğumuzun derin anlamını kavrayabilmek amacıyla bir anlık düşünce ve dua için toparlanalım,” sözleriyle uyarırken, cemaatin bir bölümü hüzünlü bir havaya girer, bir bölümü hafif bir utançla çevrelerine bakarken, bazıları da kumanya yemelerine daha ne kadar olduğunu düşünür gibiydiler.

Gölden yükselen rüzgâr şiddetini artırarak şapkalardan bazılarını antik taşlar üzerine doğru uçurdu; fularlar bayrak gibi dalgalanırken

okaliptüslerin yapraklarının
kuru hışırtısı, serçelerin
cıvıldamalarına karışıyordu.

Ben amfiteyatronun
merdivenlerine oturmuş
çevremdeki yüzleri dikkatle
inceliyordum; buraya kadar
gelmeye karar verdiklerine göre,
diye düşünüyordum, bir şeylere
inanıyor olmalıydılar; yoksa
Kanarya Adaları'na gider,
güneşlenirlerdi.

O sabah otobüs beklerken,
Kutsal Kitap'ta "*Bedenin yağ
lambası, gözdür; senin gözün
aydınlıksa, bütün bedenin ı ışık
içinde olacaktır...*" diye

okumuştum.

Bu bedenlerde ışık, bu bakışlarda aydınlık var mıydı? Yoksa olan, törelere bağlılık, duygusallık, batıl inançlar mıydı? Bunu yapıyorum, çünkü ötekiler de yapıyor, çünkü iyi yürekliliğim için bana hayranlık duyulmasını arzuluyorum, çünkü her ne olursa olsun evrene egemen olan güçler tarafından korunmak istiyorum; bu nedenle boynuma mercan bir boynuz yerine haç takıyorum, hatta işi garantiye almak için iki tane bulunduruyorum ve bunu yapmışken bir de Fatma'nın

elini onlara ekliyorum.

İman bu muydu, yoksa insanların reddettiği inanma tarzı tam da bu mu oluyordu? Ve iman ve din arasında ne ilişki vardı? Hiç inanç duymadan bir dinin kurallarına uyulabilir miydi ya da tam tersi yaşanabilir miydi? Gökyüzünden inen neydi ve insanların zaafı hangisiydi? Gerçeklik neydi; onaylanma ihtirası ne?

Orada oturduğum sürece benimkilere yanıt verecek başka gözler aradım ama sanki buzlu bir yüzey ya da pleksiglas

üzerinde kayıyor gibiydim:
Olasılıkla ışığı olmayan bendim
ama bu kalabalıktan da en
küçük bir yansıma almıyordum.

Tam vazgeçmek üzereydim
ki yaşlı ve ufak tefek bir Koreli
kadının aydınlık yüzünde
ışıldayan bir bakış gözüme
çarptı; arkadaşları otobüse
binmeye başlamışlardı ama o
kim bilir neden, gülümseyerek
yanıma geldi ve elleri arasına
aldığı elimi sıkarak bana sanki
cesaret vermek, böyle devam et
demek ister gibi davrandı, sonra
hafifçe önümde eğildikten sonra
küçük adımlarıyla otobüsüne

doğru koştı.

Saatler sonra Kefernahum'a vardığımda orayı da turist otobüsleri işgal etmişti.

Rehberlerin ve refakatçilerin değişik dillerdeki sözleri havada birbirine ilmikleniyordu; ben arkeolojik bölgeye doğru renkli kalabalığın arasında ilerlerken, bu değişik dillerdeki sözleri yakalıyordum.

Antik sinagogdan geriye sadece dört beyaz kireç sütun kalmıştı ve yerde yatan taşların üzerlerinde nar ve üzüm kabartmaları vardı.

Elinde bir levha taşıyan

adam ‘‘Suriye ve Mezopotamya’yı, Mısır ve Filistin’e bağlayan Via Maris (deniz yolu) buradan geçiyordu...’’ diyordu. ‘‘Bu özellikle tacirlerin uzun karavanlarının açmak zorunda oldukları bir yoldu. Ve tam burada, İsa, Nasıra’dan ayrıldıktan sonra vaaz vermek için bu sinagogu seçmişti... İçinizde neden olduğunu hatırlayan var mı?’’

‘‘nk burası bir TIR parkını andırıyordu...’’

‘‘Ya da bir alışveriş merkezini...’’

“Doğru! İsa, merkezi bir geçiş noktası olduğu için burayı seçmişti. Sonra olasılıkla bir deprem yüzünden 665 yılında yıkıldı.”

Güneş tam tepemizdeydi, hava iyice ısınmıştı.

Dağınık biçimde hareket eden, kimisi sandviç yiyen, kimisi küçük şişesinden su içen insanların akışını izleyerek ben de gölgelik bir yer buldum; bir şeyler atıştırmak için kazıların en güney noktasındaki bu yere oturdum.

Petrus’un şehrini oluşturanlardan geriye evin

temellerinden başka bir şey kalmamıştı. Hatipler tekdüze sesleriyle “Matta’nın tahsildarlık masası buradaydı, Simon kayınvalidesiyle burada yaşırdı,” diye tekrarlıyorlardı.

Simon Petrus’tan söz edilirken neden sadece bu akrabalık ilişkisinden söz edildiğini, neden karısının ve çocuklarının adlarının anılmadığını kendi kendime sorarken, bakışlarım bütün gölün görüntüsünü karartan, toprağa saplanmış altı büyük ayak üzerinde dikilen, cam ve betondan yapılmış korkunç bir

uzay gemisine benzeyen
tuhafliğa takıldı.

Bu neydi?

İlk bakışta '60'lı yılların
diskoteklerine ya da ufo
meraklılarının acayip
tapınaklarına benzeyen bir
yapıydı.

Rehberler, heyecanla
“Petrus’un evi burada
yükseliyordu,” diye
anlatırlarken, bu tuhaf uzay
gemisinin gölgesinde kalan
küçük duvar kalıntılarını
gösteriyorlardı.

Anılarının tonlarca cam ve
beton altında ezilmesi

mahkûmiyetini ona borçluysa, kayınvalidenin damadından nefret etmeye hakkı varmış, diye düşündüm. Kalın kafalılıkta, kendilerini beğenmekte üstüne olmayan insanoğullarının her yere güçlerinin bir izini bırakma heveslerini bildiğim için kabahatin Petrus'ta olmadığını düşündüm.

Turistlerin atmış olduğu onlarca para evin temelleri üstünde parlıyordu. Bu davranışın anlamını kavramakta güçlük çekiyordum. Kendilerini güvene almak için

iyi dilekler mi diliyorlardı?
Yoksa uzak olmayan bir günde
Kefernahum'a büyü­lü
güzelliğini iade etmek ve bu
canavarı yerle bir etmek için
para toplamaya başlamanın bir
yolu muydu?

Artık geç olmuştu. Mutluluk
Tepesi'ne tırmanmayı da
istiyordum ama bunu yaparsam
dayıma söz verdiğim gibi
zamanında kibutzda
olamayabilirdim; bu nedenle
otobüs durağına yollandım.

Manzara hızla karanlık

tarafından yutulurken, bütün yol boyunca yaşadığım günü düşündüm: Kutsal Kitap'ta az önce "*Bilgelerin çokluğu dünyanın kurtuluşudur*" cümlesini okumuştum.

O gün bilgilerle karşılaşmış mıydım; geçmiş yıllarda yapabilmiş miydim bunu?

Yolumun üzerinde rastladığım biricik rahipler okulumda görevli olanlardı. Ahlakçı bir duygusallık yayan boğucu halenin dışında konuşmalarından hiçbir şey hatırlamıyordum, sözleri zihnimde hiçbir kapı açmayı

başaramamış, yüreğimin kapısını ise mühürlemişlerdi. Bilgelik neydi gerçekten? Yoksa ezelden beri omuriliğimden akıp giden acı o muydu?

Nasıra hahamı binlerce kişiyi bu kıyılarda doyurmuştu: Hâlâ dağıtacak ekmek ve balık var mıydı? Hangi açlığı doyurmaları gerekiyordu, mideninkini mi, yoksa ruhunkini mi? Kendinden başka her şeye sahip olan modern insan neye açlık duyuyordu? Ruh, neyin açlığını duyuyordu? Şanın, zaferlerin, yargıların, ayrılıkların mı, yoksa sadece önünde diz çökebileceği

bir eşıği keşfetmenin açlığını
mı?

4 Bunlar senin köklerin. (Ç.N.)

5.

Sonraki aylarda, hayatım düzenli bir ritim kazandı; Yiddiş dilinde konuşan yaşlı hanımlarla birlikte çamaşırhanede çalışıyordum; onlar çamaşırları ayırırken ben çarşaf ütüleme makinesinin başında oluyordum. Almanca bilgim sayesinde dillerini az çok anlamayı, tek tük

konusabilmeyi de başarıyordum.

Boş zamanlarımın çoğunu dayımla geçiriyordum; o da ailenin kaybolmuş bir üyesiyle bir araya gelmiş olmaktan memnuniyet duyar gibiydi. Akşamları ya onun salonunda oturup uzun uzun çene çalıyor ya da elleriyle diktiği turunçgillerin altında yürüyüş yapıyorduk.

“Başlangıçta,” demişti bana, “bu, bana başkaları tarafından verilmiş bir görevdi. İlk zamanlarda ağaç dikmek, benim için duvar yapmakla eşdeğerdi, aradaki farkı göremiyordum

ama yıllar içersinde ağaçların bakımını yaptıkça, büyümelerini gözledikçe bu iş benim için gerçek bir tutku halini aldı. Karım sık sık benimle dalga geçerdi: ‘Çocuklarından çok, onları düşünüyorsun,’ derken belki de haklıydı.

“Çocukların kaderi söz konusu olduğunda havada belli bir alınyazısı süzülüyordu, onları en iyi biçimde büyütmek için ne yaparsam yapayım, bir noktada –tamamen özerk olarak– benimkine göre yanlış ya da benimkinden farklı bir yol

seeceklerinden emindim.

“Oysa aēalarım için durum farklıydı. Onlar benim bakımımı baēımlıydılar, hava kurak olduēunda benden su bekliyorlardı, kırmızı böceklerinden korunmaları için mineral yaē, kışın sonunda doēru miktarda gübre vermeliydim çünkü deēiēik kompostlar arasındaki oran yanlış olursa, aēa ya fazla yapraklanır ya çiçeklerini erken döker ya da tehlikeli yanıklarla kaplanır. Bu baēlangıta çok sık yaptığım bir hataydı: Topraēa fazla besin vermiē, meraklı bir

anne gibi onu bereketli
kılacağımı düşünerek hasta
etmiştim. Gübre doğru miktarda
ve doğru zaman ayarlamasıyla
verilmelidir; kimi zaman
verilmemelidir hatta. Evlatlara
yapıldığı gibi ağaçlar da bazı
şeylerden yoksun
bırakılmalıdır: Sonradan sahip
olma arzusunun duyulması için
bazı şeyler onlardan
esirgenmelidir.

“Günümüzde egemen olan
ters bir anlayışa göre mutlu
olmaları için çocukların her şeye
hemen sahip olmaları gerekir:
Diller öğrenmeli, bilgisayarla

oynamalılar. Genç çiftlerle bu konu üzerinde hep tartışıyorum; eski kafalı, hatta biraz sadist olduğumu söylüyorlar. Yolculuğa çıkmak için bir şeyi özlemiş olmak gerektiğini anlayamıyorlar. Bir ağacın ışığını kesersem, o ışığa kavuşmak için bütün gücünü toplayacaktır, tepe hücreleri bir delik bulabilmek için çılgın gibi uzanacaklar, hedeflerine ulaştıkları zaman bitki daha güçlü olacaktır çünkü bir hasımla karşılaşmış ve onu yenmeyi bilmiştir.

“Şımartılmış bitkilerin,

aynen çocukların olduğu gibi
önlerinde tek bir yol vardır; bu
da egonun yoludur.

“Bu konuşmaları yaparken,
tek başıma olduğumu
biliyorum; dünya artık başka
türli ilerliyor ve onu
durduracak olan elbette ben
değilim. Ama insanların ağaçları
daha çok düşünmelerini, onlara
bakmayı bilmelerini, onlara
minnet duymalarını isterdim
çünkü (artık bunu hiç hatırlayan
kalmamış olsa bile) onlar
olmasaydı, hayatımız da
olmazdı: Bizlerin soluk almasını
sağlayan, onların solumasıdır.

“Beni bu zamanlarda en çok korkutanın ne olduğunu bilmek ister misin?

“Yayılmakta olan sınırsız, mutlak kudret duygusudur. İnsanoğlu her şeyi yapabileceğine inanmıştır çünkü yapay bir dünyada yaşamaktadır, kendi elleriyle oluşturduğu bu dünyaya bütünüyle egemen olabileceğini zanneder. Ama benim gibi ağaç yetiştiren, bitkilerle ilgilenen biri böyle olmadığını bilir. Elbette, suyun düzenli dağıtılmasını garantilemek için, son derece karmaşık bir sulama

sistemi kurabilirim –gerçekte, ülkenin dört bir yanında tarımı bu şekilde yaptık– ama günler, aylar, yıllar boyunca yağmur yağmazsa, toprak bir noktada kuruluktan çatlayacak, bitkiler ölecektir; bitkilerle beraber hayvanlar da hayatlarını kaybedecektir. Oksijeni imal edemediğimiz gibi, suyu da üretemeyiz. Elimizde olmayan bir şeylere bağımlıyız: Deniz kabarırsa, bizi içine alıverir; çekirge istilas olursa, aynen firavunun zamanında olduğu gibi ekinleri ve ağaçların filizlerini kemirirler. Sadece

yapay ışıklar arasında kapalı
yaşayan bizler bunları artık
unuttuk.

“Emin olduğumuz tek ufuk,
madde üzerinde kurduğumuz
egemenlikle sınırlı; giderek
daha karmaşık sistemlerle daha
çok hastalığa şifa buluyoruz –
elbette bu olağanüstü bir
olaydır– ama sonra uyuyup uzun
bir süre sonra uyanabileceğimizi
görebilmek için canlı domuzları
donduruyoruz; amacımız ölme
numarası yapmak ve her
seferinde yeniden doğabilmek.
Ölülerin bedenlerini parçalara
ayırıyor, onları nakil için

buzdolaplarında saklıyoruz.

“Bak, bir dizkapağım eklem yangısı nedeniyle artık neredeyse hareket etmez oldu; sürekli şiş ve yürümekte zorluk çekiyorum. Biliyor musun, hastanedeki doktor bana ne dedi?”

“İsterseniz onu bir yenisiyle değiştirebiliriz.’

“Peki, yenisini nereden alacaksınız?’ diye sorunca o gayet rahat yanıtladı beni:

“Bankadan.’

“Anlayacağın, dünyanın bir yerlerinde bütün değişebilecek parçaların saklandığı büyük bir

buzdolabı var: O dolapta bezelye ve kabak değil, dizkapağı ve el, tendon ve göz var; otomobil tamircisinde bir başka otomobile takılmak üzere bekleyen kapılar ya da direksiyonlar gibi, yeni bir bedende yer almayı bekliyorlar.

“Bir bedeninin kutsallığına hâlel getirmektense, topal kalmayı yeğlerim!’ dediğim zaman doktorun yüzünün aldığı ifadeyi gördüm; bana yaşlı bir fanatikmişim gibi baktı. Ama hiçbir konuda fanatik olmadım. Kuşku ve kararsızlık bütün attığım adımlara eşlik etmiştir;

geri dönüp bunu ona söylemek isterdim ama sonra bunun değmeyeceğini anladım. Kapalı mekânlar insanlarda dargörüşlülüğe neden oluyor. Anlayamadığın bir şeylerin var olduğunu kabul edebilmek için açık havada bulunmak gereklidir; bu bilinç bir yenilgi değil, senin yücelik olanağıdır.

“O noktadan olağanüstü yolculuklara çıkabilirsin,’ der oğlum daima, ‘bunu yapmazsan seçtiğin her güzergâh sadece dairevi bir hareketten ibaret olacaktır.’

“Yeni doğmuş bebeğini

kucağına aldığın an, onun bir yedek parçalar bütünü olduğunu nasıl düşünürsün? Onun yumuşacık ve sana emanet edilmiş tenini hissedersin; onun bakışını görürsün; bu bakışı okumayı bilersen her şeyi anlayabilirsin ve o birkaç kiloluk canlıda gizemlerin en büyüğünün saklı olduğunu kavrarsın. Bunu sana söyleyen zekân değil, onu yaratmış olan hücrelerindir. Mezmurlar Kitabı'nda nasıl der? *'Toprağın derinliklerinde kemiklerimi dokuyan sensin.'*

“Ve ben sonra o kemikleri

kesip buzdolabına mı
koyacağım? Hayır, teşekkür
ederim. Onların toprağın
derinliklerine dönmesini ve
söylendiği üzere *‘Daha hiçbir
kitap yokken benim günlerim
senin kitabında yazılıydı,’* diye
düşünmeyi yeğlerim, başımı
önüme eğer, kaderime razı
olurum.

“Kızlarıyla beni ziyarete
geldiğinde oğlumla bu konuları
tartışırız, çocuklar yattıktan
sonra gün ışıyana kadar oturur
konuşuruz. Gülerек bana, ondan
daha dindar olduğumu söyler
ama ben ona yanıldığı yanıtını

veririm. Çünkü ben henüz hesabı kapatmamış –annemin, babamın ölümü, o dönemde suçsuz yere öldürülmüş milyonlarca insan–, hâlâ borcu olan bir dükkâncı gibiyim; bu açık hesabım olduğu için ellerimi ve ayaklarımı bir inanca teslim edemem. Numara yaparak güneş doğduğu sürece her şeyin yolunda gittiğini, dinsizler gibi gökleri dolduran şeyin ‘hareket halindeki madde kütleleri’ olduğunu söyleyemem. Onlar burunlarının dibinde olanı görmezler ya da görmezmiş gibi

yaparlar.

“Ağaç dikmeye başladığım zaman, şehirde büyümüş her delikanlı gibi bunların yaprak çıkarma yeteneği olan kazıklardan farklı olmadıklarını düşünüyordum; ancak zamanla, onları dinleyerek, büyümelerini gözleyerek, hastalanmalarını, ölmelerini ya da meyve vermelerini görerek, ağaçların çocuklardan farklı olmadıklarını anladım; onlar da çocuklar gibi özene ve sevgiye gereksinme duyuyorlardı; zamanla her birinin inanılmaz biçimde kendi bireyselliği olduğunu fark ettim

– kimi daha güçlü, kimi daha güçsüzdü; kimi daha cimriyken, kimi daha fazla şımarıklık yapıyordu.

“Her birine aynı derecede özen gösteriyordum ve onların her biri bana farklı tapkiler veriyorlardı. Bu nedenle, onların birer kazık değil, kendi kaderleri olan yaratıklar olduğunu anladım.

“Onlarda bir gizem varsa, insanları sarıp sarmalayan gizem kim bilir ne kadar büyüktür!

“Hayatım boyunca meyve veren sıradan kazıklar diktiğimi

sanarak seksen yaşıma
gelseydım, ben şimdi ne
sayılırdım? Günahkârın teki
mi?

“Yanıtı sana bırakıyorum.

“Bütün hayatını dinlemeyi,
görmeyi bilmeden yaşamış,
kafasının içinde –düşünceler ve
sorular yerine– sadece ıslak
yaprakların tutuştuğu bir adam
olsaydım, bu ateşin dumanı
ağacın kaderiyle insanın
kaderinin ne kadar yakın
olduğunu görmemi engellerdi.”

Bunun üzerine ben de ona

ağaçlara olan tutkumdan, senin düşüncesizce kestirdiğin ceviz ağacından, onu izleyen yıkımdan söz ettim: Sanki benim içimde de bir ağaç kesilmişti ve huzursuzluklarım o açık kalan yaradan kanamayı sürdürüyordu.

Sonra senin hastalığından konuştuk ve ona ikimizin arasındaki ilişkinin hesaplarını tam olarak yapamadığımı anlattım: Çocukken fazlasıyla yakın ve korumacı olan ilişkimiz, daha sonra müthiş bir çatışmaya dönüşmüştü. Beni sevmen ama bu duyguyu kızına

karşı hissedememiş olman benim içimdeki bazı şeylerin havada kalmasına, sana karşı duygularımda çelişki yaşamama neden oluyordu.

Ona sonra babamı, onun annemle yaşadığı öyküyü, Padova'da geçirdikleri yılları anlattım ve konuşmamızın sonunda belki de havayı biraz yumuşatmak için bitki oyunu oynamaya başladık.

Dayıma “Ilaria ne bitkisi olurdu?” diye sordum.

“Kesinlikle gölde yaşayan bir bitki olurdu,” yanıtını verdi.
“Suda yüzen kökleri nedeniyle

sağlam bir gövde büyütememiş
ama o türün bitkileri gibi harika
bir çiçek vermişti.”

“Babama ne dersin?

Ona anlattıklarımı
dayanarak Gionata Dayı babamı
çöllerde yuvarlanan o
bitkilerden birine benzetmişti;
çalıdan çok dikenli bir yumğa
benziyordu: Rüzgâr onu itiyor,
kumul tepelerinde süzülüyor,
sonra aşağıya yuvarlanıyordu;
kökleri olmadığından ve
köklenmesi olanaksız
olduğundan arılara bir besin
kaynağı oluşturamazlar ve
yazgıları hiçliğe doğru uzanan

ebedi ve yalnız bir koşudur.

Oysa ben, çocukluğumda bir meşenin sarsılmaz kudretiyle büyümeyi ya da ıhlamur gibi çevreme güzel kokular yaymayı arzu etmiştim ama son zamanlarda fikrimi değiştirmiştım: Ihlamurların bulvarlarda ve parklarda tutsak olması beni üzüyordu; meşelerin tek başlarına yaşamak zorunda oldukları yazgıları da hüznölendiriyordu; bu nedenle şimdi bir salkımsöğüt olmaya heves ediyorum. Bir ırmak kenarında gür yapraklarımla büyümek, köklerimi suya

batırmak, akıntının sesini
dinlemek, yapraklarım arasında
bülbülü konuk etmek ve
yalı apkınının suyun dalgaları
arasında küçük bir g  ku a ı
gibi bir g  r n p bir
kaybolmasını seyretmek
istiyorum.

“Ya sen,” diye sormu tum
sonra, “sen ne ağacı olmak
isterdin?”

Dayım beni yanıtlamadan
Şöyle bir daldı.

“Gen li imde; ne bileyim
yabani g  l, akdiken, bir prunus
gibi bir çalı olmak ve bütün
Çalılık tarafından yutulmak

isterdim. Sonra buraya gelince Hermon eteklerinde ihtişamla büyüyen sedirlerden biri olmanın hoşuma gideceğini fark ettim. Ama son zamanlarda, aklıma en çok takılan, en çok özlediğim ağaç bizim oralarda yetişen kayın ağacı. Dağlara yaptığım gezilerden boz renkli gövdesini, yosunlarla kaplı kabuklarını ve havayı tutuşturan yapraklarını hatırlıyorum...

“Evet, şimdi bir kayın ağacı olmak isterdim.

“Hatta ben kendimi bir kayın olarak hissediyorum çünkü

günbatımında hayat sonbaharda
olduğu gibi heyecanlar, anılar,
duygularla alev alev olur;
ormanlarda o ağaçların
yaprakları tutuşur.”

6.

Savuot Bayramı'ndan az sonra İtalya'dan bir telefon aldım, telefon çağrısı yemek odasına yönlendirildi ama ben çoktan işbaşı yapmıştım. Vardiyam bittiğinde yemekle dolu tepsimi alıp masa başına oturduğumda, genç bir asker elime bir pusula tutuşturdu: “*A call from your abba.*”

Babam, hayatında ikinci kez bana telefon ediyordu. Onu, bunu yapmaya iten neydi? Kim bilir, belki de Tiberias'ı görünce heveslenmiş, ona oralardan bir apartman dairesi bulmamı istemiştir; belki de gene Grado Pineta'dan ayrılmak ve yazı geçirmek için başka bir ileri karakola taşınmak üzeredir. Evimden ayrılalı neredeyse bir yıl olmuştu.

Onu iyi tanıdığım için, acil bir durumun söz konusu olduğunu düşündüm ve ilk çıktığımda onu aramak için telefon kartı alabilmek niyetiyle

pusulayı cebime soktum.

Aynı akşam dayımın oğlu Ari, iş için gittiği Hayfa Üniversitesi'nden dönüşte ziyaret için uğradı. Otuz yaşlarında, aydınlık yüzlü biriydi.

Benim ve doğduğumuz toprakların şerefine o akşam evde kaldık ve domatesli makarna pişirdik. Ari, babasına ikizlerin son becerilerini anlattı, sonra gizemli bir edayla yakında ona verecekleri müjdeli bir haber olduğunu ama bunu

açıklamak için karısıyla birlikte olacağı günü bekleyeceğini söyledi. Sonra bir önceki hafta Berşeva’da karşılaştığı ablasıyla ilgili bir şeyler anlattı.

Dayım, kederli bir ses tonuyla “Ben onu aramazsam, onun aklına beni aramak gelmiyor,” dedi.

Ari’nin ilk yanıtı “İşiyle fazla meşgul,” oldu, “hiç ara vermiyor; insanlığı kurtarmak onun görevi sanıyor. Böyle devam ederse, sonunda hastalanacak.”

Dayım, başını salladı.

“Tuhaf bir şey, genellikle

kızlar babalarına çekerler. Oysa bizim durumumuzda, o daha çok annesine benziyor: somut, gerçekçi, her durumda kolları sıvamaya hazır, ne olursa olsun sarsılmayan bir ruh.”

“Aslında öyle değil,” diye belirtti Ari, “sorunlarla yüzleşmemek için onları görmezden geliyor. Dünyanın kendi istediği gibi gitmesi gerektiğine karar vermiş ve kimsenin yüzüne bakmıyor.”

Bu yapıyı her zaman çok kıskandığımı için “Kendinden çok emin biri midir?” diye sordum.

“Emin mi?” diye sordu Ari.

“Belki. Ama onun için eminden çok otoriter sıfatını kullanabiliriz: Bir şeye karar verdiği zaman, artık onunla tartışılmaz, her neyse, mecburen iyi gitmek zorundadır. Aslında bu bir tür kırılگانlıktır.”

Benim sorularım karşısında coşan Ari, uzun uzun Arad’daki hayatını anlattı.

Başlangıçta –iklim ve manzara buradan tamamen farklı olduğu için– oraya alışması kolay olmamıştı ama artık başka hiçbir yerde yaşayamayacağını

düşünüyordu. Kayalara, nemsiz, kuru havaya gereksinme duyuyordu; ilk yağmurla bir renk senfonisi oluşturan çiçekler vadi diye nitelendirdiği yerde açıyordu. Her ne kadar henüz küçük olsalar ve bunu anlayamasalar bile, kızlarını bu güzelliği seyretmeye götürüyordu: Dünyanın harikalarının tadını çıkartmaya alıştırmak istiyordu.

“Tropik bölgelerde insanlar belki çiçeklerden de usanıyor, onları artık görmez oluyordur ama bir kez çiçeklenen çöl, beklenmedik bir armağandır;

maddenin içinde ne çok ışık barındığını anlamamızı sağlar.”

Bana sonra Massada Kuşatması’nın öyküsünü ve bir hafta önce iki Japon’un bisikletle kalenin tepesine tırmandıklarını gördüğünü anlattı. Bana leoparların yaşadığı (gündoğumunda vadilere gidenlerin onları görme olasılığı vardı) En Gedi’den ve Davud’un Saul’den gizlendiği mağaradan söz etti. Günün birinde onları ziyarete gidersem, beni bütün bu yerlerde gezdirebilirdi.

Saat on bire doğru dayım
uyumaya gitti; biz ise biraz
dolaşmak için dışarıya çıktık.

Ahırların çevresinde birkaç
tur attıktan sonra turunçgiller
bahçesine doğru yürüdük:
Portakal iekleri açmış, gecenin
serin havasında inanılmaz
yoğun bir koku yaymaya
başlamışlardı. Kısa bir
yürüyüşten sonra benim
meditasyon için seçmiş
olduğum kayanın üstüne
oturduk ve bütün gece boyunca
konuştuk: Ailelerimizden,
dedesinden, onun trajik
sonundan, çocukluğundan beri,

Ottavio'nun güzellikleri bu kadar severken, onları yüreğimize nakşeden Yaradan'ı sevmemesi konusunda duyduğu rahatsızlıktan söz etti.

“Güzellik ve uyum onları algılayabildiğimiz, tadını çıkartabildiğimiz oranda vardır. Ancak o zaman ruh için besin oluştururlar. Yoksa –bize selektör yapan bir arabayla burun buruna geldiğimizde yönümüzü değiştirdiğimiz gibi– bunlar göz kamaştırıcı bir ışıktan başka bir şey değildirler; bizi niyetlerimizden d nd r rl r, siyahı beyazla

karıştırmamıza, her şeyi boz bir bulanıklığa döndürmemize yol açarlar.

“Yürek,” diye sürdürdü sözlerini Ari, “bu savaşın yaşandığı yerdir, iyi niyetlerle kötü niyetlerin çarpışması burada yaşanır. Bunun bilincinde olmak gerekir, yoksa insan çarpışmadan teslim olur, zamanımızın en büyük düşmanı olan belirsizliğin donukluğunda kaybolur gider. Matlık hayatın neşesini yok eder, nesnelerin çevresindeki ışığı keserek varoluşumuzu karanlığa mahkûm eder.”

Çevremizde birbirine
seslenen çakallar uluyor, arada
sırada havlayan bir köpeğin sesi
onlara karışıyordu; ortalık hâlâ
karanlık olmasına karşın
horozlar da yeni günün
doğuşunu selamlamak için
seslerini ayarlamaya
başlamışlardı.

Ari bana bir desteklenmiş
küçük bir ağacı işaret etti.

“Bak, bizim içimizde de –
ağaçlarda olduğu gibi– doğal bir
yükselme arzusu vardır. Belki
kilolarca posanın altına gömülü
kalmıştır ama vardır. Her
insanın en gizli kısmında

barınan bir tür hasrettir. Ama hayat çok karmaşıktır ve çelişkilerle doludur; bizler kendimizi sadece zihnimizin yargısına bıraktığımız zaman, yönümüzü şaşırma tehlikemiz vardır, gözlerimizi kamaştıran uydurma bir güneşin ışığı olabilir. Tevrat bu nedenle vardır, o genç ağacın yanındaki destek gibi bizim dik bir biçimde yükselmemizi, rüzgârın yarattığı fırtınalarda kırılmadan göğe doğru uzanmamızı sağlar.”

Cıvıldamaları gittikçe coşarak uyandıklarını belli eden serçelerin kanat sesleri,

ağaçların yaprakları arasında duyulmaya başlamıştı.

Doğuda karanlık yerini ışığa bırakmaya başlamıştı, açık mavi renk, portakal rengi bir altını andırmaya başladığında Ari ayağa kalktı ve sessizce dua etmeye koyuldu. Ben de onu taklit ettim; ayakta onun yanında dikilirken, ne diyeceğimi bilmiyordum, bana hiç kimse dua öğretmemişti, umutsuzca ruh halime ses verecek birkaç sözcük arıyordum.

Ertesi hafta İtalya'dan bir telefon daha geldi ama bu kez arayan babam değildi.

Mestre jandarması Marghera yakınlarındaki bir alt geçitte ölü bir erkek bulduklarını bildiriyordu. Adı Massimo Ancona idi ve ceketinin cebinde benim telefon numaramla birlikte kızına yazdığı bir mektup vardı. Onu tanıyor muydum? Belgelerde öyle görünmemesine karşın, gerçekten onun kızı mıydım? Gerçekten öyleyse mümkün olduğunca çabuk Mestre Hastanesi morguna gitmeli ve

kimlik belirlemesi
yapmalıydım.

Aynı gün, öğleden sonra
Hayfa'ya gidip uçakta bir yer
ayırttım: İlk boş yer beni üç gün
sonra Tel Aviv'den Milano'ya
götürecek uçakta bulundu.

Bu uçuşu onayladım ve
kibutza döndüm.

O gece gözlerimi yummam
mümkün olmadı. Onu
aramadığım için kendi kendime
lanet ediyordum; jandarma
babamın nasıl öldüğünü
söyleyemediği için kendini
öldürdüğünden
kuşkulanıyordum. Belki de çok

çaresizdi, bana bir şey söylemek istiyordu ama ben onu aramamıştım. Her ne kadar o benim başlangıcımdan sorumluluk duymadıysa da, ben şimdi kendimi onun sonundan sorumlu tutuyordum.

Ancak sabahın getirdiği bilgelikle bu düşüncelerin manasızlığının farkına vardım: Babam, ona edilmemiş bir telefon yüzünden kendini öldürecek bir adam değildi, her zamanki gibi duygusallıktan uzak olmanın ve bencilliğinin getirdiği koruma kalkanı altındaydı.

Ertesi gün her zamanki işlerime dönemeyecek kadar huzursuz olduğumdan otobüse bindim ve Mutluluk Tepesi' ne gittim.

Öğle yemeği saatinde oraya vardım, büyük kiliseyi çevreleyen kocaman bahçe neredeyse ıssızdı. Altımda Galile Denizi bir ayna gibi parlarken rüzgâr aşağıdaki otoyoldan otomobil seslerini bana kadar taşıyordu.

İsa kısacık varoluşunu şu birkaç on kilometre içinde

yaşamıştı. Kalabalık her yerde onu izliyor, her adımında şifa dileniyordu. İsteklilerin bu sürekli taleplerinin ne kadar yorucu bir şey olduğunu tahmin etmekte zorlanmıyordum: otuz senelik sessizlikten sonra daimi bir kargaşa içinde yaşanan üç yıl.

Hem iyileşmek ne anlama geliyordu? Görmek, yürümek, yeniden işitmek ama ne yapabilmek için? İştah sahibi olmak, iyi uyumak, hızla koşabilmek için mi? Yoksa yeni bir yaşama bilinci düzeyine varabilmek için mi? Okulda

duyduğum yapış yapış
kelimelerle Nasıralı hahamın
ağzından çıkan güç, sertlik,
ciddilik arasında ne ilişki vardı?
Günün birinde bu sözcükler beni
de iyileştirebilecek miydi?

Bir süre parkın yollarında
üzerinde mutlulukların
kazındığı beyaz taşları izleyerek
gezindim; çevremde zengin bir
çiçek çeşidi vardı, sarıasmalar
cıvıldaşışlarını, sanki birer
soruymuş gibi havaya
savuruyorlardı. “Ne mutlu
merhametlilere, zira onlara
merhamet olunur,” diye
okuduğum zaman babamı

düşündüm: şimdi nerede
bulunuyordu acaba?

Çevremdeydi ve beni görüyor
muydu, yoksa artık bir daha
çıkamayacağı karanlık bir yere
mi batmıştı? Hayatının kısırlığı
merhamet görecekti miydi? Hem
sonra merhamet gerçekte
neydi? Bizi Yaradan'ın
merhametine katılım göstermek
anlamına gelmiyor muydu?

Ari'nin sözleri geliyordu
aklıma: “Yasanın katılığı ve
merhamet hep yan yana
yürürler ama en önemli
kararlarda üstünlük hep
ikincisininindir çünkü bir annenin

içi asla evladına kıyamaz.”

Tanrı’nın anneliği düşüncesi beni derinden etkilemişti.

“Peki ama Tanrı’nın bizden istediği nedir?”

“Gelişme, dönüşme ve pişmanlık ister: Nasıl başlangıçtan beri biz onun yüreğinde yaşıyorsak, o da bizim yüreğimizde yaşamayı arzular. Bizimle paylaşmak istediği iktidar değil, kırılگانlıktır.”

7.

İki gün sonra dayım beni döküntü Subaru'suyla Ben Gurion'a götürdü.

Uzun bir kucaklaşma ve en kısa zamanda beni Trieste' de görmeye gelme vaadi ile birbirimizden ayrıldık: Davetim elbette Ari ve ailesi için de geçerliydi.

Uçağım saatinde kalktı.

Milano'dan Venedik trenine bindim ve Mestre'de indim.

Jandarma karakoluna vardığımda birinci dereceden jandarma olan bir genç beni morga götürdü. Yolda, otopsi sonucunda babamın doğal yollardan öldüğünü, kalbinin bir anda durduğunu anlattı bana. Bize yol gösteren görevlinin lastik ayakkabıları yürüdüğümüz marley zemin üzerinde acayip bir ses çıkartıyordu.

Buzhane odasına girince yüzüme soğuk bir hava çarptı. Çelik masaların üstünde üç

cansız beden yatıyordu. Babam ortadaydı. Yeşil örtünün altından ayakları çıkıyordu (onu ayakkabısız ilk kez görüyordum), yandan da bir kolu sarkıyordu.

Jandarma örtüyü kaldırdı.

“Onu tanıyor musunuz?”

Her zamanki alaycı gülümsemesinin yerine dudakları bir şaşırma ifadesiyle kapanmıştı.

“Evet,” dedim, “babam Massimo Ancona.”

“Üzgünüm,” dedi asker.

Onu “Ben de üzgünüm,” diye yanıtladım ve o anda

gözyaşlarımdan yanaklarından
aşağı süzüldüğünü hissettim.

Soğuk yüzünden
sabırsızlanan görevli memur
sakız çiğniyor (çene
kemiklerinin çıkarttığı gürültü,
bu gerçektışı sessizlik içindeki
tek sest), jandarma birtakım
formlar dolduruyordu.

Ansızın çarşafın altından
sarkan o beyaz eli yakaladım ve
kendi ellerim arasında sıkmaya
başladım, derisi yılanlarınkı gibi
soğuk değildi, yoğunluğu ve
ağırlığı canlılarınkinden farklı
değildi, tırnakları aceleyle
kesilmiş gibiydi.

“İşte son ileri karakolun,”
diye fısıldadım ve bir öpücük
kondurmak için eğildim.
“Teşekkür ederim. Gene de bana
verdiğin hayat için sana
teşekkür ederim.”

Eve döndüğümde,
jandarmaların verdiği plastik
torbayı açtım. İçinde evinin ve
arabasının anahtarları, bölgesel
tren pasosu (geçerliliği bir ay
önce tükenmişti), bir telefon
defteri, kenarları yıpranmış bir
cüzdan ve üzerinde adım yazan
bir zarf vardı.

Cüzdanda pek az bozuk para, bir elli binlik, iki de beş binlik banknotun yanı sıra sağlık kartı, Monfalcone'deki bir süpermarketin hediye kuponları (bornoz kazanması için dört kuponu eksikti) vardı; cüzdanın yan gözünden zamanla yıpranmış bir fotoğraf çıktı: Bu uzun boylu olmayan, şık bir kadına aitti ve kadın umursamazlıkla sıkılma arası bir ifadeyle fotoğrafçıya bakarken, bir çocuğun elinden tutuyordu. San Marco kıyılarında ya da Giudecca karşısında çekilmiş olmalıydı

Çünkü ocuk lmseyerek onu
Çok şaşırtan bir şeyi –bir gemi,
bir su kuşu, hiç rmediğı bir
kuş– işaret ediyordu. Annenin
zleri sadece kendini
beğenmeyi yansıtırken, çocuğun
zlerinden engellenemeyen,
neşeli bir merak yansıyordu.
Fotoğrafın arkasında artık
solmuş bir mürekkeple şunlar
yazıyordu: *Venedik 1936, annem
ve ben kıyıda*. Massimo Ancona
ve annesi, dil felsefesi profesörü
ve kanasta meraklısı annesi,
babam ve babaannem, sıradan
mllerin büyük bölümü gibi
bir cüzdanın arasına sıkışmış

kalmışlardı.

Neredeyse boş sayılabilecek telefon defterinin yeşil plastik kapağında bir Monselice lokantasının adı yazılıydı: D harfinde doktorunun ve diş hekiminin telefonu, L harfinde birkaç lokantanın, değişik harflerin altında da bazı yayınevlerinin yanı sıra, birkaç kadına ait numara vardı. İlk sayfada benim Trieste numaram, altında da kurşunkalemle ve titrek bir yazıyla yazılmış İsrail numaram vardı.

Aynı kararsız yazı zarfın

üzerine adımı yazmıştı. Onu
açtım: Krakov'daki bir otelin
antetli iki sarımsı kâğıdının her
iki yüzü de ince ince
doldurulmuştu.

Grado Pineta, 13 Mayıs 1995

*Bu mektup eline geçer mi
bilmiyorum ama olur da
okursan, bu demektir ki ben
artık bu dünyada
bulunmuyorum.*

Duygusallıklardan ne kadar
nefret ettiğimi bilirsin, gene de
bu satırları yazmadan
edemedim. Sen umulmayandın.

Korkulan ve umulmayan.

Günlerimin sonuna yetiştin
ve ince (ve çok güçlü) kökleriyle
bütün çevresini ele geçiren
bitkiler gibi hayatıma bir delik
açtın, bakışın, sesin, sorularınla
içeriye sızdın, ben o günden beri
senin bakışından, senin
sesinden ve senin sorularından
kurtulmayı başaramadım.

Bu kan bağının çağrısı mı,
yoksa yaşlılığın acizliği mi?
Bilmiyorum, seni yanıtlamak

için artık ne gücüm ne de zamanım var. Zaten bunun çok da önemi yok; bu noktada kendimi savunmak ya da sana bir şey açıklamak zorunda kaldım.

Bugün kendimi öldürmeyi denedim.

Bunda olağanüstü ya da melodramatik bir yan yok, hayatıma bizzat elimle son vermek, mantığımı kullanmaya başladığım günden beri verdiğim bir karardır; doğmayı seçemediğime göre ölümü seçmek bize verilmiş tek özgürlüktür. Bedenim hızla

öküşe geçti ve maalesef zihnim de onu izliyor.

Bu sabah odamın panjuru kırıldı. Saat beşe kadar karanlıkta kaldım ve telefonla defalarca tamirciyi aradım: Karşıma çıkan kişi bana sürekli “Daha sonra arayın, onu çağıracağız,” diyordu ama hiçbir şey olmuyordu. Ben de sonunda sıkılıp gezmeye çıktım. Tatlı bir mayıs havasında, yuvalarına yiyecek taşıyan kuşların yorulmak bilmeyen uçuşları arasında yürüyüş yaptım; betonu delen sarı çiçekler yeryüzüne çıkmışlardı.

Mayıs, diye düşündüm, çekip gitmek için en olağanüstü zaman; hayatın coşkusu en yüksek noktasındayken bunu denemek gerçekten cesaret ister. Kasım ayında gökyüzü kara yağmur bulutlarıyla kaplıyken intihar etmekte ne var? O zaman beni bunu yapmaya itenin depresyon olduğu söylenebilir, oysa hayır, şimdi zihnim gayet aydınlık ve seçimimin bilincindeyim.

Eve dönünce seni aramayı denedim, sesini son kez duymak istiyordum ama şansım yaver gitmedi: Hattın öteki ucunda

karşıma çıkan farklı kişiler
biraz İngilizce, biraz İbranice,
biraz İspanyolca
konuşuyorlardı ama seni
bulmayı başaramadılar.

Bunun üzerine yıllardan beri
koyu renkli bir kumaşa sarılı
olarak uslu uslu kitaplığın
üstünde bekleyen tabancayı
almak için bir sandalyenin
üstüne çıktım. Onu doldurdum
ve en sevdiğim şiirleri okuyarak
gecenin sonunu bekledim: Bir
fare gibi evin içinde ölmek
istemiyordum, açık bir yere,
denizin karşısına gitmek,
tanyerini, yükselerek dünyayı

ışığa boğan güneşi bir kez daha
görmek istiyordum.

Saat dörtte çıktım ve
kumsala indim; karanlıkta
ayaklarımın altında ezilen
midye kabuklarının çıtırtısını
işitiyordum; bir keresinde mola
vermek için senin seçtiğin
kayanın üstüne oturdum;
metalin belime değen
soğukluğunu hissediyordum.

Saat beşi geçtikten az sonra
doğuda, Trieste ve Istria
üzerindeki gökler
aydınlanmaya başladı, hava
deniz kuşlarının çığlıklarıyla
doldu, hâlâ çekilmekte olan

alçak deniz tatlı tatlı
oynaşıyordu. Çevreme
bakındım, tabancayı cebimden
çıkarttım ve beklemeye
başladım: Portakal rengi çember
ufukta görününce onu şakağıma
dayadım ve tetiği çektim: Çat
diye bir ses çıkarttı ve hiçbir şey
olmadı. Tabancanın ayarı ile
oynadım ve bir kez daha çat etti.

Bu arada kumsala iki
köpeğiyle emeklilerden biri
inmişti; köpekler neşeyle
adamın havaya attığı renkli
topun peşinden koşuyorlardı.
Tabancayı yeniden cebime
koyarken, kendimi öldürmeyi

bile beceremiyorum, diye
düşündüm.

Sabah olunca panjur
tamircisi geldi ve onunla
birlikte odama ı ışık doldu.
Öğleden sonra biraz alışveriş
yapmak üzere Monfalcone'ye
gittim. Hayat devam ediyor, bu
ne kadar sürer bilmiyorum ama
devam ediyor işte, diye
düşünerek tabancayı bir
çekmeceye attım. İşi kaderin
akışına bıraktım.

Akşam mutfak balkonuna
çıktım, artık neredeyse yaz
sıcaklığını yansıtan hava
lagündeki yosunları

çürütüyordu ve ortalık onların tuzlu kokusuyla dolmuştu; karşı apartmandaki aydınlık bir dairede, beline önlük takmış bir kadın kovası elinde, yaz için evi köşe bucak temizliyordu.

Tam içeriye giriyordum ki iki apartman arasındaki bakımsız çalılar arasında ateşböceklerini görüverdim; yıllardır olmuyordu bu, çalılar arasında dans ederek eksilmeyen ışıklarıyla havada nakış işler gibiydiler. Daha bir gün önce üreme stratejilerindeki kurnazlığa gülerdim: Bu ışık çiftleşmeleri için bir çağrı değil

de neydi?

Ama o akşam, ansızın her şey gözüme başka türlü göründü, artık yerleri silen ev kadınına sinir olmuyordum, ateşböceklerinin küçük yavan ateşlerindeki mekanikliği görmüyordum.

Bu ışıkta kurnazlık değil bilgelik var, dedim kendi kendime ve ağlamaya başladım. Bizi Brezilya'ya götüren gemiye bindiğim günden beri, yani altmış yıldır ilk kez yapıyordum bunu.

Yavaş yavaş, sessizce ve hıçkırmadan ağlıyordum;

gecenin mutlak karanlığıyla sarılmış o minik ışık parıltıları, onların ürkek uçuşları için ağlıyordum çünkü ansızın her karanlığın içinde küçük bir ışık kıvılcımının yaşadığını kavramıştım.

Seni güldürüyor muyum?
Çok dokunaklı bir halim mi var?
Belki öyledir, bu cümleler gençliğinin coşkulu öfkesini ayağa kaldıracaktır ama artık hiçbir şey umurumda değil.
Hatta bütün bu aylar boyunca seni yeniden görebilmek umuduyla yaşadığımı söyleyerek kendimi daha da

gölünç kılacağım.

*Benim hayatım boyunca
(kendime kötülük etme
pahasına bile olsa) içtenlik
yolunu seçtiğimi biliyorsun, bu
nedenle kaderin yaşamama izin
verdiği bu günlerde, bu
zamanda gururumu bir yana
bırakarak, artık korkmadan
düşünme olanağım var çünkü
aslında ben çoktan öldüm –
bedenimin üzerindeki çarşafı ve
beni örten toprağı şimdiden
hissediyorum.*

*Artık öteye geçtiğimden ötürü
(ve artık gölünç olmaktan
korkmuyorum) sana günlerimi*

belirleyen şeyin korku olduğunu söyleyebilirim, benim gözü peklik diye adlandırdığım aslında sadece panikti.

Olayların benim kontrolüm dışında gelişmeleri korkusu, zihne değil yüreğe ait olan bir sınırı aşma korkusu, sevme ve sevilmemeye korkusuydu.

Sonuç olarak aslında insanın korkusu budur ve bu nedenle kendini alçaltmaya razı olur.

Boşluğa asılmış bir köprüye benzeyen sevgi.

Korku yüzünden en basit şeyleri bile karmaşıklaştırıyoruz,

zihnimizdeki hayaletleri takip etmek için düz bir yolu, içinden çıkmayı başaramadığımız bir labirente çeviriyoruz.

Yalınlığın katılığına,
teslimiyetin
alçakgönüllülüğünü kabul etmek o kadar zor ki.

Benim bütün hayatım boyunca yaptığım bundan başka neydi? Kendimden, sorumluluktan kaçmak, yaralanmamak için yaralamak.

Bu satırları okuduğun zaman (ben ya bir morg buzhanesinde ya da toprak altında olacağım) bilmelisin ki,

son günlerde beni bir hüznün duygusu sardı – öfkesiz, melankonik bir hüznün ve belki de bu nedenle daha da acıklı.

Kibir ve alçakgönüllülük: Son olarak terazinin kefelerinde sadece bunlar var. Onların özgül ağırlıklarının ne olduğunu bilmiyorum, bir günlük alçakgönüllülük kibirle yaşanmış bir hayatı dengeler mi bilmiyorum.

Hayatımı mahvetmek üzere beklenmedik bir şekilde (ve çok geç olarak) karşıma çıkan küçük saatli bombam, seni bir kez daha kucaklayabilmek çok güzel

olurdu; her ne kadar bu senin
uğradığın zararı ödemeye
yetmeyecekse de, sana son kez
sıkıca sarılmak isterdim, bu
kucaklamanın içinde sana asla
yaşatamadığım bütün
kucaklamalar olacaktı:
doğduğun zaman, küçükken,
büyürken ve ben artık burada
olmadığımda ihtiyaç duyacağın
bütün kucaklamalar.

Seni dünyaya getiren dili
zehirli adamın kalınkafalılığını
bağışla.

Baban

Bir hafta sonra Trieste'nin Yahudi Mezarlığı'nda cenaze töreni yaptık. Minyan erkekleri ve hahamın dışında sadece ben vardım. Kadiş duasının okunması sona erer ermez, yakındaki tersanelerde kuvvetli bir biçimde öğle sireni çaldı.

Sıcak bir yaz günüydü ve kabristanda fazla insan yoktu. Eve gitmektense, Katolik kabristanına indim. İçeriye girmeden önce girişteki tezgâhlardan güzel bir ayçiçeği demeti aldım.

Uzun zamandır terk edilmiş olan küçük aile şapelimiz kış

boyunca esen bora yüzünden
savrulmuş el ilanlarıyla ve
yapraklarla dolmuştu. İçeride
boğucu bir hava, küf ve nem
kokusu vardı: İçeride temizlik
yapılmayalı yıllar oluyordu.
Kapıyı ardına dek açtım ve bir
süpürgeyle, temizlik bezi
almaya gittim. En sonunda
çiçekleri vazoya koydum ve sana
arkadaşlık etmek üzere
oturdum.

Kim bilir neredeydiniz,
nasıldınız? Acaba öteki tarafta
annemle karşılaşmış mıydınız,
bir ilişki kurmanızı engelleyen
gölgeleri nihayet yok etmeyi

başarmış mıydınız? Acaba bir yaz öğleden sonrasında yukarıdan sizin mezarlarınızın üzerinde oturmakta olan beni görebiliyor muydunuz? Ölülerin, canlıların yanında olabildikleri, onları hiç gözden kaybetmeden korudukları acaba gerçekten doğru muydu? Yoksa bu sadece bizim bir arzumuz, son derece insani bir umudumuz muydu? Öteki tarafta gerçekten adalet var mıydı; Başmelek Mikael hafif parmaklarıyla karşı ağırlıkları dengeliyor muydu? Peki ölçü birimleri nasıl belirleniyordu? Bütün

eylemlerin özgül ağırlıkları aynı mıydı? Sadece iyi ve kötü diye iki kategori mi vardı, yoksa bu ayrımlar daha mı karmaşıktı? Masum bir insanın ıstıraplarının ağırlığı ne kadardı? Dürüst birinin vahşice ölümü gün bakımından zengin bir günahkârınkiyle eşit mi sayılıyordu? Neden –sanki onu bir koruyan varmış gibi– kötü bir adamın genellikle uzun ve sarsıntısız bir hayatı oluyordu da, uysal bir insan hakaretlere ve düşmanlıklara maruz kalıyordu? Kuruntusuz insanlara bağışlanan uzun hayat,

yoksa ilahî merhametin bir işareti miydi; böylece pişman olmak, yüreklerinde bir değişim yapabilmek için çok uzun zamanları oluyordu.

Peki, üzüntünün ağırlığı ne kadardı?

Annemin, babamın, senin, Ottavio Dayı'nın ve (öldüğüm zaman) benim üzüntüm nerede sona erecekti? Etkisiz bir toz mu, yoksa bir besin kaynağı mı olacaktı? Tasasız bir şekilde, hiç soru sormadan yaşayıp gitmek belki de daha iyi değil miydi? İyi ama kendini sorgulamayan, kuşkuları olmayan bir adamın

sonu ne oluyordu?

Ari bana her birimizin içinde bulunan iyiye ve kötülüğe eğilimden, yüreğimizde daimi olarak sürüp giden çarpışmadan söz etmişti. Hiç soru sormadan uyuşuk bir biçimde yaşamak varoluşun sıradan mekaniğine, bizi (her ne olursa olsun ve daima) aşağıya doğru çeken amansız yerçekimine teslim olmak anlamına gelmiyor muydu? Kuşkular, sorgulamalar hasretten doğuyor olamazlar mıydı? Tepe hücrelerinin, ışık arayışıyla bitkiyi her ne olursa olsun ve daima yukarıya

itmeleri gibi sorular da biz insanları göğ e doğru yükseltmeliydiler: Üzüntü, karmaŗa, kötünün mahvediliŗi bizim yolumuzdan sapmamızın bir sonucu değil miydi?

Kibutzun k     kitaplığında Auschwitz'den kurtulmuŗ Miriam adında Fransız bir kadınla tanışmıŗtım. Bir kolunda g r  t    bilezikler, öteki kolunda kamp numarasının mor damgasını taşıyordu. Gözlerimi o numaralardan ayıramıyordum.

“Seni etkiliyor mu?” diye sormuŗtu bana.

“Evet,” diye yanıtlamıştım dürüstçe.

Dostluğumuz bu karşılıklı samimiyet sonucunda başlamıştı. Bana anlattığına göre, savaş patladığında yirmi iki yaşındaydı, üniversiteden biyoloji diploması almasına bir yıl kalmıştı.

“Babam o zamana göre çok ilerici düşünceleri olan bir adamdı, bana geç yaşında sahip olmuştu ve hekim olduğu için ilgi alanlarımı her zaman teşvik etmişti; küçüklüğümden beri canlı olan her şeye karşı büyük bir merak duymam onu çok

mutlu ederdi: Ben gözlem yapmayı, kendimi sorgulamayı ve deneyler yapmayı severdim. Okul arkadaşlarım bıktırıcı masallar arasında yaşarken, ben mitokondriler ve enzimler arasında tek başıma dolaşırdım; benim soluğumu kesen tek büyü onların gösterdiği aşamalardı. İdolüm Ma-dame Curie idi, biyografisinin her sürecini ezbere biliyordum. Onun gibi olmak, zekâmı insanlığın hizmetine sunmak istiyordum. Nesneler üzerinde düşünmek benim başlıca tutkum olmuştur; öğrenciyken –o yılların

havasıyla coşarak– dünyanın saçmalığını, çılgınlığını kanıtlamak istiyordum.

“Oysa tarih beni vahşice bambaşka bir tarafa attı. Babamın ve annemin ölümüne yürüyüşlerini gördüm, gaz odalarına giden odanın kapısında son bakışlarını yakaladım. Aylar sonra bir kaçış denemesinin misillemesi sonucunda ben de ölmek üzereydim ama bir başkası benim yerime öne çıktı; bu bir erkekti: Benim kız olarak duyduğum korkunun yerini onun kendinden eminliği aldı.

“Ben buradayım çünkü o adam duman oldu; ben bir tanıktan, kendini bu adım yüzünden sorgulamaktan usanmayan birinden başka ne olabilirim? Hayatımın bütün soruları bu basit otuz santimin içindedir: atılmış bir adım ve atılmamış bir başkası.”

Kütüphanenin en serin köşesinde oturuyor, saatlerce ölüm, Avrupa’nın sadece altı yılda küle dönüşen yüreği hakkında konuşuyorduk.

“Tanrı neredeydi? Neden şöyle bir parmağını şaklatıp bu faciaya son vermedi; neden

günahkârlar üzerine bir kor, alev
ve kükürt yağmuru
yağdırmadı?” diye sorup
duruyordu Miriam. Oysa ben
şunu soruyorum: İnsan
neredeydi? Meleklerden az
eksigi olan yaratık neredeydi?
Çünkü gaz odalarını imal
edenler insanlardı; uzman
mühendisler zamanı en iyi
şekilde kullanmak amacıyla
fırın arabalarının en doğru
dönme açılarını belirlemişlerdi –
hiçbir şey insan boşaltmanın
hızını azaltmamalıydı; karısı
salonda örgü örер, çocukları
pazen pijamalarını giyip

aylarına sarılıp yatarlarken mühendisler bu hesapları yapıyorlardı. Ev ev dolaşıp insanları evlerinden toplayanlar, onları en gizli yerlerden bulup çıkartanlar gene insanlardı; ellerini kan ile yıkayan, yeni doğmuş bebekleri tekmeye öldüren, yaşlıları kıyıma uğratan onlardı; seçim yapabilecekken seçmeyen insanlardı; karşısındakinin gözlerinde bir bakış yakalayabilecekken onda sadece bir nesne görenler de insanlardı.

Bir başka gün, evlatları gibi benimsediği birkaç yüz kitabın

tozunu alırken bana “En büyük tuzak nedir, biliyor musun?” diye sormuştu Miriam. “Herkes, soykırımın zamanla sınırlı bir olgu olduğuna inanıyor; sürekli yinelenen törenlerde kararlılıkla ve hep bir ağızdan ‘Bir daha asla! Dünyada böyle bir dehşet bir daha yaşanmayacak!’ diye haykırılıyor. Ama vebanın hıyarcığı patladığı zaman ne oluyor? Hasta iyileşiyor, salgın sona mı eriyor? Yoksa hastalığı her bir tarafa yaymak üzere serbestçe koşmaya başlayan virüsleri özgür bırakarak en zehirli şekilde yayılmasını mı

sağlıyor?

“Oysa insanın şunu söylemeye cesareti olmalıdır: ‘Hâlâ ve her zaman!’ Çünkü normallik görüntüsü altında o yılların zehirli havası hâlâ ve her zaman zamanımızı kirletmeyi sürdürüyor ve bizler için kozmik boyutlarda bir soykırım hazırlıyor. Ve bunun teknik yetkinliğinin uygulanmaya konduğu yer de toplumdur.

“Auschwitz’de hiçbir şey rastlantıya bırakılmamıştı, ne savurganlıklar, ne zaman yitirmeler söz konusuydu;

işleyen saf bir mekanizma vardı;
her şeyle ilgilenen merkezî
organizasyondur: Bu titiz
programlamadan dünyaya
egemen olmayı, onu yaşamayı
hak eden biricik varlık,
mükemmel insan doğacaktı.

“Şimdi bizi inandırmak
istedikleri, karıncalarınki kadar
mükemmel bir toplum
yaratabileceğimiz değil de
nedir? Gerçekten gözümüzü
dikmemiz gereken modeller
karıncalar ve arılar mıdır?
Bizim antenlerimiz, minik
ayaklarımız, prizmatik
gözlerimiz var mıdır?

“Komünizmin sonunda yanan büyük ateşler henüz sönmedi; yaralar henüz kapanmadı ama bize şimdi yeryüzünde kurulacak yeni bir cennet vaat ediliyor: hastalıkların ve ölümlerin, deformasyonların ve kusurların olmayacağı bir dünya.

“Acemi cadıların cenneti.

“Her gün dünyanın bütün televizyonlarından ve gazetelerinden ‘Her şey bizim ellerimizdedir!’ diye haykırıyorlar; oysa kim olursa olsun, bir an için durup düşünse hiçbir şeyin bizim ellerimizde

olmadığını anlar: Ne doğma olanağımız, ne ölüm ânımız elimizdedir (bunu kendi başına becermediğin sürece); ne gökyüzünden inen sular, ne yeryüzünü çatlatan depremler bize bağlıdır.

“Acemi cadılar bu karmaşıklığı gözden kaçırıyorlar, kişiliksiz ve steril odalarında egemen oldukları gerçekliğin bir zerresinin bütün evren olduğunu sanıyorlar. Böylece neşeyle (sadece kendilerine ve onlara iş veren uluslararası şirketlere görünen) ilerleme adına türlerin genetik

miraslarını birbirine karıştırıyorlar, çiçekleri, hayvanları klonluyorlar, olasılıkla gizli bir laboratuvarın karanlık köşelerinde insan da klonlamışlardır (bozulma durumunda yedek parça edinebileceğimiz bir kopyamızın elimizin altında olması aslında hiç de fena bir düşünce değildir).

“Onların silahları hayırsever bir ikna yöntemidir: İnsanların iyi inançlarını sömürerek, onları, bütün bu yıkım işlemlerinin aslında insanların iyiliğine yönelik amaçları

olduğu konusunda ikna ediyorlar. İnsanın, insan için icat ettiği yeni tohumlar olmasa dünyanın milyonlarca aç nasıl doycak, diye soruyorlar. Ama ben, Tanrı'nın yarattıkları yetmedi mi? Zaten hizmetimize sunulmuş harika bir düzen yok mu, diyorum. Bu mükemmel düzeni görememek ve aslında ölüm ufukları olan yeni ufuklar aramak bizim yetersizliğimiz değil mi?

“İnsan, insan için acının, kusurun olmadığı bir dünya hayal ettiği zaman aslında ağları parçalıyor, dünyayı uygunlar ve

uygun olmayanlar diye ikiye ayırıyor; uygun olmayanlar onların gözünde yol boyunca atılacak bir safradan başka bir şey olmuyor.

“Ben elbette Madame Curie’ye katılıyorum –insanın görevi geleceği iyileştirmektir– ama bu iyileştirme bir mutlak kudret çılgınlığına dönüştüğü zaman, milyarlık beratların mücadelesiyle birbirine dolandığında, insan olmanın doğru amacının çok ötesinde bir yere varır. Bilimin büyük vaatlerini alkışlamak yerine Yeremya gibi sevilmemeyi göze

alarak bir soru sormak
yürekliliğini göstermek gerekir:
Hastalık, kırılğanlık, kararsızlık
olmazsa, insan neye benzer?
Geleceğı neye dönüşür? Bizler
giderek daha yetkinleşebilen
makinelere miyiz, yoksa sürgüne
gönderilmiş tedirgin yaratıklar
mı? Son anlamımız mutlak
kudrette mi, yoksa geçiciliğın
kabulünde mi? Sorular bu
geçicilik halinden doğar;
gizemin anlamı, hayret,
sorulardan doğabilir ama emin
olma hali, mutlak kudret neyi
doğurabilir ki?

“İnsanı her şeyi yiyen bir

tüketiciye, daimi olarak
tatminsiz bir varlığa
dönüştürmek istemiyorlar mı?
Satın alıyorum, o halde varım:
Hepimizin koyunlar gibi
uysallıkla sürüklendiği ufuk
budur; tek fark şu ki bizim
hedefimiz ağıl değil,
uçurumdur; putperestlik daima
insanın yüreğinde pusu kurmuş
durumdadır.

“Akla hayale gelmeyecek
felaketler bizi hemen köşenin
ardında beklemektedir. İnsan
nasıl olur da atomun
çekirdeğiyle oynamayı, DNA’yı
kurcalamayı ve ileriye

gidebilmeyi hayal eder? Herkes kulaklıklarını takmış dans ederken, gözleri yapay uyuşturucularla kapanmışken, ben yaklaşmakta olan sonun parıltılarının her gün daha yakınlaştığını görüyorum.”

Bir çavuşkuşu, tepesindeki tüyleri sallaya sallaya önümüzden yürüyordu.

“Hiçbir şey yapılamaz mı?” diye sormuştum.

Miriam bana dönmüş, beni sessizce ve uzun uzun incelemiş –gözlerinin ışığı ne kadar da derinden geliyordu– ve sonra şöyle demişti:

“Elbette pişman olmak, yüreği ve zihni O’nun sözlerine açmak gerekir. Uzun zamandır yüreğimizin üzerinde şölen yapmakta olan tanrıları kovmak gerekir. Egonun yasası yerine dostluğun yasasını dikkate almak gerekir.”

“İyi ama yasa bir kafes değil midir?”

“Ah, hayır!” diye gülmüştü. “Yasa sevginin yeşerebileceği tek yoldur.”

Anılarımı bölen bir miyavlama duydum. Şapelin

kapısında kuyruğu kalem kadar ince, sıska bir kedi belirmişti; ona seslenmemle mırıldanmaya başlamış, çenesinin altını sevmeme zevkten bayılır bir ifadeyle yanıt vermişti.

Dışarıda güneş yükselmiş, şapelin içindeki hava boğucu bir hal almıştı. Çıkmadan önce yavaşça adının yazılı olduğu taşa dokundum, sonra annemin kısacık ömrünün başlangıç ve bitiş tarihlerinin yazılı olduğu taşı okşadım.

Kapıya doğru ilerlerken dişi kedi bir süre beni izledi, sonra bir mezar taşının arkasında

kayboldu. Yapma çiçekler
boyunlarını gururla dimdik
tutuyorlardı, öbürlerininki sıcak
yüzünden bükülmüştü.

Muslukların çevresine onlarca
arı üşüşmüş, bir damla
kapabilmek uğruna birbirlerini
itip duruyorlardı.

Mezarlıktan ayrılmadan önce
son kez arkama döndüm ve
(Yahudi ve Osmanlı mezarlarını
da barındıran) tepelerine
baktım: Siz, hepiniz –sen,
annem, babam– oradaydınız;
oysa benim önümde hayatın
bilinmezliklerle dolu boşluğu
uzanıyordu; iyisiyle, kötüsüyle

bana hayata ilişkin çok şey
öğretmiştiniz: Sizin hatalarınız
bir biçimde benim zenginliğimi
oluşturuyordu.

Eve dönünce temizlik
yapmayı sürdürdüm.

Kapalılık kokusunu yok
etmek için bütün pencereleri
açtım; yaz ışığı odaların
loşluğunu aydınlatmak üzere
içeriye yayıldı. Temiz çarşaf
almak için senin odana girdim.
Dolap mükemmel bir düzen
sergiliyordu; kim bilir hangi
nedenle senin hastalığının

öfkesinden kurtulmuştu: Şurada burada, senin büyük maharetle dikişini seyrettiğim lavanta torbaları duruyordu. Çeyizinden kalma, üzerinde adının baş harfleri işli olan keten çarşafları almak için kolumu uzattığımda, hepsinin üzerinde duran büyük, sarı bir zarf gördüm. Titreyen elinle “*senin için*” yazmıştın üstüne.

Bunu daha önce görmemiştim: Ne zamandan beri oradaydı? Hastalığından önce mi koymuşsun, yoksa davranışlarının yarı yarıya anlamlı olduğu, hareketlerinin

sana da yabancı olan bir nedenle
bambaşka bir yol izlediği
günlerde mi bırakmıştın oraya?
Zarfı açtım ve içinde çiçekli
kapağı olan koca bir defter
olduğunu gördüm: O anda onun
içinde yazılı olabilecek şeylerle
yüzleşme cesaretim
olmadığından defteri mutfak
masasına bıraktım ve akşam
saatlerine kadar temizlik
yapmayı sürdürdüm.

O gün hırsla çalışırken iki
önemli karar almıştım. Birincisi
köpekle ilgiliydi: Ertesi gün
köpek barınağına gidecek ve
yeni bir köpek alacaktım; çünkü

bahçenin böyle boş olmasına dayanamıyordum; ikincisiyse geleceğimle ilgiliydi: Sonbaharda üniversiteye yazılacak ve ziraat fakültesinin ormancılık bölümüne kayıt olacaktım; günlerimin geriye kalanında ne yapmak istediğimi nihayet anlamıştım, ağaçlarla ilgilenmek istiyordum.

Güneşin sıcaklığı azaldığında bahçeyi sulamaya başladım. Gülün çiçeği geçmek üzereydi ve benim yokluğumun acısını çekmişe benzemiyordu, oysa ortancaların durumu kötü görünüyordu: Onları uzun uzun

sularken, suyu arada sırada havayı fışkırtarak ortaya çıkan altın hareli damlacıkları seyrettim.

En sonunda bir şezlong aldım ve bir elimde senin defterin, bir elimde portakal suyum, çayırın ortasına yerleştim.

İlk sayfanın sağ üst köşesinde *Opicina 16 Kasım* yazıyordu.

Yazı, ezelden beri tanıdığım o düzenli ve biçimli el yazındı.

“Gideli iki ay oldu,” diye başlıyordu, “ve iki aydan beri hâlâ yaşadığını bildirdiğin bir kartpostal dışında senden hiç

haber almadım...”